

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja

Druk nr 556
Warszawa, 20 lutego 2008 r.

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Tadeusza Aziewiczza.

(-) Andrzej Biernat; (-) Bogdan Bojko; (-) Jacek Brzezinka; (-) Zbigniew Chlebowski; (-) Janusz Chwierut; (-) Janusz Cichoń; (-) Alicja Dąbrowska; (-) Grzegorz Dolniak; (-) Waldy Dzikowski; (-) Magdalena Gąsior-Marek; (-) Andrzej Halicki; (-) Sebastian Karpiniuk; (-) Grzegorz Karpiński; (-) Małgorzata Kidawa-Błońska; (-) Magdalena Kochan; (-) Zbigniew Konwiński; (-) Tomasz Kulesza; (-) Elżbieta Łukacijewska; (-) Michał Marcinkiewicz; (-) Witold Namyślak; (-) Sławomir Neumann; (-) Mirosława Nykiel; (-) Paweł Olszewski; (-) Andrzej Orzechowski; (-) Maciej Orzechowski; (-) Konstanty Oświęcimski; (-) Norbert Raba; (-) Tadeusz Ross; (-) Halina Rozpondek; (-) Witold Sitarz; (-) Aleksander Skorupa; (-) Paweł Suski; (-) Iwona Śledzińska-Katarasińska; (-) Cezary Urban; (-) Jarosław Urbaniak; (-) Radosław Witkowski; (-) Jacek Zacharewicz; (-) Ryszard Zawadzki; (-) Hanna Zdanowska

Ustawa

z dnia 2008 r.

o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw

Art.1. W ustawie z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. z 2003 r. Nr 60 poz. 535 z późn. zm.¹⁾) w części III, po tytule IV dodaje się tytuł V następującej treści:

„TYTUŁ V

**POSTĘPOWANIE UPADŁOŚCIOWE WOBEC OSÓB FIZYCZNYCH NIE
BĘDĄCYCH PRZEDSIĘBIORCAMI**

Dział I

Przepisy ogólne

Art. 491¹. Przepisy niniejszego tytułu stosuje się do niewypłacalnych osób fizycznych, nie będących przedsiębiorcami oraz do których nie ma zastosowania art. 7, 8 i 9 niniejszej ustawy.

Art. 491². W postępowaniu upadłościowym wobec osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami nie stosuje się przepisów art. 21, 32 ust. 1, 44-50, 53, 55-56, 59, 76, 80, 87 – 90, 117, 118, 136 – 137, 138 – 143, 173 – 179 , 182 – 184 , 230 – 235, 236 – 238, 241-243, 255-257, 267, 271, 278, 280, 342.

Art. 491³ Dłużnik jest niewypłacalny jeżeli nie wykonuje swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych a ich suma przekracza dwunastokrotność minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalonego na podstawie odrębnych przepisów.

Art. 491⁴ 1. Sąd oddali wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli majątek niewypłacalnego dłużnika, powiększony o jego przychód wolny od egzekucji, który może być osiągnięty w okresie trwania postępowania, nie wystarcza na pokrycie jego kosztów.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 217, poz. 2125, z 2004 r. Nr 91, poz. 870 i 871, Nr 96, poz. 959, Nr 121, poz. 1264, Nr 146, poz. 1546, Nr 173, poz. 1808 i Nr 210, poz. 2135 , z 2005 r. Nr 94, poz. 785, Nr 183, poz. 1538 i Nr 184, poz. 1539, z 2006 r. Nr 47, poz. 347, Nr 133, poz. 935 i Nr 157, poz. 1119 oraz z 2007 r. Nr 123, poz. 850 i Nr 179, poz. 1279.

2. Koszty nie obejmują należności z tytułu alimentów i rent za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci, które płacone są na bieżąco, z sum wolnych od egzekucji w myśl odrębnych przepisów.

Dział II

Postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości

Art. 491⁵. 1. Wniosek o ogłoszenie upadłości powinien zawierać:

- 1) imię i nazwisko dłużnika, miejsce zamieszkania;
 - 2) oznaczenie miejsca, w którym znajduje się majątek dłużnika;
 - 3) wskazanie okoliczności, które uzasadniają wniosek i ich uprawdopodobnienie;
2. Jeżeli wniosek o ogłoszenie upadłości zgłasza dłużnik, powinien we wniosku dodatkowo określić, czy wnosi o ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu, czy też o ogłoszenie upadłości obejmującej likwidację jego majątku. Wymagane jest także wskazanie okoliczności uzasadniających żądanie ustalenia sądowych warunków spłaty, jeżeli dłużnik o nie wnosi.
3. Ponadto wniosek dłużnika powinien zawierać:
- 1) aktualny wykaz majątku z szacunkową wyceną jego składników;
 - 2) spis wierzycieli z podaniem ich adresów i wysokości wierzytelności każdego z nich oraz terminów zapłaty, a także listę zabezpieczeń dokonanych przez wierzycieli na jego majątku wraz z datami ich ustanowienia;
 - 3) odpisy wszystkich tytułów egzekucyjnych oraz tytułów wykonawczych wydanych przeciwko dłużnikowi. Jeżeli nie wydano tytułu egzekucyjnego lub wykonawczego, istnienie każdej z wierzytelności winno być potwierdzone dowodem na piśmie. W wypadku gdy czynność prawna, z której wynika zobowiązanie objęta jest podatkiem od czynności cywilnoprawnych należy dołączyć dowód uiszczenia tego podatku.
 - 4) informację o postępowaniach dotyczących ustanowienia na majątku dłużnika hipotek, zastawów, zastawów rejestrowych i zastawów skarbowych oraz innych obciążeń podlegających wpisowi w księdze wieczystej lub w rejestrach, jak również o prowadzonych innych postępowaniach sądowych lub administracyjnych dotyczących majątku dłużnika;

- 5) oświadczenie o stanie cywilnym, w jakim pozostaje, wraz z odpisem umów majątkowych małżeńskich jeśli je zawierał lub orzeczeń sądowych, jeśli w tej sprawie prawomocnie zapadły;
 - 6) propozycje układowe, chyba że oczywiste jest, iż nie ma możliwości zawarcia układu;
 - 7) numer PESEL i NIP oraz serię i numer dowodu osobistego;
 - 8) złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań oświadczenie o prawdziwości wszystkich danych zawartych we wniosku i załącznikach.
4. Jeżeli wniosek o ogłoszenie upadłości zgłasza wierzyciel, powinien uprawdopodobnić swoją wiarygodność, a ponadto, jeżeli wnosi o ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu, powinien dołączyć propozycje układowe.
5. Jeżeli dłużnik pozostaje w stanie majątkowej wspólności małżeńskiej, chociażby ograniczonej, wniosek dłużnika o ogłoszenie upadłości musi dotyczyć obojga małżonków. Wniosek dotyczący tylko jednego z małżonków podlega uzupełnieniu, którego dokonuje dłużnik na wezwanie sądu w terminie 14 dni, pod rygorem zwrotu wniosku.
6. Upadłość obojga małżonków ogłasza się również w wypadkach o których mowa w art. 125 i 126.
7. Jeżeli wniosek o ogłoszenie upadłości złożył wierzyciel, dłużnik jest obowiązany w terminie 14 dni od doręczenia mu wniosku, złożyć odpowiedź na wniosek. Do odpowiedzi powinny zostać dołączone wszystkie załączniki o których mowa w ust.3. Nie złożenie odpowiedzi w wyznaczonym terminie pozbawia dłużnika prawa do zawarcia układu z wierzycielami a także do określenia sądowych warunków spłaty.

Art. 491⁶ 1. Dłużnik obowiązany jest w okresie 6 miesięcy przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości podjąć próbę pozasądowego porozumienia z wierzycielami.

2. W podjęciu próby porozumienia z wierzycielami dłużnik może korzystać z pomocy adwokata lub radcy prawnego albo doradcy upadłości. Osoba udzielająca pomocy jest uprawniona do wystawienia dłużnikowi zaświadczenia o prowadzeniu takich negocjacji, ze szczegółowym opisem podjętych czynności.
3. Dłużnik może ponadto wykazywać, iż podejmował próby pozasądowego porozumienia z wierzycielami przedkładając: korespondencję kierowaną do wierzycieli, z poświadczeniem jej nadania lub złożenia w siedzibie wierzyciela, proponowane warunki spłaty,

sprawozdanie z przebiegu rozmów z wierzycielami w formie poświadczonej przez wierzyciela notatki z rozmów.

4. Nie wykazanie podjęcia starań, o których mowa w ust. 1, pozbawia dłużnika wnioskującego o ogłoszenie upadłości prawa do zawarcia układu z wierzycielami a także do określenia sądowych warunków spłaty.

Art. 491⁷ 1. Sąd upadłościowy prowadzi listę doradców upadłości.

2. Na listę doradców może być wpisana osoba spełniająca ustawowe wymogi do pełnienia funkcji syndyka, doradcy finansowego a także osoba uprawniona do świadczenia usług doradztwa prawnego.
3. Osoba wpisana na listę kandydatów na syndyków prowadzoną przez Prezesa Sądu Okręgowego, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 kwietnia 1998 r. w sprawie szczególnych kwalifikacji oraz warunków wymaganych od kandydatów na syndyków upadłości.(Dz. U. z dnia 6 maja 1998 r. ze zm.), zostanie wpisana na listę doradców, jeżeli wniosek w tej sprawie złożony nie później niż w terminie 3 miesięcy od wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 157 ust. 3

Art. 491⁸ 1. Doradcy świadczą dłużnikom pomoc w przygotowaniu wniosku i propozycji układowych oraz w negocjowaniu z wierzycielami ugody pozasądowej lub zawarcia układu.

2. Doradca obowiązany jest przygotować i zaopiniować wniosek w terminie 14 dni od dostarczenia mu przez dłużnika dokumentów i informacji wymaganych przez ustawę. Doradca, w oparciu o zlecenie konsultacji podpisane przez dłużnika, ma prawo dostępu do wszelkich rejestrów i akt dotyczących jego majątku oraz sytuacji kredytowej dłużnika. Dłużnik może udzielić doradcy pełnomocnictwa do złożenia wniosku i do występowania w jego mieniu przed sądem upadłościowym. Wniosek i wszystkie załączniki do niego muszą jednak być podpisane osobiście przez dłużnika.
3. Doradcy przysługuje wynagrodzenie:

- 1) za przygotowanie i zaopiniowanie kompletnego wniosku:

- a) 50 zł, jeżeli z opinii wynika bezcelowość składania wniosku z uwagi na brak środków na prowadzenie postępowania. Wynagrodzenie w tej kwocie dłużnik obowiązany jest zapłacić doradcy przed przystąpieniem do konsultacji,

- b) 100 zł do 500 zł, zależnie od nakładu pracy i wielkości zobowiązań dłużnika, należne tylko jeżeli upadłość ogłoszono. Wynagrodzenie to przyznaje sąd w postanowieniu rozstrzygającym wniosek o ogłoszenie upadłości. W części przewyższającej 50 zł wynagrodzenie stanowi koszt postępowania upadłościowego;
- 2) za przygotowanie propozycji układowych i pomoc świadczoną dłużnikowi w negocjowaniu z wierzycielami, należne w razie prawomocnego zatwierdzenia układu przez sąd – 3 % od sumy objętej układem, ale nie więcej niż 20.000 zł.
- 4. Wynagrodzenie za przygotowanie zaakceptowanych propozycji układowych przyznaje sąd w postanowieniu o zatwierdzeniu układu, określając jednocześnie sposób zapłaty. Wynagrodzenie może być płacone w ratach, ale w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia o zatwierdzeniu układu.
- 5. Doradca nie może być powołany do pełnienia funkcji syndyka czy nadzorcy sądowego w sprawie dłużnika, któremu świadczył pomoc.

Art. 491⁹ 1. Sąd ogłasza upadłość z możliwością zawarcia układu, lub upadłość w celu likwidacji majątku dłużnika bez możliwości ustalenia warunków spłaty albo upadłość w celu likwidacji majątku dłużnika z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty.

- 2. Sąd ogłasza wyłącznie upadłość w celu likwidacji majątku dłużnika bez możliwości ustalenia sądowych warunków spłaty, jeżeli dłużnik:
 - 1) został skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, przestępstwo przeciwko mieniu, przestępstwo przeciwko obrotowi gospodarczemu lub przestępstwo przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi,
 - 2) dopuścił do powstania swojego nadmiernego zadłużenia z zamiarem skorzystania z dobrodziejstwa oddłużenia w postępowaniu upadłościowym lub ze sposobu w jaki zaciągał zobowiązania wynika, iż działała w sposób rażąco lekkomyślny,
 - 3) zaciągał zobowiązania w celach spekulacyjnych, w szczególności z tytułu hazardu oraz gier i zakładów losowych,
 - 4) w stosunku do którego prowadzone było postępowanie upadłościowe zakończone umorzeniem całości lub części zobowiązań,

- 5) zaciągając zobowiązanie celowo wprowadził w błąd wierzyciela co do posiadanego majątku lub posiadanych zobowiązań,
 - 6) złożył w toku postępowania upadłościowego nieprawdziwe oświadczenie co do swojego stanu majątkowego lub zobowiązań.
3. Sąd ogłasza upadłość z możliwością zawarcia układu, jeżeli uwzględniając jego możliwości uzyskiwania dochodów w przyszłości, dłużnik nie utracił trwale zdolności do spłacania zobowiązań i nie zachodzą przesłanki z ust.2.
4. Sąd ogłasza upadłość w celu likwidacji majątku dłużnika z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty tylko wtedy gdy nie zachodzą przeszkody z ust. 2 a stan niewypłacalności powstał na skutek:
- 1) długotrwałej choroby dłużnika lub członka jego najbliższej rodziny,
 - 2) trwałej utraty przez dłużnika zdolności do pracy,
 - 3) bezrobocia o charakterze trwałym i nie zawinionym przez dłużnika,
 - 4) trwałego pogorszenia się sytuacji materialnej dłużnika w stosunku do okresu, w którym dłużnik zaciągnął zobowiązania, o ile pogorszenie to wynika z przyczyn, których dłużnik nie mógł przewidzieć i którym nie mógł zapobiec przy dołożeniu należytej staranności,
 - 5) utraty mieszkania (domu) lub niezbędnych składników wyposażenia gospodarstwa domowego dłużnika wskutek klęsk żywiołowych lub innych nadzwyczajnych zdarzeń losowych.

Dział III

Ogłoszenie upadłości i jego skutki.

Art. 491¹⁰ 1. Uwzględniając wniosek o ogłoszenie upadłości, sąd wydaje postanowienie o ogłoszeniu upadłości, w którym:

- 1) wymienia imię i nazwisko, miejsce zamieszkania upadłego dłużnika,
- 2) określa sposób prowadzenia postępowania,
- 3) wzywa wierzycieli upadłego do zgłoszenia wierzytelności w terminie miesiąca,
- 4) wzywa osoby, którym przysługują prawa oraz prawa i roszczenia osobiste ciężące na nieruchomości należącej do upadłego, jeżeli nie zostały ujawnione przez wpis w

księdze wieczystej, do ich zgłoszenia w terminie miesiąca, pod rygorem utraty prawa powoływania się na nie w postępowaniu upadłościowym,

- 5) wyznacza sędziego-komisarza oraz syndyka albo nadzorcę sądowego.
2. Postanowienie o ogłoszeniu upadłości jest skuteczne i wykonalne z dniem jego wydania, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.
3. Jeżeli wraz z wnioskiem o ogłoszenie upadłości, albo po jego złożeniu dłużnik przedstawi dowody na piśmie, że zawarł pozasądowy układ z wierzycielami, za którym wypowiedziała się większość wierzycieli mająca łącznie co najmniej dwie trzecie ogólnej sumy wierzytelności objętych postępowaniem, sąd może zatwierdzić układ. O wydanym postanowieniu zawiadamia wszystkich wierzycieli z pouczeniem o zażaleniu.

Art. 491¹¹ 1. Postanowienie o ogłoszeniu upadłości podaje się do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie w bazie danych prowadzonej przez Biuro Informacji Gospodarczej o zasięgu ogólnokrajowym. Jeżeli biur takich jest więcej niż jedno, Sąd zleca wpisanie informacji o dłużniku każdemu z nich. Biuro niezwłocznie, za pomocą elektronicznych środków komunikacji (*e-mail lub fax*) zawiadamia Sąd o dacie umieszczenia informacji w bazie danych.

2. Postanowienie o ogłoszeniu upadłości doręcza się: syndykowi lub nadzorcy sądowemu dłużnikowi oraz każdemu z wierzycieli, według listy złożonej przez dłużnika.
3. Skutki przypisane w ustawie do obwieszczenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym powstają z chwilą zamieszczenia pierwszej informacji o upadłości w bazie danych biura informacji gospodarczej.
4. Sąd upadłościowy publikuje dodatkowo w prasie lokalnej dwa razy w miesiącu obwieszczenie zawierające listę dłużników, których upadłość ogłoszono w ostatnich dwóch tygodniach. Na liście umieszcza się imię i nazwisko dłużnika i miejscowość jego zamieszkania oraz zawiadomienie skierowane do wierzycieli, że w terminie dwóch tygodni od ogłoszenia w prasie lokalnej mogą sprawdzić w sekretariacie listę wierzycieli złożoną przez dłużnika i wnieść od niej sprzeciw.

Art. 491¹² 1. Z dniem ogłoszenia upadłości:

- 1) zawiesza się spłatę zobowiązań dłużnika;
- 2) zawiesza się naliczanie odsetek należnych od dłużnika;

- 3) potrącenie wierzytelności dopuszczalne jest tylko z zachowaniem przepisu art. 89;
- 4) nie mogą być wszczynane przeciwko dłużnikowi egzekucje i postępowania zabezpieczające a wszczęte podlegają z mocy prawa zawieszeniu.

Art. 491¹³ 1. Jeżeli ogłoszono upadłość obejmującą likwidację majątku upadłego, upadły jest obowiązany wskazać i wydać syndykowi cały swój majątek, a także wydać wszystkie dokumenty dotyczące jego majątku oraz rozliczeń.

2. Upadły jest obowiązany udzielać sędziemu-komisarzowi i syndykowi wszelkich potrzebnych wyjaśnień dotyczących swojego majątku.
3. Jeżeli upadły uchybia swoim obowiązkom albo po ogłoszeniu upadłości dopuszcza się czynów mających na celu ukrycie majątku, obciążenie go pozornymi zobowiązaniami lub w jakikolwiek sposób utrudnia ustalenie składu masy upadłości, sąd na wniosek syndyka zmienia sposób prowadzenia postępowania na postępowanie likwidacyjne bez możliwości ustalenia sądowych warunków spłaty.

Art. 491¹⁴ 1. Jeżeli ogłoszono upadłość obejmującą likwidację majątku upadłego, upadły traci prawo zarządu oraz możliwość korzystania i rozporządzania mieniem wchodzącym do masy upadłości, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Upadły ma prawo czasowo zatrzymać w swoim posiadaniu jedno mieszkanie lub dom, w którym aktualnie mieszka, wraz z jego wyposażeniem. Obowiązany jest udostępnić je na każde wezwanie syndyka dla sporządzenia jego oszacowania oraz dokonania spisu inwentarza. W razie wątpliwości sędzia-komisarz określa zakres i czas korzystania przez upadłego lub osoby mu bliskie, którzy w dacie ogłoszenia upadłości zamieszkiwali w mieszkaniu lub domu wchodzącym do masy upadłości, z tego mieszkania lub domu. Na postanowienie w tym przedmiocie służy zażalenie.
3. Rozwiązaniu ulegają wszystkie umowy wzajemne, w których stroną jest dłużnik, z wyjątkiem umów niezbędnych do utrzymania dłużnika i jego najbliższej rodziny. Do umów takich zalicza się w szczególności: najem jedynego mieszkania, umowę o dostawę energii elektrycznej, gazu, ciepła, wody i ciepłej wody do tego mieszkania oraz umowę o usuwanie nieczystości. W razie wątpliwości o uznaniu umowy za niezbędną orzeka sędzia-komisarz. Na postanowienie w tej sprawie służy zażalenie. Zobowiązania dłużnika wynikające z rozwiązania umowy nie stanowią kosztu postępowania upadłościowego i podlegają zaspokojeniu na równi z innymi długami upadłego.

Art. 491¹⁵ 1. Jeżeli ogłoszono upadłość z możliwością zawarcia układu, zarząd mieniem wchodzącym do masy upadłości sprawuje upadły pod nadzorem nadzorcy sądowego.

2. Od chwili ogłoszenia upadłości z możliwością zawarcia układu upadły obowiązany jest:

- 1) wpłacać na wyodrębniony rachunek, którym zarządza nadzorca sądowy, otrzymywane z każdego tytułu wynagrodzenie oraz inny przychód ponad kwotę wolną od egzekucji w myśl odrębnych przepisów,
- 2) rozwiązać umowy najmu oraz inne umowy dotyczące przyszłych świadczeń, które nie dotyczą towarów i usług koniecznych dla utrzymania dłużnika lub jego rodziny, roszczenia drugiej strony wynikłe z takiego rozwiązania umowy, w tym kary umowne i odszkodowania objęte są układem.

3. Upadłemu w trakcie upadłości z możliwością zawarcia układu nie wolno bez zgody sędziego-komisarza:

- 1) sprzedawać lub obciążać prawami osób trzecich składników majątku, które mogą zostać użyte na zaspokojenie roszczeń wierzycieli,
- 2) zaciągać nowych zobowiązań, jak też zawierać umów, które mogą pozostawać w sprzeczności z interesami wierzycieli.

4. Istotne uchybienia w sprawowaniu zarządu są podstawą do zmiany sposobu prowadzenia postępowania na likwidacyjne bez możliwości ustalenia sądowych warunków spłaty.

Art. 491¹⁶ 1. Majątek wspólny obojga małżonków oraz ich majątki odrębne wchodzą do masy upadłości i stanowią masę upadłości małżonków.

2. Lista wierzytelności jak i plan podziału wyodrębnia zobowiązania, za które odpowiada tylko jeden z małżonków. Takie zobowiązania będą zaspokojone w pierwszej kolejności z przychodów z likwidacji majątku odrębnego tego małżonka.

Art. 491¹⁷ 1. Przekształcenia ustroju majątkowego małżeńskiego po ogłoszeniu upadłości małżonków aż do prawomocnego ukończenia lub umorzenia postępowania upadłościowego w celu likwidacji majątku dłużnika, a w wypadku układu, aż do uprawomocnienia się postanowienia o stwierdzeniu wykonania układu, są bezskuteczne względem masy upadłości i wierzycieli.

2. Wszędzie tam, gdzie w tytule niniejszym ustawa mówi o dłużniku, rozumie się przez to także każdego z małżonków z osobna.

Dział IV

Przepisy ogólne o postępowaniu upadłościowym prowadzonym po ogłoszeniu upadłości

Art. 491¹⁸ 1. Syndyk i nadzorca sądowy mają prawo do wynagrodzenia za swoje czynności odpowiadającego wykonanej pracy.

2. Wysokość wynagrodzenia syndyka, wraz z kosztami upadłości nie może przekroczyć wartości 5% funduszków masy upadłości.

3. Wysokość wynagrodzenia nadzorcy sądowego zależna jest od sposobu zakończenia postępowania, powinna być objęta treścią propozycji układowych i nie może być wyższa niż:

a) w razie umorzenia postępowania lub zmiany sposobu prowadzenia postępowania na likwidacyjne – 2000 zł,

b) w razie prawomocnego zatwierdzenia układu – 5 % sumy kwot wypłacanych wierzycielom w wykonaniu układu.

3. Przepisów o zwrocie wydatków nie stosuje się.

4. Przepisów o wstępnym wynagrodzeniu i zaliczkach nie stosuje się. Wynagrodzenie ustalane jest jednorazowo, wraz z postanowieniem o zatwierdzeniu planu podziału lub postanowieniem o zatwierdzeniu układu, ewentualnie wraz z postanowieniem o umorzeniu lub zmianie sposobu prowadzenia postępowania.

Art. 491¹⁹ Sprawozdanie oraz sprawozdanie rachunkowe syndyk i nadzorca sądowy składa co 6 miesięcy, chyba że sędzia komisarz zarządzi inaczej.

Art. 491²⁰ Zawiadomień w postępowaniu upadłościowym dokonuje sąd.

Art. 491²¹ 1. Jeżeli ogłoszono upadłość z możliwością zawarcia układu, nadzorca sądowy powinien niezwłocznie podjąć czynności nadzorcze.

2. W ramach prowadzonego nadzoru nadzorca sądowy powinien kontrolować czynności upadłego, a także sprawdzić czy jego mienie jest dostatecznie zabezpieczone przed zniszczeniem.

3. Nadzorca sądowy sprawdza zgodność złożonego przez dłużnika spisu majątku z rzeczywistym stanem rzeczy i o wynikach zawiadamia sędziego-komisarza w terminie 30 dni od ogłoszenia upadłości.

Art. 491²² Powołanie rady wierzycieli jest dopuszczalne tylko jeśli szacunkowa wielkość masy upadłości przewyższa 300.000 zł.

Art. 491²³ Koszt utrzymania dłużnika i jego rodziny nie jest kosztem postępowania upadłościowego. Utrzymaniu dłużnika i objętych obowiązkiem alimentacyjnym osób pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym z nim służy kwota wolna od egzekucji zgodnie z odrębnymi przepisami.

Dział V

Zgłoszenie i ustalenie wierzytelności

Art. 491²⁴ 1. Jeżeli suma zobowiązań dłużnika wskazanych we wniosku lub odpowiedzi na wniosek wierzyciela nie przekracza 300.000 zł stosuje się uproszczoną procedurę ustalenia listy wierzytelności. W takim wypadku sędzia komisarz niezwłocznie po ogłoszeniu upadłości ustala listę wierzytelności zgodnie z oświadczeniem dłużnika a następnie wraz z zawiadomieniem o ogłoszeniu upadłości doręcza wierzycielom odpis listy i wzywa do zgłoszenia ewentualnego sprzeciwu w terminie 14 dni od doręczenia zawiadomienia.

2. Na liście, o której mowa w ust. 1. uwzględnia się wierzytelności wskazane przez dłużnika tylko jeżeli dokumenty o których mowa w art. 491⁵ ust.3 pkt 3 potwierdzają ich istnienie.
3. Wierzyciele nie wskazani przez dłużnika mają prawo, w terminie 14 dni od obwieszczenia w prasie lokalnej, ale nie później niż 30 dni od umieszczenia informacji o upadłości w Biurze Informacji Gospodarczej, zgłosić sędziemu-komisarzowi sprzeciw przeciwko ich pominięciu. Sprzeciw ten musi spełniać wymogi formalne zgłoszenia wierzytelności. . W tym samym terminie można wnieść sprzeciw przeciwko uznaniu wierzytelności innego wierzyciela.
4. Zgłoszenie wierzytelności od osoby fizycznej nie będącej przedsiębiorcą może mieć charakter uproszczony. W takim wypadku wierzyciel wskazuje kwotę wierzytelności oraz określa sposób jej powstania i dołącza dowody jej istnienia.
5. Zatwierdzenie listy wierzytelności następuje po prawomocnym rozpoznaniu wszystkich sprzeciwów, lub po bezskutecznym upływie terminu do ich wniesienia.

Dział VI

Układ

Art. 491²⁵ 1. Warunki układu powinny zapewniać przywrócenie dłużnikowi zdolności terminowej spłaty zobowiązań.

2. Propozycje restrukturyzacji majątku dłużnika mogą obejmować w szczególności:

- dokonanie zamiany mieszkania dłużnika na mniejsze, z zgodą wierzyciela hipotecznego, posiadającego zabezpieczenie na tym mieszkaniu;
- przeniesienie własności mieszkania dłużnika z zachowaniem prawa do korzystania z niego na podstawie umowy najmu przez czas określony, za zgodą nabywcy;
- zamianę spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu na inne prawo, także do innego lokalu, za zgodą spółdzielni.

3. Propozycje restrukturyzacji zobowiązań mogą obejmować w szczególności:

- zastrzeżenie poszczególnym wierzycielom prawa do określonej części przyszłych dochodów dłużnika, przy zachowaniu minimalnego poziomu dochodów, przy którym układ uważa się za wykonywany.

Art. 491²⁶ Wierzyciele mogą zgłaszać zmiany do propozycji układowych, w terminie 1 miesiąca od umieszczenia w Biurze Informacji Gospodarczej informacji o ogłoszeniu upadłości. Zmiany i uzupełnienia propozycji układowych, zgłoszone przez wierzycieli mogą być przedmiotem głosowania, o ile dłużnik się na nie zgodzi.

Art. 491²⁷ 1. Głosowanie nad układem odbywa się w drodze zebrania głosów na piśmie, z zastrzeżeniem ust.2. Wierzycielom sąd doręcza propozycje układowe, kartę do głosowania, oznacza termin do jej złożenia, poucza iż w tym samym terminie można wnieść zarzuty przeciwko układowi oraz zawiadamia o terminie rozprawy wyznaczonej celem zatwierdzenia układu.

2. Zgromadzenie wierzycieli sąd zwołuje na wniosek pochodzący od wierzycieli, reprezentujących co najmniej 50 % ogólnej sumy wierzytelności objętych postępowaniem. Sąd zawiadamia wierzycieli o terminie i miejscu zgromadzenia wierzycieli na co najmniej dwa tygodnie przed zgromadzeniem. Wraz z zawiadomieniem doręcza wierzycielom propozycje układowe. Zgromadzenie wierzycieli prowadzi nadzorca sądowy.

Art. 491²⁸ 1. Głosowanie nad układem może odbywać się w grupach wierzycieli, jeżeli propozycje układowe przewidują różne propozycje układowe dla różnych kategorii interesu wierzycieli. Podziału dokonuje dłużnik we współpracy z nadzorcą sądowym. Zarzuty do podziału rozpatrywane są przy zatwierdzaniu układu.

2. Wierzyciele, którzy nie zostali umieszczeni na liście, a którzy zgłosili swój udział w zgromadzeniu wierzycieli i dołączyli do głosu na piśmie lub przedstawili na zgromadzeniu odpis prawomocnego wyroku sądowego lub ostatecznej decyzji administracyjnej stwierdzającej istnienie wierzytelności głosują z sumą wynikającą z przedłożonego dokumentu.

Art. 491²⁹ Układ jest przyjęty, jeżeli wypowie się za nim większość wierzycieli uprawnionych do uczestniczenia w zgromadzeniu wierzycieli, mających łącznie dwie trzecie ogólnej sumy wierzytelności uprawniających do głosowania.

2. Jeżeli wydzielono kategorii interesu wierzycieli, art. 285 odpowiednio stosuje się do obliczania wyników głosowania.

Art. 491³⁰ 1. Z przebiegu zgromadzenia a także z głosowania pisemnego sporządza się protokół, który powinien zawierać osnovę układu oraz wymieniać wierzycieli głosujących za układem i przeciwko układowi.

2. Każdy z wierzycieli uprawniony do udziału w zgromadzeniu może zgłosić zarzuty przeciwko układowi, nie później jednak niż do zakończenia głosowania nad układem.
3. Sąd zatwierdza układ po przeprowadzeniu rozprawy. O terminie rozprawy należy zawiadomić dłużnika, wierzycieli i nadzorcę sądowego, wraz z zawiadomieniem o zgromadzeniu.
4. Sąd może odmówić zatwierdzenia układu z przyczyn o których mowa w art. 288 lub w razie stwierdzenia iż występują przeszkody z art. 491⁹ ust. 2
5. Na postanowienie sądu w przedmiocie zatwierdzenia układu służy zażalenie.

Art. 491³¹ 1. Jeżeli nie doszło do zawarcia układu, sąd niezwłocznie zmienia sposób prowadzenia postępowania na postępowanie obejmujące likwidację majątku upadłego i ustanawia syndyka masy upadłości. Ponowne dopuszczenie do układu jest niedopuszczalne. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

2. Po uprawomocnieniu się postanowienia odmawiającego zatwierdzenia układu, sąd zmienia postanowienie o ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu na postanowienie o ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego i wyznacza syndyka albo umarza postępowanie.
3. W wypadkach, o których mowa w ust 1 i 2 sposób prowadzenia postępowania zmienia się na likwidację z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty tylko gdy przyczyny

niewypłacalności należą do wymienionych w art. 491⁹ ust. 4 a jednocześnie nie zachodzą przeszkody z art. 491⁹ ust. 2. W pozostałych wypadkach postępowanie likwidacyjne prowadzi się bez możliwości ustalenia sądowych warunków spłaty.

4. Jeżeli upadły we wniosku o ogłoszenie upadłości zataił istotne składniki majątku lub zobowiązania, bądź w inny sposób uchybia swoim obowiązkom albo po ogłoszeniu upadłości dopuszcza się czynów mających na celu ukrycie majątku, obciążenie go pozornymi zobowiązaniami lub w jakikolwiek sposób utrudnia ustalenie składu masy upadłości, sąd na wniosek nadzorca sądowego lub syndyka zmienia sposób prowadzenia postępowania na postępowanie likwidacyjne bez możliwości ustalenia sądowych warunków spłaty.

- Art. 491³²** 1. Przepisy części I tytułu VI dotyczące skutków układu, zmiany układu i uchylenia układu stosuje się odpowiednio zarówno do układu zawartego w toku postępowania jak i przed ogłoszeniem upadłości i zatwierdzonego w trybie art. 491¹⁰ ust 3.
2. Sąd orzekając o uchyleniu układu zmienia sposób prowadzenia postępowania na upadłość w celu likwidacji majątku dłużnika. Art. 491³¹ ust. 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

Dział VII

Likwidacja i podział masy upadłości oraz

zakończenie i umorzenie postępowania upadłościowego

- Art. 491³³** 1. Po ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego, syndyk sprawdza w terminie 30 dni złożony przez dłużnika spis majątku oraz składa sędziemu-komisarzowi plan likwidacyjny wraz z oceną możliwości zaspokojenia wierzycieli.
2. Jeżeli z przedstawionej przez syndyka oceny wynika, iż koszty likwidacji masy upadłości będą wyższe niż jej wartość, postępowanie umarza się. Jeżeli zachodzą przesłanki do ustalenia sądowych warunków spłaty, sąd ustala je w postanowieniu o umorzeniu postępowania.
 3. Plan likwidacyjny powinien w szczególności obejmować sposób postępowania z mieszkaniem stanowiącym miejsce prowadzenia gospodarstwa domowego dłużnika i osób pozostających na jego utrzymaniu oraz przewidywany termin jego sprzedaży.

- Art. 491³⁴** 1. W postępowaniu likwidacyjnym sporządza się jeden plan podziału, po zakończeniu likwidacji. W planie tym osobnemu podziałowi podlegają sumy uzyskane ze zbycia rzeczy i praw obciążonych hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym i hipoteką morską
2. Wierzytelności i należności podlegające zaspokojeniu z funduszków masy upadłości dzieli się na następujące kategorie:
- 1) koszty postępowania upadłościowego, renty należne za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci oraz ciężące na upadłym zobowiązania alimentacyjne, do wysokości najniższego wynagrodzenia za pracę dla jednego uprawnionego za jeden miesiąc,
 - 2) inne wierzytelności, jeżeli nie należą do kategorii 3,
 - 3) odsetki, od należności wyższych kategorii, w kolejności, w jakiej podlega zaspokojeniu kapitał, a także sądowe i administracyjne kary grzywny oraz należności z tytułu darowizn i zapisów.

Art. 491³⁵ 1. O planie podziału sędzia-komisarz zawiadamia upadłego i wierzycieli.

2. Plan podziału można przeglądać w sekretariacie sądu i w terminie tygodnia od zawiadomienia wnieść zarzuty przeciwko planowi podziału.
3. Zarzuty przeciwko planowi podziału rozpoznaje sędzia-komisarz na posiedzeniu niejawnym.
4. Na postanowienie sędziego-komisarza przysługuje zażalenie.

Art. 491³⁶ 1. Postanowienie o umorzeniu lub ukończeniu postępowania upadłościowego doręcza się upadłemu, syndykowi, oraz wierzycielom.

2. Informację o prawomocnym umorzeniu lub ukończeniu postępowania umieszcza się także w bazie danych biura informacji gospodarczej.

Dział VIII

Sądowe warunki spłaty

Art. 491³⁷ 1. Sąd może orzec o ukończeniu postępowania upadłościowego toczącego się z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty, jeżeli zlikwidowano wszystkie składniki majątku dłużnika, za wyjątkiem jednego mieszkania wraz z niezbędnym wyposażeniem a dłużnik wystąpił z odpowiednim wnioskiem.

2. Jedno mieszkanie (dom) dłużnika może pozostać nie zlikwidowane, jeżeli wyrazi na to zgodę wierzyciel posiadający zabezpieczenie hipoteczne na tym mieszkaniu (domu).
3. Mieszkanie (dom) dłużnika, może być nie zlikwidowane tylko jeżeli z badania rynku nieruchomości wynika, iż kwota uzyskana ze sprzedaży tego mieszkania (domu) nie byłaby większa o co najmniej 15 % od kwoty potrzebnej na zakup mieszkania zastępczego.
4. Mieszkaniem zastępczym jest możliwie najtańszy dostępny lokal mieszkalny, wolny od jakichkolwiek praw osób trzecich, położony w tej samej miejscowości albo w okolicy oddalonej nie więcej niż o godzinę dojazdu środkami komunikacji publicznej, nie większy niż mieszkanie dłużnika i nie większy niż 20 m.kw. gdy nie ma osób, którym dłużnik obowiązany jest dostarczać środków utrzymania i nie większy niż 30 m.kw. gdy takie osoby są i w czasie trwania postępowania z nim zamieszkują.
5. Dłużnik ma prawo wskazać syndykowi w terminie 30 dni od przedstawienia mu propozycji zakupu inne od zaproponowanego mieszkanie, możliwe do nabycia za tę samą lub niższą cenę.
6. Zakupu mieszkania zastępczego dokonuje syndyk ze środków otrzymanych ze sprzedaży mieszkania dłużnika. Wierzyciel uprawniony rzeczowo do zaspokojenia z mieszkania (domu) dłużnika, zostanie zaspokojony z całej pozostałej kwoty a na nabytym dla dłużnika mieszkaniu ustanawia się z urzędu hipotekę dla zabezpieczenia reszty zabezpieczonej wierzytelności.
7. W razie wątpliwości, o zakresie niezbędnego wyposażenia mieszkania dłużnika, które nie wchodzi w skład masy upadłości, jako wolne od egzekucji w myśl przepisów kodeksu postępowania cywilnego, rozstrzyga postanowieniem sędziego-komisarza.

Art. 491³⁸ 1. Orzekając o ukończeniu postępowania upadłościowego w celu likwidacji majątku dłużnika, który spełnia warunki z art. 491⁹ ust. 4 i w stosunku do którego nie zachodzą przeszkody z art. 491⁹ ust.2, sąd ustala sądowe warunki spłaty pozostałego zadłużenia.

2. Postanowienie doręcza się wszystkim wierzycielom i dłużnikowi. Na postanowienie w przedmiocie ustalenia sądowych warunków spłaty przysługuje zażalenie.
3. Od postanowienia sądu drugiej instancji, wydanego w rozpoznaniu zażalenia na postanowienie, które przewiduje objęcie sądowymi warunkami spłat kwoty większej niż

20-krotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za pracę o którym mowa w art. 162 ust.2 , służy skarga kasacyjna.

Art. 491³⁹ 1. Sądowe warunki spłaty służą określeniu warunków, jakich dochować musi dłużnik, aby możliwe było umorzenie jego nie zaspokojonych zobowiązań i obejmują w szczególności:

- 1) okres obowiązywania sądowych warunków spłaty, który nie może być krótszy niż 3 lata i dłuższy niż lat 7;
 - 2) obowiązek utrzymania bądź znalezienia i utrzymania zatrudnienia z możliwie najwyższym wynagrodzeniem w tym okresie;
 - 3) minimalne wynagrodzenie, które dłużnik obowiązany jest uzyskiwać w okresie obowiązywania sądowych warunków spłaty, jeżeli jest zdolny do pracy, stosownie do jego potencjału zarobkowego. Sąd określi potencjał zarobkowy dłużnika, biorąc pod uwagę jego wiek, stan zdrowia, kwalifikacje zawodowe i doświadczenie oraz rynek pracy w miejscu zamieszkania dłużnika i okolicy oddalonej nie bardziej niż o półtorej godziny dojazdu środkami transportu publicznego;
 - 4) ograniczenia w rozporządzaniu majątkiem nie zlikwidowanym w toku postępowania, w tym zakaz zbywania poszczególnych jego składników;
 - 5) stosunek procentowy, w jakim poszczególni wierzyciele będą spłacani, ze wszystkich przychodów dłużnika pozyskanych w okresie obowiązywania sądowych warunków spłaty.
2. W toku postępowania dłużnik składa co 6 miesięcy sprawozdanie do akt sądowych, wraz z zaświadczeniami o zarobkach, oświadczeniem o dochodach oraz dowodem zapłaty na rzecz wierzycieli.
 3. W okresie obowiązywania sądowych warunków spłaty dłużnik winien wykazać swoją postawą iż dochował pełnej staranności aby w miarę swoich, chociażby najskromniejszych możliwości, dokonać spłaty zobowiązań.
 4. W okresie obowiązywania sądowych warunków spłaty dłużnik nie może zaciągać nowych zobowiązań w szczególności dokonywać zakupów na raty lub z odroczonym terminem płatności.
 5. Dłużnik może zaciągać zobowiązania niezbędne dla utrzymania swojego i osób, w stosunku do których ciąży na nim ustawowy obowiązek dostarczania środków utrzymania.

6. Sądowe warunki spłaty mogą ponadto obejmować, za zgodą wierzyciela, obowiązek przepracowania określonej liczby godzin na jego rzecz. Stawkę wynagrodzenia ustala sąd na poziomie rynkowym.
7. Jeżeli dłużnik nie jest zdolny do pracy zarobkowej, sądowe warunki spłaty obejmują obowiązek przeznaczenia na spłatę wierzycieli tej części świadczeń emerytalnych lub rentowych, która przewyższa kwotę wolną od egzekucji.
8. Jeżeli dłużnik nie może wywiązać się z sądowych warunków spłaty winien o tym w terminie 14 dni od wystąpienia przeszkody poinformować sąd, wskazując kiedy będzie w stanie powrócić do wykonywania obowiązków spłaty. W takim wypadku sąd może dokonać zmiany sądowych warunków spłaty. Na postanowienie o zmianie służy zażalenie dłużnikowi i wierzycielom, na odmowę zmiany wyłącznie dłużnikowi.
9. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 4 może być przez sąd uchylany lub zmieniany, na wniosek dłużnika i za zgodą wierzyciela, któremu służy zabezpieczenie rzeczowe na danym składniku majątkowym, pod warunkiem przeznaczenia całości uzyskanej ceny, nie niższej od oszacowania, na wykonanie sądowych warunków spłaty.

Art. 491⁴⁰ W razie istotnej poprawy sytuacji majątkowej dłużnika, każdy z wierzycieli może wystąpić z wnioskiem o modyfikację sądowych warunków spłaty. Sąd dokona modyfikacji o ile nie jest możliwe uwzględnienie tej poprawy poprzez rozdzielenie dodatkowych środków proporcjonalnie pomiędzy wierzycieli, zgodnie ze warunkiem spłaty, o którym mowa w art. 491³⁹ ust.1 pkt 5.

Art. 491⁴¹ 1. W razie nie spełnienia przez dłużnika warunków określonych w sądowych warunkach spłaty, sąd wydaje postanowienie o uchyleniu sądowych warunków spłaty i umorzeniu postępowania.

2. Sądowe warunki spłaty uchyla się również w wypadku gdy dłużnik uzyskiwał w okresie ich obowiązywania przychody, których nie ujawnił w sprawozdaniu i nie przeznaczył na spłatę wierzycieli, niezależnie od tytułu prawnego z jakiego te przychody uzyskał.
3. W wypadku uchybień mniejszej wagi, zwłaszcza gdy płatności przewidziane warunkami spłaty, mimo opóźnień, były jednak dokonywane, sąd może odstąpić od uchylenia sądowych warunków spłaty, wydłużając okres ich obowiązywania. Łączny okres obowiązywania sądowych warunków spłaty nie może przekroczyć 10 lat.

Art. 491⁴² Uchylenie sądowych warunków spłaty powoduje zniweczenie wszystkich ich skutków. Dotychczasowi wierzyciele dochodzą swych roszczeń w ich pierwotnej wysokości, z odsetkami za cały okres opóźnienia w spełnieniu świadczenia. Wyplacone na podstawie realizacji sądowych warunków spłaty, realizacji układu oraz w ramach planu podziału sumy zalicza się na poczet dochodzonych wierzytelności.

Art. 491⁴³ 1. Po upływie okresu obowiązywania sądowych warunków spłaty, po stwierdzeniu iż dłużnik wypełnił sądowe warunki spłaty, sąd na wniosek dłużnika wydaje orzeczenie o umorzeniu wszystkich pozostałych zobowiązań.

2. W postanowieniu sąd wymienia wierzycieli oraz tytuły wierzytelności i kwoty podlegające umorzeniu. Umorzenie wywołuje dla wierzycieli te same skutki podatkowe co układ.

3. Dłużnik, na własny koszt i wniosek, może w oparciu o prawomocne postanowienie o umorzeniu reszty zobowiązań, nie wcześniej jednak niż z upływem 7 lat od uprawomocnienia się postanowienia o ustaleniu sądowych warunków spłaty, żądać wykreślenia wpisów o upadłości z wszelkich rejestrów i informacji o niesolidnych dłużnikach. Sąd może w postanowieniu o umorzeniu określić krótszy okres wykreślenia wpisów, jeżeli uzasadnione jest to postawą dłużnika w toku postępowania i przy wykonywaniu sądowych warunków spłaty.

4. Z chwilą wykreślenia z rejestrów, o których mowa w ust. 3 dłużnik, podlega z urzędu wpisowi do rejestru dłużników, którzy skorzystali z oddłużenia w trybie sądowych warunków spłaty. Dane z tego rejestru udostępnia się wyłącznie sądowi dla potrzeb postępowania o ogłoszenie upadłości.

Art. 2. W ustawie z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tj. Dz.U. z 2001 Nr 17 poz. 2009 z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 55 dodaje się pkt 6 o brzmieniu:

„6) osoby fizyczne, którym sąd upadłościowy umorzył zobowiązania po wykonaniu sądowych warunków spłat”

2) art. 60 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

”Wpisy dokonane w rejestrze dłużników niewypłacalnych podlegają wykreśleniu z urzędu po upływie 7 lat od dnia dokonania wpisu. Jednakże wpisy, o których mowa w art. 57 pkt 5, podlegają wykreśleniu na wniosek dłużnika, po uprawomocnieniu się postanowienia o

umorzeniu zobowiązań ale nie wcześniej niż po upływie 7 lat od uprawomocnienia się postanowienia o ustaleniu sądowych warunków spłaty".

Art. 3 W ustawie z dnia 14 lutego 2003 r. o udostępnieniu informacji gospodarczej (Dz.U. Nr 50 poz. 424 z późn. zm.) dodaje się art. 7¹ o brzmieniu:

" Art. 7¹ 1 Sąd upadłościowy przekazuje do Biura Informacji Gospodarczej dane o ogłoszeniu upadłości osoby fizycznej nie prowadzącej działalności gospodarczej, o zatwierdzeniu układu takiej osoby, o ustaleniu sądowych warunków spłaty, o zakończeniu postępowania, a także informacje o umorzeniu postępowania i o umorzeniu zobowiązań po wykonaniu sądowych warunków spłaty.

2. Biuro Informacji Gospodarczej prowadzi rejestr dłużników o którym mowa w art. 491⁴³ ustawy prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60 poz. 535 z późn. zm).".

Art. 4. W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 z późn. zm.) w art. 75 dodaje się punkt 5 o treści:

„5) wniosku o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nie prowadzącej działalności gospodarczej”.

Art. 5. Ustawa wchodzi w życie z upływem 12 miesięcy od jej opublikowania.

UZASADNIENIE

Założenia ogólne

Europejskie prawo upadłości osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami, aczkolwiek zróżnicowane w poszczególnych państwach, wykazuje cechy wspólne w trzech zasadniczych aspektach.

Po pierwsze, w ustawodawstwie europejskim nie przewiduje się otwartego dostępu do oddłużenia w drodze upadłości. Wręcz przeciwnie, dostępność jest ograniczona to tych dłużników, których uważa się za wartych takiego dostępu. W rezultacie takiego podejścia w Europie pojawia się tendencja do przypisywania kategorii moralnych do nadmiernego zadłużenia konsumentów i do dostępności do programów oddłużania.

Po drugie, równie istotnie, istnieje nacisk na wprowadzanie obowiązkowych planów spłaty zadłużenia. Umorzenie zadłużenia obłożone jest warunkami lub nie zostaje przyznane przed realizacją planu spłaty, trwającego od pięciu do siedmiu lat. Nie ma żadnych przepisów pozwalających na umorzenie bezwarunkowe. Wprowadzenie planu ma wymiar nie tylko ekonomiczny; ma ono raczej na celu upewnienie się, że procedura oddłużania nie jest tylko sposobem na „wykręcenie się”. Fakt, że nawet biedni dłużnicy, którzy nie są w stanie wziąć udziału w planie spłat są także do niego włączani na kilka lat, dobrze ilustruje to założenie.

Po trzecie, model europejski kładzie szczególny nacisk na usługi doradcze związane z zadłużeniem. Poradnictwo ma na celu doprowadzić do rehabilitacji dłużnika, edukować go pod względem ekonomicznym i zmienić jego styl życia a także spowodować, że zadłużenie zostanie spłacane w możliwie największym stopniu. Usługi doradztwa dla dłużników są nieodłączną częścią procedury oddłużania. Sposoby realizacji tego założenia różnią się w prawodawstwie różnych krajów Europy, lecz ogólnie mówiąc prawa dotyczące oddłużania wymagają od zadłużonych konsumentów, by przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej lub oddłużenie skorzystali z doradztwa, oraz negocjacji lub mediacji z wierzycielami w celu rozwiązania problemu zadłużenia.

W przeciwieństwie do rozwiązań prawych dotyczących upadłości konsumenckiej przyjętych w Ameryce Północnej, przy określaniu dostępności do procedur oddłużania prawa europejskie biorą pod uwagę kwestie moralne, co wyraża obowiązkowy plan spłaty i

poradnictwo dla dłużników. Przepisy te wynikają z założenia, że w prawie europejskim nadmierne zadłużenie pojmowane jest jako problem społeczny a nie jako porażka rynkowa².

W sytuacji kiedy polskie społeczeństwo uczy się dopiero od kilkunastu lat funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej, wprowadzenie możliwości oddłużenia przekreśliłoby szanse na zbudowanie społecznego poczucia odpowiedzialności za zaciągane zobowiązania. Nie można zatem zgodzić się na zbyt liberalny model amerykański – fresh start, bo jest zbyt mało etyczny. Europejski model szanujący i respektujący imperatyw moralny – jest zwany w odróżnieniu od amerykańskiego dostosowaniem długu - został dostosowany do polskiej tradycji prawnej poprzez sądowe warunki spłaty na które trzeba sobie zasłużyć. Dlatego też procedurę tę można określić jako *zasłużony nowy start*. Co więcej imperatyw moralny stanowi praktyczną wskazówkę do budowy uregulowania i jednocześnie w oparciu o niego budowane są skutecznie praktyczne przesłanki etyczne.

Przyjęty w niniejszej regulacji model, pozwala zatem na uniknięcie poważnych ryzyk społecznych, polegających na erozji podstawowych instytucji społecznych. Ryzyka są w Polsce tym większe, że Polska jest zaliczana do krajów o wysokim poziomie korupcji, notuje się w naszym kraju coraz więcej ujawnionych przestępstw składania fałszywych oświadczeń, akceptuje się powszechnie w polskim społeczeństwie tzw. drobne nieuczciwości życia codziennego. Te zjawiska, przyjmując model nie uwzględniający przesłanek etycznych spowodować mogą niepowetowane koszty społeczne i konieczność zmian złego, zbyt liberyńskiego prawa – co potwierdzają doświadczenia amerykańskie. Tym samym proponowane prawo musi kłaść i kładzie nacisk na element wychowawczy oraz na konieczność zasłużenia przez dłużnika na oddłużenie.

Projekt ustawy przewiduje wprowadzenie instytucji upadłości osób fizycznych, nie będących przedsiębiorcami, do polskiego systemu prawa w drodze nowelizacji ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze z dnia 28 lutego 2003 r. (Dz. U. 2003.60.535 ze zm.) – dalej „Prawo upadłościowe” oraz niezbędną dla uzyskania spójności systemowej nowelizację innych ustaw.

Rozwiązanie to pozwala na uzyskanie maksymalnie wysokiego poziomu legislacyjnego nowej regulacji, poprzez wykorzystanie sprawdzonych rozwiązań materialno-prawnych oraz procesowych, zweryfikowanych i udoskonalonych w praktyce stosowania Prawa

² JOHANNA NIEMI-KIESILÄINEN *Upadłość konsumencka – porównanie: wychodzenie z niepowodzenia rynkowego, czy problemu społecznego?*

upadłościowego w Polsce przez wiele lat. Ma to ogromne znaczenie wobec rangi regulacji upadłości osób fizycznych, jej skomplikowania prawnego oraz wobec zamierzenia, aby nie była to regulacja doraźna, ale by utrwaliła się w polskim systemie prawa. Jakość regulacji będzie miała także ogromne znaczenie dla edukacji społeczeństwa w zakresie etycznego i racjonalnego korzystania z nowej instytucji prawnej.

Powyższe cele zrealizowane zostają poprzez: dodanie do przepisów Prawa upadłościowego w części trzeciej „Odrębne postępowania upadłościowe” nowego tytułu V: „Postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami”. W dodanym tytule zawarto odesłanie do przepisów, które mają być stosowane odpowiednio, wskazanie przepisów, których stosowanie ma być wyłączone oraz uregulowania nowe, nie występujące dotychczas w prawie upadłościowym, uwzględniające specyfikę upadłości osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami. Wreszcie, we wszystkich koniecznych przypadkach – zastąpiono przepisy Prawa upadłościowego przepisami o nowej treści, uwzględniającymi rozszerzenie zakresu ustawy. Nowelizacja obejmuje także dodanie do ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nowych przepisów to jest wprowadzenie do art. 74 nowego punktu (punktu 1¹) wskazującego wysokość opłaty od wniosku o upadłość osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami oraz dostosowanie przepisów ustawy o informacji gospodarczej do obsługi postępowań upadłościowych osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami.

Procedura i organ orzekający

Ze względu na doniosłe skutki rozstrzygnięć zapadających w postępowaniu upadłościowym, także prowadzonym wobec osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami, dla ochrony praw uczestników tego postępowania, osadzonych głęboko w rozległym systemie prawa cywilnego, sprawy z zakresu tej upadłości winny rozpatrywać sądy powszechne. Sądy powszechne, w których utworzone zostały liczne wydziały upadłościowe, są przygotowane zarówno merytorycznie jak i organizacyjnie do przyjęcia i rozstrzygnięcia spraw w zakresie upadłości osób fizycznych. Doświadczenia międzynarodowe – przede wszystkim ze względu na głęboką ingerencję w prawa własności - wskazują jednoznacznie, iż sprawy upadłości konsumenckiej poddane być mogą pod jurysdykcję wyłącznie sądom. Tym samym proponowana ustawa korzysta się z najlepszych doświadczeń międzynarodowych w tym względzie. W dyskusjach nad poprzednimi projektami ustawy o upadłości konsumenckiej największe autorytety, również prawnicze wypowiadały się jednoznacznie za powierzeniem

orzekania w sprawach tej upadłości sądom (stanowisko Prezesa Sądu Najwyższego, Stanowisko NBP (druk sejmowy 776).

Orzeczenia wydawane w toku postępowania powinny podlegać co do wszystkich istotnych kwestii zaskarżeniu zarówno przez upadłego jak i wierzycieli.

Przesłanki ogłoszenia upadłości osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami i ograniczenia w zakresie korzystania z prawa do oddłużenia

Planowana regulacja ma spełniać dwie podstawowe funkcje. Z jednej strony umożliwić ma rozwiązanie problemu niewypłacalności, z którym samodzielnie dłużnik nie może sobie poradzić pomimo udokumentowanego odpowiedzialnego podejścia do zaciągania zobowiązań jak i podejmowanych przez dłużnika prób ułożenia się z wierzycielami, z drugiej strony zapewnić ma wierzycielom borykającym się z problemem egzekucji od osób fizycznych przeprowadzenie tej likwidacji w sprawdzonych i wypróbowanych ramach postępowania upadłościowego. Dystynkcja pomiędzy tymi dwoma postępowaniami przeprowadzona jest zgodnie podziałem dłużników na tych, którzy do niewypłacalności doprowadzili z własnej winy lub lekkomyślności i tych którzy nie zawinili a w stan upadłości popadli z przyczyn za które nie ponoszą odpowiedzialności. W tym drugim aspekcie, upadłość osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami jest dobrodziejstwem polegającym na całkowitym lub częściowym darowaniu długów, bez sankcji utraty jakichkolwiek praw podmiotowych. Na to dobrodziejstwo dłużnik musi jednak zasłużyć. Nie byłoby celowym, uzasadnionym społecznie ani słusznym, aby z oddłużenia uczynić instytucję służącą mechaniczemu oczyszczaniu konta z niezrealizowanych zobowiązań dłużnika. Dlatego też konstrukcję oddłużenia oparto o instytucje sądowych warunków spłat. Sądowe warunki spłat są instytucją przewidzianą dla specjalnej uprzywilejowanej kategorii dłużników, którzy z jednej strony nie zawinili w powstaniu stanu niewypłacalności z drugiej zaś nie dopuścili się żadnych czynów, które czyniłyby ich niegodnymi tego przywileju ze społecznego punktu widzenia. W przypadku osób prawnych zakończenie postępowania upadłościowego kończy byt prawny upadłego, chyba że postępowanie kończy się układem lub zostaje z innych przyczyn uchylone lub umorzony - w wypadku osób fizycznych może zakończyć się oddłużeniem ale z dobrodziejstwa tego nie powinna korzystać każda osoba zadłużona ponad miarę, lecz tylko i wyłącznie taka, która popadła w niewypłacalność z powodów od niej niezależnych. Wyłącznie takie podejście może być uznane za społecznie uzasadnione i zaakceptowane przez zdecydowaną większość interesariuszy.

Trzeba bowiem mieć na względzie, że regulacja upadłości osób fizycznych będzie miała daleko idące oddziaływanie społeczne. Ustawodawca nie powinien zachęcać jednostek do zadłużania się ponad własne możliwości kosztem innych członków społeczeństwa, tak, aby upadłość ta nie odbywała się w ogólnym rozrachunku kosztem tych, którzy starali się prognozować swoje wydatki i wywiązywać się ze zobowiązań, pozostając przecież przez to nierzadko na znacznie niższej stopie życiowej od tych którzy nierzadko lekkomyślnie, czy nawet z zamiarem niespłacenia, zaciągali zobowiązania. Elementem wychowawczym jak i zniechęcającym do użycia upadłości dla celów sprzecznych z poczuciem sprawiedliwości jest ustalenie sądowych warunków spłaty.

Modele upadłości

W postępowaniu upadłościowym osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami będą stosowane oba modele upadłości uregulowanej w Prawie upadłościowym: upadłość z możliwością zawarcia układu oraz upadłość w celu likwidacji majątku – w dwóch wariantach z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty lub bez takiej możliwości.

Ze względu na przyjęte założenia ogólne zbudowania społecznie etycznego modelu, priorytet został ustalony dla upadłości z możliwością zawarcia układu. Regulacja powinna dokładnie określać przesłanki do zastosowania każdego z modeli, przy czym możliwość upadłości z likwidacją majątku powinna być ograniczona do sytuacji, w której występuje uzasadniona okolicznościami trwała utrata zdolności dłużnika do spłaty zobowiązań (podeszły wiek, utrata zdolności zarobkowania, poziom zadłużenia wskazujący na nierealność ich częściowej nawet spłaty w realnie dającym się ustalić okresie czasu).

Zasadą jest ogłaszanie upadłości z możliwością zawarcia układu i ewentualna zmiana modelu upadłości w trakcie postępowania w przypadku, gdy układ stanie się niemożliwy.

Sądowe warunki spłaty

Upadłość zmierzającą do umorzenia części lub całości zobowiązań (upadłość likwidacyjna z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty) ogłasza się w stosunku do dłużnika, który stał się niewypłacalny, gdy nie powiodła się próba porozumienia z wierzycielami i zawarcia układu, jednakże tylko wtedy gdy niewypłacalność dłużnika jest następstwem utraty lub trwałego obniżenia jego zdolności do spłaty zobowiązań wskutek:

1. długotrwałej choroby dłużnika lub członka jego najbliższej rodziny,
2. trwałej utraty przez dłużnika zdolności do pracy,
3. bezrobocia o charakterze trwałym i nie zawinionym przez dłużnika,

4. trwałego pogorszenia się sytuacji materialnej dłużnika w stosunku do okresu, w którym dłużnik zaciągnął zobowiązania, o ile pogorszenie to wynika z przyczyn, których dłużnik nie mógł przewidzieć i którym nie mógł zapobiec przy dołożeniu należytej staranności,
5. utraty niezbędnych składników wyposażenia gospodarstwa domowego dłużnika wskutek klęsk żywiołowych lub innych nadzwyczajnych zdarzeń losowych.

Jednocześnie upadłość z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty nie może zostać ogłoszona w stosunku do dłużnika który:

1. został skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, przestępstwo przeciwko mieniu, przestępstwo przeciwko obrotowi gospodarczemu lub przestępstwo przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi,
2. dopuścił do powstania swojego nadmiernego zadłużenia z zamiarem skorzystania z dobrodziejstwa oddłużenia w postępowaniu upadłościowym lub ze sposobu w jaki zaciągał zobowiązania wynika, iż działała w sposób rażąco lekkomyślny,
3. zaciągał zobowiązania w celach spekulacyjnych, w szczególności z tytułu hazardu oraz gier i zakładów losowych,
4. w stosunku do którego prowadzone było postępowanie upadłościowe zakończone umorzeniem całości lub części zobowiązań,
5. zaciągając zobowiązanie celowo wprowadził w błąd wierzyciela co do posiadanego majątku lub posiadanych zobowiązań.

Prawo do skorzystania z możliwości ogłoszenia upadłości likwidacyjnej z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty, skutkującej wprowadzie nie bezwarunkowym ale jednak umorzeniem zobowiązań osoby fizycznej nie będącej przedsiębiorcą, powinno przysługiwać jeden raz w życiu.

Umorzenie zobowiązań

Umorzenie zobowiązań niezaspokojonych w toku postępowania upadłościowego nie następuje z mocy prawa, lecz orzeka o nim sąd.

Decyzja, którą sąd podejmuje składa się z dwóch, oddalonych od siebie czasowo etapów postępowania. Na pierwszym z nich, po przeprowadzeniu likwidacji majątku dłużnika, sprawdzeniu przesłanek do oddłużenia sąd określa sądowe warunki spłaty zadłużenia. Przepisy celowo nie zawierają zamkniętego katalogu rozstrzygnięć i warunków jakie sąd może nałożyć na niewypłacalnego dłużnika. Dzięki temu sąd będzie w stanie

dopasować warunki spłaty do indywidualnej sytuacji konkretnego dłużnika. Podstawowe zasady są jednak wspólne i sprowadzają się do określenia:

- 1) okresu obowiązywania sądowych warunków spłaty, który nie może być krótszy niż 3 lata i dłuższy niż lat 7 (z możliwością przedłużenia w wyjątkowych wypadkach do lat 10 – w tym czasie dłużnik ma wykazać swoją postawą iż umie kontrolować swoje wydatki i że pod każdym względem zasługuje na dobrodziejstwo oddłużenia,
- 2) obowiązku utrzymania bądź znalezienia i utrzymania zatrudnienia z możliwie najwyższym wynagrodzeniem w tym okresie – obowiązek ten dotyczy każdego zdolnego do pracy dłużnika i ma charakter klauzuli generalnej. Tylko w ten sposób można bowiem nadać określoną wagę i przypisać surowe konsekwencje postawie sprowadzającej się do prezentowania społecznych postaw, w tym braku aktywności w poszukiwaniu zatrudnienia, doksztalcania zawodowego,
- 3) minimalnego wynagrodzenia, które dłużnik obowiązany jest uzyskiwać w okresie obowiązywania sądowych warunków spłaty, jeżeli jest zdolny do pracy, stosownie do jego potencjału zarobkowego. Sąd określi w tym celu potencjał zarobkowy dłużnika, biorąc pod uwagę jego wiek, stan zdrowia, kwalifikacje zawodowe i doświadczenie oraz rynek pracy w miejscu zamieszkania dłużnika i okolicy oddalonej nie bardziej niż o półtorej godziny dojazdu środkami transportu publicznego. Takie rozwiązanie tworzy obiektywny ale dostosowany do indywidualnego przypadku miernik wartości,
- 4) ograniczenia w rozporządzaniu majątkiem nie zlikwidowanym w toku postępowania, w tym zakaz zbywania poszczególnych jego składników. Jeżeli określone składniki majątku, jako niezbędne do życia zostały dłużnikowi pozostawione, winien wykazać dbałość o nie, gdyż konieczność zastąpienia ich nowymi ograniczałby stopień zaspokojenia wierzycieli,
- 5) bardzo istotnym elementem sądowych warunków spłaty jest określenie w nich stosunku procentowego w jakim poszczególni wierzyciele będą spłacani, ze wszystkich przychodów dłużnika pozyskanych w okresie obowiązywania sądowych warunków spłaty. Określenie odpowiedniego ułamka dla każdego wierzyciela pozwoli na dostosowanie sposobu spłat elastycznie do zmiennych przychodów dłużnika w poszczególnych miesiącach czy latach. W ten sam sposób uwzględnione są pojedyncze, nie uwzględnione w planie spłat przychody jak spadek, darowizna lub wygrana.

Wykonywanie tych obowiązków musi podlegać kontroli. Z tego względu w toku postępowania dłużnik składa co 6 miesięcy sprawozdanie do akt sądowych, wraz z

zaświadczeniami o zarobkach, oświadczeniem o dochodach oraz dowodem przelewu na rzecz wierzycieli. Do akt ma wgląd każdy z jego wierzycieli, dzięki czemu może na bieżąco kontrolować sposób wykonywania warunków spłaty. W okresie obowiązywania sądowych warunków spłaty dłużnik winien wykazać swoją postawą, iż dochował pełnej staranności aby w miarę swoich, chociażby najskromniejszych możliwości, dokonać spłaty zobowiązań.

W okresie obowiązywania sądowych warunków spłaty dłużnik jest ograniczony w swobodzie dysponowania swoimi dochodami obecnymi jak i przyszłymi a zatem nie może zaciągać nowych zobowiązań w szczególności dokonywać zakupów na raty lub z odroczonym terminem płatności. Dłużnik może natomiast zaciągać zobowiązania niezbędne dla utrzymania swojego i osób, w stosunku do których ciąży na nim ustawowy obowiązek dostarczania środków utrzymania. Takie ograniczenie ma także społeczny wymiar edukacyjny.

W wyjątkowych wypadkach, gdy dla wierzyciela umiejętności dłużnika mają określoną wartość, sądowe warunki spłaty mogą ponadto obejmować, za zgodą wierzyciela, obowiązek przepracowania określonej liczby godzin na jego rzecz. Stawkę wynagrodzenia ustala sąd na poziomie rynkowym, co wykluczyć ma pokrzywdzenie dłużnika.

Ponieważ również w zakresie świadczeń emerytalnych i rentowych status majątkowy dłużnika może w poszczególnych sprawach znacząco się różnić przyjęto zasadę że jeżeli dłużnik nie jest zdolny do pracy zarobkowej, sądowe warunki spłaty obejmują obowiązek przeznaczenia na spłatę wierzycieli tej części świadczeń emerytalnych lub rentowych, która przewyższa kwotę wolną od egzekucji. W ten sposób sytuacja wierzycieli nie jest gorsza niż w wypadku egzekucji syngularnej, zaś fakt dokonywania spłat dobrowolnie przez dłużnika znacząco pomniejsza koszty całego postępowania, zmniejszając w efekcie stratę wierzyciela.

Na wypadek znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej dłużnika przewidziano możliwość zmiany sądowych warunków spłaty.

Drugim etapem procedury oddłużeniowej jest badanie przez sąd, po upływie okresu obowiązywania sądowych warunków spłaty czy upadły rzetelnie wykonywał obowiązki nałożone na niego i który będzie miał prawo zadecydować czy umorzenie reszty nie spłaconych zobowiązań może nastąpić. Stwierdzenie, iż dłużnik dochował należytej staranności, spłacił wierzycieli w najwyższym możliwym w jego sytuacji stopniu i nie zaciągnął nowych zobowiązań umożliwi sądowi całkowite umorzenie reszty nie spłaconych zobowiązań.

Z oczywistych względów społecznych nie będą podlegać umorzeniu należności alimentacyjne oraz renty z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci.

Pozostałe podstawowe założenia regulacji

Legitymację do złożenia wniosku o upadłość osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami mają nie tylko dłużnicy ale i ich wierzyciele.

Do wniosku, jeżeli składa go osoba fizyczna nie będąca przedsiębiorcą, powinna ona załączyć listę wierzycieli, a w przypadku, gdy wnioskodawcą jest wierzyciel, osoba wobec której ma być ogłoszona upadłość powinna być wezwana przez sąd do złożenia takiej listy po rygorze odpowiedzialności za składanie fałszywych zeznań oraz utraty prawa do domagania się upadłości z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty,

Opłatę od wniosku o ogłoszenie upadłości osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami w kwocie stałej opłaca wnioskodawca. Zróżnicowanie kosztów doradztwa pozwala uniknąć bariery w dostępie do dobrodziejstwa oddłużenia a jednocześnie odpowiednio motywuje doradcę do efektywnej pracy nad zawarciem porozumienia z wierzycielami.

Fakt złożenia wniosku nie wywołuje żadnych skutków prawnych dla wierzycieli i bytu prawnego zobowiązań, w szczególności nie zatrzymuje biegu odsetek od wymagalnych należności; skutki dla wierzycieli następują dopiero z chwilą ogłoszenia upadłości.

Wszyscy wierzyciele są zawiadomieni o ogłoszeniu upadłości w taki sposób, aby mogli – przy dołożeniu należytej staranności - pozyskać wiedzę o upadłości swoich dłużników. Z uwagi, w porównaniu do postępowania upadłościowego dla przedsiębiorców, na względnie niewielką liczbę wierzycieli osoby fizycznej wprowadzono zasadę powiadamiania o istotnych czynnościach w toku postępowania bezpośrednio wierzycieli. Ogłoszenie w bazach danych Biura Informacji Gospodarczej służy umożliwieniu zapoznania się z faktem upadłości wierzycielom nie wskazanym przez dłużnika.

Z chwilą ogłoszenia upadłości osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami zarząd majątkiem danej osoby został uregulowany analogicznie jak w Prawie upadłościowym, podobnie wpływ ogłoszenia upadłości na sądowe i administracyjne postępowania rozpoznawcze, zabezpieczające i egzekucyjne. Postępowaniem upadłościowym są objęte wszystkie wierzytelności cywilnoprawne, publicznoprawne, zabezpieczone i niezabezpieczone, w tym wierzytelności szczególnie uprzywilejowane (renty, alimenty itp.).

Ustalenie co wchodzi do masy upadłości oraz ustalenie wartości masy upadłości następuje w sposób uproszczony a mianowicie w drodze weryfikacji przez syndyka lub nadzorcę sądowego spisu i oszacowania sporządzonego przez dłużnika.

Jedynie mieszkanie upadłego nie podlega wyłączeniu z masy upadłości ze względu na istniejące w prawie polskim mechanizmy prawne obrony przed bezdomnością oraz ze względu na wartość prawa własności lokalu lub domu mieszkalnego w porównaniu z innymi składnikami majątku osoby fizycznej nie będącej przedsiębiorcą, jest jednak traktowane specjalnie. Takie podejście ma także uzasadnienie merytoryczne w zasadach uregulowań upadłości konsumenckiej w modelu europejskim.

Prawa wierzycieli posiadających zabezpieczenia rzeczowe są chronione na zasadach określonych w Prawie upadłościowym.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Możliwość przeprowadzenia postępowania upadłościowego w sprawach osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej pozwoli dłużnikom, którzy popadli w stan niewypłacalności bez swojej winy, niejako zapracować na "rozpoczęcie życia na nowo" z "czystą kartą". Powinno mieć to wpływ na zmniejszenie liczby beneficjentów różnego rodzaju środków pomocy społecznej. Zatem, w tym zakresie wydatki ze środków publicznych mogą ulec zmniejszeniu, a przynajmniej nie będą się powiększać.

Część postępowania będzie pokrywana ze środków dłużnika w formie opłaty za złożenie wniosku oraz zaliczki na koszty postępowania.

Ustawa będzie miała wpływ nie tylko na sytuację dłużnika. Będzie wpływała także na wierzycieli. Jednak celem ustawy jest przede wszystkim restrukturyzacja zadłużenia i umożliwienie rehabilitacji społecznej dłużnika. Zatem w większości wypadków wierzyciele zostaną w jakimś stopniu zaspokojeni.

2. Wejście w życie ustawy nie spowoduje istotnych skutków dla rynku pracy ani rozwoju regionalnego, aczkolwiek jeśli niewypłacalność była mogła być źródłem utrzymywania się części miejsc pracy w szarej strefie, ewentualny wpływ wejścia w życie ustawy na rynek pracy może być pozytywny.

3. Wejście w życie ustawy nie spowoduje skutków finansowych dla budżetu państwa. Sądy upadłościowe są przygotowane kadrowo, organizacyjnie i materialnie do wykonywania obowiązków orzeczniczych w przewidywanym zakresie. Wzmocnienie administracyjne sądów umożliwi koncentrację sędziów wyłącznie na orzekaniu a ilość czynności technicznych w sprawach uregulowanych w ustawie została zminimalizowana. Ponadto rola i zadania doradców

została opisana w taki sposób, by efekt uproszczonej procedury został osiągnięty w najwyższym stopniu. Natomiast zwiększony zakres pracy sądów, korespondencji i czynności administracyjnych zostanie zrównoważony wpływami z wpisu za przeprowadzenie postępowania upadłościowego.

Doradcy upadłościowi wykonywać będą swoje czynności za wynagrodzeniem. Nie przewiduje się dofinansowywania tych czynności ze środków publicznych.

Stosunek projektowanej regulacji do prawa wspólnotowego Unii Europejskiej

Prawo unijne nie reguluje krajowego prawa upadłości osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej. Projektowana regulacja, korzystając ze swobody pozostawionej w tym względzie krajom członkowskim idzie w kierunku zgodnym z tendencjami wykształconymi w ustawodawstwach pozostałych państw członkowskich, realizując w sposób dostosowany do polskich warunków zasadę tzw. zasłużonego nowego startu.

Warszawa, 7 marca 2008 r.

BAS – WAEM – 526/08

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna
w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu
ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw
(przedstawiciel wnioskodawców: poseł Tadeusz Aziewicz)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity: Monitor Polski z 2002 r., Nr 23, poz. 398 z późn. zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt zmierza do zmiany ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535, ze zmianami.). Wnioskodawcy proponują dodanie do zmienianej ustawy nowego tytułu, poświęconego postępowaniu upadłościowemu wobec osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami (tzw. upadłość konsumencka). W ramach nowej jednostki redakcyjnej uregulowane zostałyby kwestie postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości, ogłoszenia upadłości i jego skutków, postępowania upadłościowego prowadzonego po ogłoszeniu upadłości, zgłoszenia i ustalenia wierzytelności, układu, likwidacji i podziału masy upadłości oraz zakończenia i umorzenia postępowania upadłościowego i sądowych warunków spłaty. Projekt zakłada także wprowadzenie zmian w ustawie z dnia 20 sierpnia 1997 roku o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186), ustawy z dnia 14 lutego 2003 roku o udostępnianiu informacji gospodarczej (Dz. U. Nr 50, poz. 424, ze zmianami) oraz ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398, ze zmianami.).

Proponowana ustawa ma wejść w życie z upływem 12 miesięcy od jej ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem

Materia projektu ustawy nie jest co do zasady objęta prawem Unii Europejskiej. Jednak ze względu na wymogi dotyczące treści wniosku o ogłoszenie upadłości należy wskazać:

- art. 12 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE), zakazujący wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową,
- art. 18 TWE zapewniający każdemu obywatelowi Unii prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Projekt ustawy nie jest co do zasady objęty prawem Unii Europejskiej. Należy jednak zauważyć, że art. 1 projektu, w zakresie proponowanego artykułu 491⁵ ust. 3 pkt 7 ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, stanowi, że wniosek dłużnika o ogłoszenie upadłości powinien zawierać numer PESEL i NIP oraz serię i numer dowodu osobistego. Obywatel innego niż Polska państwa członkowskiego UE nie będzie mógł spełnić tego wymogu. Sąd mógłby więc odrzucić wniosek z powodu braków formalnych. Niezapewnienie obywatelom innych państw członkowskich prawa do skutecznego zastosowania wobec nich postępowania upadłościowego przewidzianego w projekcie może prowadzić do ich dyskryminacji ze względu na przynależność państwową, zakazanej w art. 12 TWE, oraz stanowić ograniczenie prawa do swobodnego przemieszczania i przebywania na terytorium państw członkowskich, określonego w art. 18 TWE.

4. Konkluzje

Przedmiot projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw nie jest co do zasady objęty prawem Unii Europejskiej. Proponowane brzmienie art. 491⁵ ust. 3 pkt 7 ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze może prowadzić do naruszenia art. 12 i 18 TWE.

Opracował: Zespół Prawa Europejskiego

Akceptował: Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Michał Królikowski

Deskrytory bazy REX: Unia Europejska, prawo upadłościowe, konsument

Warszawa, 7 marca 2008 r.

BAS – WAEM – 527/08

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia
w sprawie czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Tadeusz Aziewicz) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej

Projekt zmierza do zmiany ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535, ze zmianami). Wnioskodawcy proponują dodanie do zmienianej ustawy nowego tytułu, poświęconego postępowaniu upadłościowemu wobec osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami (tzw. upadłość konsumencka). W ramach nowej jednostki redakcyjnej uregulowane zostałyby kwestie postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości, ogłoszenia upadłości i jego skutków, postępowania upadłościowego prowadzonego po ogłoszeniu upadłości, zgłoszenia i ustalenia wierzytelności, układu, likwidacji i podziału masy upadłości oraz zakończenia i umorzenia postępowania upadłościowego i sądowych warunków spłaty. Projekt zakłada także wprowadzenie zmian w ustawie z dnia 20 sierpnia 1997 roku o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186), ustawy z dnia 14 lutego 2003 roku o udostępnianiu informacji gospodarczej (Dz. U. Nr 50, poz. 424, ze zmianami) oraz ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398, ze zmianami.).

Przedmiot projektu nie jest co do zasady objęty prawem Unii Europejskiej. Proponowane brzmienie art. 491⁵ ust. 3 pkt 7 ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze może jednak prowadzić do naruszenia art. 12 i 18 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

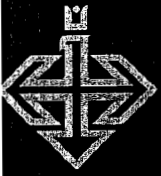
Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej.

Opracował: Zespół Prawa Europejskiego

Akceptował: Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Michał Królikowski

Deskryptory bazy REX: Unia Europejska, upadłość

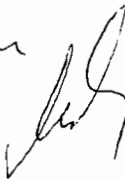
MB/ 54 /2008

Warszawa, 31 marca 2008 r.

Pan
Lech Czapla
Zastępca Szefa
Kancelaria Sejmu RP

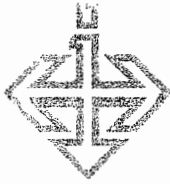
Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo o sygn. PS-90/08 w załączeniu przesyłam opinię Krajowej Izby Gospodarczej w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw.

2 powezienien

Mieczysław Bąk

Z-ca Sekretarza Generalnego

Opinia
Krajowej Izby Gospodarczej
do projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze
i innych ustaw

Krajowa Izba Gospodarcza we wcześniejszych stanowiskach popierała ideę włączenia do regulacji prawnych upadłości osób fizycznych, naszym zdaniem projekt postów Platformy Obywatelskiej zakładający poszerzenie zakresu podmiotowego Prawa upadłościowego i naprawczego o osoby fizyczne realizuje ten postulat w najbardziej odpowiedni sposób. Zadłużenie społeczeństwa staje się coraz bardziej odczuwalne, na rynku funkcjonuje coraz szersza oferta produktów finansowych, odczuwalny staje się wzrost gospodarczy, który skłania społeczeństwo do zaciągania kredytów i pożyczek. Analiza rynków w innych krajach europejskich jednoznacznie wskazuje na fakt, iż ze wzrostem zadłużenia łączy się zwiększenie się skali „bankructw” osób fizycznych.

Przesłany do konsultacji poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw w naszej ocenie zasługuje na poparcie. Zakłada on włączenie upadłości osób fizycznych do postępowania upadłościowego, co jest rozwiązaniem prawidłowym, gwarantującym wierzycielom odpowiednią ochronę, którą gwarantować powinien organ orzekający jakim jest sąd powszechny. Takie rozwiązanie pozwoli na stosowanie odpowiednio do upadłości osób fizycznych zasad postępowania upadłościowego, które są głęboko osadzone w systemie prawa cywilnego i nie powinny tworzyć wątpliwości interpretacyjnych.

W opinii Krajowej Izby Gospodarczej za słuszne należy uznać zaproponowane w projekcie ograniczenie możliwości ogłoszenie przez sąd upadłości z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty jedynie w stosunku do dłużników, którzy nie mogą uregulować swoich zobowiązań pieniężnych z przyczyn niezawinionych i nie przyczynili się do powstania własnej niewypłacalności w sposób świadomy i celowy.

Mając na względzie wagę przedmiotowej ustawy dla polskiej gospodarki, a w szczególności dla rynku usług finansowych, Krajowa Izba Gospodarcza deklaruje czynny w dalszych pracach legislacyjnych nad projektem ustawy.

Warszawa, 31 marca 2008 r.

Warszawa, 8 kwietnia 2008 r.

GP-NZ-PS-070-1/08/707 /2008

Pan**Lech Czapla****Zastępca Szefa****Kancelarii Sejmu***Szanowny Panie Ministrze,*

W nawiązaniu do pisma z dnia 20 marca 2008 r. (znak PS-90/08) dotyczącego *poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw* przedstawiam następującą opinię Narodowego Banku Polskiego.

Uwagi ogólne

Projekt ustawy o zmianie ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze zawierający przepisy o tzw. upadłości konsumenckiej odpowiada prowadzonemu już w postępowaniu legislacyjnym w poprzedniej kadencji Sejmu projektowi ustawy o tym samym tytule i tak samo sformułowanych przepisach (projekt ustawy o zmianie ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw, druk nr 1892). Uwagi do tamtego projektu NBP zgłosił w piśmie z dnia 19 czerwca 2007 r. (znak GP-NZ-AL-070-1/07/1207/2007).

Projekt przewiduje zamieszczenie przepisów o upadłości konsumenckiej w ustawie - Prawo upadłościowe i naprawcze. Postępowanie w sprawach upadłości konsumenckiej ma być postępowaniem upadłościowym odrębnym. Ze względu na poważne znaczenie dla systemu prawa i postępowania cywilnego wprowadzane postępowania oddłużeniowego oraz ze względu na to, że to postępowanie wprowadzane jest do ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze, która ma w istocie charakter kodyfikacji prawa upadłościowego, a także ze względu na fakt, że proponowana ustawa dotyczy materii nowej, dotychczas nie regulowanej, celowe jest uzyskanie dla tego projektu opinii Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego,

WYDZIAŁ PREZYDIALNY

L.dz.

Data wpływu *10.04.08*

która to Komisja – jak wiadomo – projektowała samą ustawę - Prawo upadłościowe i naprawcze oraz przygotowywała projekty zmian tego Prawa.

Zaakceptować należy przyjętą w projekcie koncepcję, że o ogłoszeniu upadłości osób fizycznych oraz o ustaleniu warunków zastosowanego oddłużenia powinien rozstrzygać sąd. Koncepcja postępowania sądowego nie będzie wywoływała wątpliwości, co do zgodności przyjętej procedury z Konstytucją RP. NBP konsekwentnie reprezentował stanowisko, że postępowanie o ogłoszenie upadłości konsumenckiej i prowadzenie postępowania oddłużeniowego powinno należeć do sądu. Odnotować należy, że w uzasadnieniu projektu wyraźnie podkreślono, że uwzględniono w tym zakresie stanowisko autorytetów prawniczych, Sądu Najwyższego oraz NBP (str. 4).

Oceniając prawa stron w przedstawionych w projekcie rozwiązaniach, należy zauważyć, iż uprawnienie do wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości dłużnika przysługuje również wierzycielowi, a prawo zaskarżania orzeczeń wydawanych w toku postępowania przysługuje zarówno dłużnikowi, jak i wierzycielowi. Powyższe wydaje się słuszne i korzystne z punktu widzenia ochrony praw wszystkich uczestników postępowania upadłościowego, zarówno dłużnika, jak i wierzycieli.

Jak wskazuje treść projektu, upadłość osób fizycznych będzie mogła przebiegać przy zastosowaniu dwóch modeli regulowanych już w ustawie - Prawo upadłościowe i naprawcze w stosunku do osób prawnych, jako upadłość :

- z możliwością zawarcia układu,
- oraz upadłość w celu likwidacji majątku.

Ta ostatnia możliwość, również w dwóch wariantach – upadłość z możliwością ustalenia sądowych warunków spłat lub bez takiej możliwości. Jako pozytywny element omawianych tu rozwiązań prawnych należy przyjąć fakt uznania przez projektodawców pierwszeństwa dla upadłości z możliwością zawarcia układu oraz to, że prawo do umorzenia zobowiązań osoby fizycznej w procesie upadłościowym będzie przysługiwać tylko raz w życiu.

Jednakże należy zauważyć, iż między upadłością podmiotu gospodarczego a upadłością konsumencką występują zdecydowane różnice związane z podmiotem postępowania i skutkami, jakie postępowanie to wywołuje dla jego bytu. Utrata bytu prawnego w drodze upadłości przez podmiot prowadzący działalność gospodarczą jest zjawiskiem normalnym i często spotykanym w gospodarce rynkowej. Jednak w przypadku upadłości konsumenckiej

ogłoszenie upadłości nie może być zjawiskiem prawnie tożsamym, gdyż utrata podmiotowości przez osobę fizyczną w drodze tego postępowania nie jest możliwa. Postępowanie w zakresie upadłości konsumenckiej powinno służyć oddłużeniu osoby fizycznej w sytuacji, gdy spłata długu przekracza jej możliwości finansowe i ma umożliwić normalne funkcjonowanie tej osoby, dając pełnię praw do ponownego zaciągania zobowiązań od chwili uwolnienia od długów.

Z tego punktu widzenia oceniając projekt należy zwrócić uwagę na model upadłości konsumenckiej, gdzie dochodzi do likwidacji majątku dłużnika, ale bez możliwości ustalenia sądowych warunków spłaty. Modelowi temu projektodawca nie poświęca większej uwagi skupiając się na upadłości z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty, która kończy proces upadłości oddłużeniem upadłego w drodze umorzenia reszty niespłaconego długu.

Projektodawca wyznaczył ostre kryteria, jakie upadły musi spełniać, aby „zasłużyć” na oddłużenie. Dlatego zastanawia, jaki cel ma zawarty w projekcie model upadłości z likwidacją majątku bez prawa do ustalenia sądowych warunków spłaty i jak w tym postępowaniu chronione są prawa wierzycieli. Jeśli postępowanie ma na celu wyłącznie likwidację majątku dłużnika w drodze postępowania upadłościowego w celu zaspokojenia wierzycieli, to należałoby przemyśleć potrzebę regulowania takiej formy upadłości dla osób fizycznych, gdyż jak wspomniano wyżej postępowanie upadłościowe osoby fizycznej nie kończy jej bytu prawnego.

Ponadto za rozważeniem odstąpienia od prowadzenia powyższego sposobu upadłości konsumenckiej przemawia fakt, że projekt przewiduje to postępowanie dla dłużników, którzy swoim celowym działaniem i niefrasobliwością przyczynili się do swojego zadłużenia, m.in. zaciągnęli zobowiązania w celach spekulacyjnych, z tytułu hazardu lub, gdy działali na niekorzyść wierzycieli. Zastanawia więc, czy wobec takich osób w ogóle należałoby stosować regulacje upadłościowe, a jeśli tak, to powinny one w sposób szczególny chronić wierzycieli, co w obecnej propozycji uregulowania tego postępowania nie wynika jasno z treści projektu.

Uwagi szczególne

1. Ad art. 491²

Zdaniem NBP należy wykluczyć możliwość ogłaszania upadłości konsumenckiej po śmierci dłużnika. Według projektu przepisy art. 418 – 425 ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze

nie są wyłączone w postępowaniu o upadłości konsumenckiej (tak wynika z proj. art. 491²). Wydaje się zasadne że, po śmierci dłużnika oddłużenie powinno być prowadzone przeciwko spadkobiercom.

2. Ad art. 491⁷

Należy zwrócić uwagę, że niewymagającą wprowadzania dodatkowego przepisu ustawowego jest możliwość korzystania przez osoby fizyczne z pomocy radcy prawnego lub adwokata. Możliwość ta wynika z innych przepisów ustawowych (ustawa o radcach prawnych i ustawa prawo o adwokaturze). Ponadto należy zauważyć, że zawodu „doradcy upadłości” nie ma w prawie polskim. Nie do końca jasne jest też stanowisko projektu dotyczące prowadzenia listy doradców upadłości. Nie przewidziano, w jakim trybie rozpoznawane byłyby wnioski o wpis na tę listę oraz jakie przysługiwałyby środki odwoławcze od odmowy wpisu na taką listę. Czy byłoby to postępowanie cywilne czy administracyjne? Wskazanej w tym przepisie ustawy nie ma.

3. Ad art. 491⁸ ust. 2

Treść przepisu wskazuje, że zlecenie konsultacji podpisane przez dłużnika stanowi wystarczający dokument, aby doradca był uprawniony do zapoznania się z sytuacją kredytową dłużnika. Wydaje się, że gdyby powyższe miało wiązać się z występowaniem „doradcy” do banku, to należy zapis ten zweryfikować pod kątem wymogów zawartych w art. 104 ustawy - Prawo bankowe, a dotyczących tajemnicy bankowej. Ponadto nie wydaje się, aby wystawione przez dłużnika „zlecenie konsultacji” mogło być traktowane jak udzielenie pełnomocnictwa do działania w imieniu dłużnika oraz nie wiadomo, jaki miałyby charakter – ogólny, czy szczególny. Omawiany przepis należy uzupełnić o obligatoryjne uzyskanie przez doradcę pełnomocnictwa do reprezentowania dłużnika. Jest to niezbędne do dalszego działania w imieniu dłużnika, jak chociażby w prowadzeniu negocjacji z wierzycielami, o czym stanowi art. 491⁸ ust. 1 projektu.

7. Ad art. 491⁸ ust. 3

W zakresie wynagrodzenia doradcy, projekt określa wszystkie przypadki, kiedy takie wynagrodzenie przysługuje i określa górny i dolny limit kwot, poddając jednocześnie ich konkretną wysokość pod ocenę sądu. Jest to właściwe rozwiązanie, choć wyznaczany projektem ustawy górny limit kwoty za przygotowanie propozycji układowych i pomocy świadczonej dłużnikowi w negocjacjach z wierzycielami (20 000 złotych), w ocenie NBP jest za wysoki. Nie można zapominać, że przedmiotem regulacji jest upadłość osób fizycznych,

gdzie zgodnie z definicją zawartą w art. 491³ dłużnika uważa się za niewypłacalnego między innymi wtedy, gdy suma nieregulowanych zobowiązań przekroczy dwunastokrotność minimalnego wynagrodzenia za pracę, co obecnie stanowi ok. 14 tysięcy złotych. Należy przewidywać, iż wielkość masy upadłości będącej przedmiotem podziału nie będzie duża, gdyż majątek osób fizycznych może nie przedstawiać dużej wartości. Tak wysokie limity, mogące generować wysokie koszty postępowania obciążające masę upadłości, mają również negatywny wpływ na ochronę wierzycieli, którym to postępowanie ma zabezpieczyć odzyskanie wierzytelności w możliwie największym stopniu.

8. Ad art. 491¹¹

Zastanawia skuteczność podawania do publicznej wiadomości postanowienia o ogłoszeniu upadłości w bazie danych prowadzonych przez Biuro Informacji Gospodarczej. Świadczenie usług związanych z umieszczaniem w bazach BIG takich postanowień będzie wiązać się z kolejnymi kosztami pokrywanymi przez upadłego z jego majątku, stanowiącego już w tym momencie masę upadłościową. Wydaje się, że zastosowanie takiego samego trybu podawania do publicznej wiadomości postanowień o ogłoszeniu upadłości dla obu rodzajów podmiotów jest uzasadnione. Stąd, należałoby przywrócić zastosowanie art. 53 ust. 1 ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze dla upadłości osób fizycznych. Art. 53 daje uprawnienie do obwieszczenia wiadomości o wydaniu postanowienia o ogłoszeniu upadłości w Monitorze Sądowym i Gospodarczym oraz opublikowanie takiej wiadomości w dzienniku o zasięgu lokalnym dla wszystkich rodzajów upadłości.

9. Ad art. 491³⁴ ust. 2 pkt 1

Wysokość zaliczanych do pierwszej kategorii zaspokojenia rent oraz świadczeń alimentacyjnych ciężących na upadłym wynika z orzeczeń sądowych, stąd nie jest zrozumiałe ograniczanie wysokości tych świadczeń w drodze ustawy. Proponujemy wykreślenie ostatniej części zdania, po słowach: „zobowiązania alimentacyjne”.

z poważaniem,

KRAJOWA RADA RADCÓW PRAWNYCH

00-478 Warszawa Aleje Ujazdowskie 18 lok. 4

tel./fax 022 - 622.84.28 , 622.84.33 , 622.05.88

e-mail kirp@kirp.pl

L.dz. 2259 /2008

Warszawa, dnia 2 kwietnia 2008 r.

Szanowny Pan
Lech Czapla
Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze

W nawiązaniu do przesłanego przy piśmie z dnia 20 lutego 2008 r. projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw - uprzejmie zawiadamiam, że Krajowa Rada Radców Prawnych nie zgłasza uwag do tego projektu.

Z wyrazami szacunku

Wiceprezes
Krajowej Rady Radców Prawnych

Dariusz Sałajewski

WYDZIAŁ PREZYDIALNY

L.dz.

Data wpływu 09-04-2008

Warszawa, dnia 4 kwietnia 2008 r.

Krajowa Rada Komornicza

KRK/III/385/08

Szanowny Pan

Lech Czapla

Zastępca Szefa

Kancelarii Sejmu

ul. Wiejska 4/6/8

00-902 Warszawa

W związku z przedstawieniem projektu ustawy o zmianie ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze do zaopiniowanie, uprzejmie informuję, że Krajowa Rada Komornicza w Warszawie zgłasza następujące uwagi.

Co do zasady wydaje się, że wprowadzenie możliwości ogłoszenie upadłości osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej, w celu umożliwienia jej wywiązania się ze zobowiązań wobec wierzycieli jest zasadne i celowe. Wprowadzenie jednak takiej możliwości wymagałoby zmiany obecnie obowiązującego brzmienia art. 5 i 6 ustawy. W treści art. 5 ustawy wskazano bowiem, że przepisy ustawy stosuje się także do wspólników spółek handlowych i wspólników spółki partnerskiej, które to osoby nie są przedsiębiorcami, a mogą nimi być osoby fizyczne. Może powstać wątpliwość, czy wobec tych osób postępowanie upadłościowe prowadzone ma być według dotychczasowych zasad, czy według przepisów projektowanego Tytułu V o postępowaniu upadłościowym wobec osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami. Nie przewidziano również zmiany treści art. 6 ustawy, a więc nadal nie będzie dopuszczalna upadłość osób fizycznych prowadzących gospodarstwo rolne.

WYDZIAŁ PREZYDIALNY

L.dz.

Data wpływu 14-04-2008

Nie wydaje się, że prawidłowo została przyjęta koncepcja przepisów ogólnych (Dział I). Projektowane przepisy umieszczone zostały w części III ustawy (Odrębne postępowania upadłościowe), który to tytuł nie zawiera przepisów ogólnych. W związku z tym należy przyjąć, że przepisy ogólne o postępowaniu upadłościowym mają zastosowanie również do tych postępowań odrębnych, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Zawarcie w projektowanych przepisach takiego postanowienia pozwoliłoby na wyeliminowanie wątpliwości, co do zakresu stosowania przepisów ogólnych. Poprzestanie na wymienieniu przepisów, których nie stosuje się (art. 491² projektu) może budzić wątpliwość, czy np. stosować się będzie przepis art. 22 określający wymogi wniosku o ogłoszenie upadłości, w sytuacji, w której jego stosowanie nie zostało wyłączone w treści art. 491² projektu, w dalszej zaś części projekt przewiduje w tym zakresie odrębne uregulowania (art. 491⁵ projektu).

Nie jest prawidłowe sformułowanie treści art. 491⁴ projektu. W ustępie 1 stanowi się bowiem, że sąd oddali wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli majątek niewypłacalnego dłużnika, powiększony o jego przychód wolny od egzekucji, który może być osiągnięty w okresie trwania postępowania, nie wystarcza na pokrycie jego kosztów. Zawarte w ust. 2 określenie, że „koszty nie obejmują należności z tytułu alimentów i rent (...)” wskazuje, że pojęcie kosztów odnieść należy do ust. 1, w którym jednak stanowi się o kosztach postępowania, które nie obejmują należności wskazanych w ust. 2. Wydaje się, że treść ust. 2 miała na celu wprowadzenie reguły, że przychód, o którym mowa w ust. 1 nie obejmuje należności z tytułu alimentów i rent.

Nie jest zasadne zawarcie w art. 491⁵ ust. 3 pkt. 3 projektu wymogu, by dłużnik dołączyć miał do wniosku o ogłoszenie upadłości odpisy tytułów wykonawczych wydanych przeciwko niemu. Tytuł wykonawczy jest to tytuł egzekucyjny zaopatrzony klauzulą wykonalności, który wydaje się wyłącznie wierzycielowi w celu umożliwienia mu prowadzenia egzekucji. Dłużnik nie ma

podstaw do tego, by żądać wydania mu tytułu wykonawczego. nadto nie jest zasadne zawarcie ogólnego stwierdzenia o obowiązku złożenia wszystkich tytułów egzekucyjnych, skoro upadłość związana jest wyłącznie z niewykonywaniem zobowiązań pieniężnych (art. 479³ projektu). Konsekwentnie tytuły egzekucyjne winny dotyczyć tylko tych zobowiązań.

W treści art. 479⁵ ust. 3 pkt. 6 zasadne byłoby zawarcie zastrzeżenia, że propozycje układowe należy zgłosić, jeżeli wnioskodawca wnosi o ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu (art. 491⁵ ust. 2 projektu).

Zawarta w art. 491⁶ projektu procedura wymagająca od dłużnika przeprowadzenia, przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości, próby pozasądowego porozumienia z wierzycielami, w sposób znaczący może spowodować opóźnienie przeprowadzenia postępowania, a nadto może okazać się zbyt skomplikowana dla osób, dla których nowe przepisy są przeznaczone (osoby fizycznie nie prowadzące działalności gospodarczej). Skoro jednak obowiązkowe ma być podjęcie takich działań, wydaje się, że do wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnik winien dołączyć dowód jego przeprowadzenia.

Nie jest precyzyjnie określona w projekcie instytucja doradcy upadłości i jego rola w przygotowaniu wniosku o ogłoszenie upadłości. W pierwszej kolejności wyjaśnienia, poprzez odesłanie do odpowiednich przepisów, wymaga pojecie osoby uprawnionej do świadczenia usług doradztwa prawnego (art. 491⁷ ust. 2 projektu). Nadto, zakres upoważnień doradcy upadłości nie został precyzyjnie określony. W art. 491⁸ ust. 2 projektu stanowi się, że doradca obowiązany jest przygotować i zaopiniować wniosek, z czego wynika, że rola doradcy ogranicza się wyłącznie do konsultacji, a nie reprezentacji. Dłużnik może jednak udzielić doradcy pełnomocnictwa do złożenia wniosku i do występowania w jego imieniu przed sadem upadłościowym. W takiej sytuacji, w sprzeczności z takim zapisem pozostaje treść kolejnego zdania, według którego wniosek i wszystkie załączniki do niego muszą jednak być podpisane osobiście przez dłużnika. Na czym więc ma polegać złożenie

wniosku przez doradcę i występowanie przez niego przed sądem upadłościowym?. Wprowadzenie nowej kategorii pełnomocnika procesowego wymagałoby zmiany art. 87 k.p.c.

W treści art. 491⁸ ust. 3 pkt. 1 określone ma zostać wysokość wynagrodzenia za „przygotowanie i zaopiniowanie kompletnego wniosku”, tymczasem w podpunkcie a) określa się wysokość wynagrodzenia za przygotowanie opinii o bezcelowości składania wniosku – w takiej sytuacji doradca nie przygotowuje wniosku o ogłoszenie upadłości. Ta regulacja winna więc znaleźć się w odrębnej jednostce redakcyjnej.

Rozważenia też wymaga zasadność określenia wysokości wynagrodzenia w odniesieniu do np. wartości zobowiązań czy majątku dłużnika, co pozwoli na automatyczną waloryzację w przypadku zmiany wartości pieniądza, bez potrzeby nowelizacji ustawy.

W art. 491⁸ ust. 5 projektu konieczne byłoby uregulowanie skutków, jakie powoduje powołanie na syndyka osobę, która wcześniej występowała w charakterze doradcy oraz zasady ustalania, kto udzielał dłużnikowi porad, a więc wyłączony jest z możliwości bycia syndykiem.

Precyzyjnego określenia wymaga wskazanie, jaki dzień jest dniem ogłoszenia upadłości – czy jest to dzień wydania postanowienia o ogłoszeniu upadłości (art. 491¹⁰ ust. 2 projektu), dzień wskazany w postanowieniu, czy data uprawomocnienia się postanowienia. Brak definicji „dnia ogłoszenia upadłości” może powodować komplikacje w zakresie ustalenia skutków ogłoszenia upadłości. Skoro, według treści art. 491¹² ust. 1 (błędne oznaczenie, gdyż brak ustępu 2) pkt. 4, z dniem ogłoszenia upadłości nie mogą być wszczęte przeciwko dłużnikowi egzekucje i postępowania zabezpieczające a wszczęte podlegają z mocy prawa zawieszeniu, zasadne wydaje się wprowadzenie mechanizmu pozwalającego na doręczeniu organom egzekucyjnym postanowienia o ogłoszeniu upadłości. Rozwiązaniem mogłoby być wprowadzenie wymogu, że wniosek dłużnika musi zawierać informacje o wszystkich toczących się przeciwko niemu postępowaniach egzekucyjnych i zabezpieczających, zaś sąd ogłaszając upadłość mógłby postanowienie doręczyć tym organom egzekucyjnym lub zawiadomić o ogłoszeniu upadłości. W przeciwnym razie określenie, że ogłoszenie

upadłości powoduje zawieszenie z mocy prawa postępowań egzekucyjnych jest iluzoryczne, skoro komornicy prowadzący te postępowania nie mają informacji o wydanym przez sąd orzeczeniu. Również komornik winien otrzymać postanowienie o umorzeniu lub zakończeniu postępowania upadłościowego (art. 491³⁶ projektu), tak by możliwe było podjęcie przez komornika postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego lub jego podjęciu i kontynuowaniu.

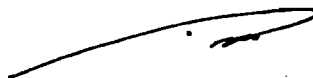
W treści art. 491²⁵ ust. 2 i 3 projektu proponuje się, by przed słowami: „w szczególności” dodać słowa: „poza innymi wskazanymi w ustawie”

W treści art. 491³⁷ ust. 2 i 3 proponuje się zastąpienie sformułowania „zlikwidowane” na bardziej poprawne (nie objęte likwidacją, wyłączone spod likwidacji itp.).

z poważaniem,

Prezes

Krajowej Rady Komorniczej

Gabriel Pietrasik

PIERWSZY PREZES
SĄDU NAJWYŻSZEGO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

BSA I - 021 - 42/08

Warszawa, dnia 15 kwietnia 2008 r.

Pan
Lech CZAPLA
Zastępca Szefa
Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo z dnia 20 marca 2008 r., Ps-90/08 uprzejmie przesyłam uwagi Sądu Najwyższego do **poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw.**

Z poważaniem

Prof. dr hab. Lech GARDOCKI

WYDZIAŁ PREZYDIALNY

L.dz.

Data wpływu 17 - 04 - 2008

SĄD NAJWYŻSZY
BIURO STUDIÓW i ANALIZ
Pl. Krasińskich 2/4/6, 00-951 Warszawa

Warszawa, dnia 15 kwietnia 2008 r.

Uwagi

do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw

Uwaga ogólna

Opiniowany projekt odpowiada w całości projektowi ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw, stanowiącemu przedmiot prac Sejmu V kadencji (druk Sejmu V kadencji nr 1892). Projekt ten stanowił przedmiot obszernych uwag Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego, zgłoszonych w piśmie z dnia 12 lipca 2007 r. Odwołując się do poprzednich uwag wskazać należy, że mimo trafnego dostrzeżenia potrzeby ochrony interesu wierzycieli w upadłości konsumenckiej, projekt zawiera rozwiązania, które tak w zakresie koncepcji ogólnej, jak i niektórych kwestii szczegółowych, nie przystają do wymagań, jakie należy stawiać przed regulacją upadłości konsumenckiej w Polsce. Skłania to do wyrażenia opinii, że jeśli projekt ten miałby się jednak stać przedmiotem dalszych prac legislacyjnych, to należałoby go traktować wyłączenie jako punkt wyjścia, z pełną świadomością potrzeby daleko idących zmian, także w płaszczyźnie zasadniczych rozwiązań konstrukcyjnych.

Uzasadnienie tego wniosku wynika z uwag przedstawionych przez Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego w piśmie z dnia 12 lipca 2007 r. (w załączeniu).

U w a g i
do projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze
i innych ustaw

A. Uwagi ogólne

1. Przedłożony projekt stanowi kolejną w niedługim czasie próbę uregulowania zagadnienia tzw. „upadłości konsumenckiej” w Polsce. Liczba pojawiających się w tej mierze inicjatyw ustawodawczych może skłaniać do wniosku, że celowość wprowadzenia tego typu unormowania do systemu prawa polskiego nie budzi wątpliwości. Już na wstępie należy jednak zauważyć, że zagadnienie to trzeba wciąż uznawać za co najmniej dyskusyjne. Problem ten był rozważany przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego w ramach prac nad przyjętą w roku 2003 ustawą – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535 ze zm.). W uzasadnieniu tej ustawy zauważono, że stopień zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce nie jest tak duży, jak w krajach, w których obowiązują tego rodzaju regulacje. W związku z tym przyjęto, że nie zachodzi pilna potrzeba objęcia upadłością także konsumentów. Oczywiście, co zauważono także w uzasadnieniu ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, potrzeba taka może powstać i zapewne powstanie w przyszłości. Jednakże, uzasadnienie przedłożonego projektu ustawy w żadnym zakresie nie wykazuje, że konieczność taka obecnie już zaistniała. Z dostępnych danych makroekonomicznych wynika, że wartość portfela kredytów konsumenckich w Polsce, mimo tendencji zwykłej napędzanej głównie kredytami mieszkaniowymi, sytuuje się na jednym z najniższych poziomów w Europie¹. Co więcej, jak się wskazuje, relatywnie niska, bo wynosząca jedynie ok. 7 tys. zł, jest kwota zadłużenia przypadająca na poszczególne gospodarstwa². Ostatni głośny wzrost restryktywności polityki banków w zakresie kredytów walutowych, również wydaje się nie skłaniać do obawy o gwałtowną wyżkę kwoty udzielanych kredytów w najbliższym czasie. Sygnalizuje się także, że w efekcie

¹ M. Gzyl, *Polska w kredytowym ogniu Europy*, Rzeczpospolita z 29 września 2006 r., dodatek Gazeta/Ekonomia. Zob. też raport Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową – *Zadłużenie konsumentów w bankach i instytucjach finansowych*, Gdańsk 2005, s. 9 i n.

² S. Gurgul, *Upadłość konsumencka, czyli korzyść dla dłużników*, Rzeczpospolita z 7 listopada 2006 r., dodatek Gazeta/Prawo.

wzrostu gospodarczego kondycja finansowa polskich gospodarstw jest najlepsza od kilku lat, a spłata kredytów staje się coraz mniejszym problemem³.

2. Dostrzegając te aspekty, podkreślić należy, że wprowadzenie upadłości konsumenciej do systemu prawnego stanowić powinno reakcję ustawodawcy na realnie istniejący problem nadmiernego zadłużenia, prowadzący do negatywnych, długofalowych skutków społecznych. Tylko bowiem z racji tych skutków wprowadzenie rozważanej instytucji może być uznane za aksjologicznie uzasadnione. Z jednej bowiem strony, zawsze znajdują się dłużnicy, którzy będą chcieli z niej skorzystać. Z drugiej zaś pamiętać trzeba o tym, że upadłość konsumencka zawsze odbywa się kosztem pozostałych obywateli, którzy mądrze się gospodarząc nie dopuścili do powstania nadmiernego zadłużenia, często za cenę pozostawania na niższej stopie życiowej. Jej istota polega bowiem na oddłużeniu, którego koszty ponoszą wszyscy. Jest wątpliwe, czy obecny stopień zadłużenia konsumentów w Polsce pozwala uzasadnić, że to podstawowe założenie wprowadzenia do systemu prawnego upadłości konsumenciej zostało w naszym kraju spełnione. W każdym bądź razie nie wynika to z treści uzasadnienia proponowanej regulacji.
3. Dotychczasowe projekty upadłości konsumenckiej w Polsce opierały się na koncepcji odrębnej ustawy, powielającej niektóre rozwiązania ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze. Opiniowany projekt wychodzi z odmiennego założenia zakładając, że przepisy o upadłości konsumenckiej stanowić będą element ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze. Dlatego proponuje się wprowadzenie w części trzeciej ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze nowego tytułu V – „Postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami”. Rozwiązanie takie, spotykane w niektórych innych państwach (Niemcy, Austria)⁴, uznać należy za możliwe do przyjęcia. Jednakże, odmienna funkcja społeczno-ekonomiczna upadłości konsumenckiej w większym stopniu przemawia za odrębną regulacją tej materii z odesłaniem do konkretnych przepisów ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, przede wszystkim w zakresie skutków ogłoszenia upadłości.
4. W zestawieniu z konkurencyjnym projektem ustawy o przeciwdziałaniu niewypłacalności oraz o upadłości osoby fizycznej (druk Sejmu V kadencji nr 776), przedłożony projekt korzystnie wyróżnia się dostrzeżeniem potrzeby ochrony interesów wierzycieli. W uzasadnieniu trafnie eksponuje się, że oddłużenie w drodze upadłości nie może być instytucją dostępną dla wszystkich dłużników, a jedynie dla tych, którzy sobie na

³ A. Fandrejewska, I. Morawski, *Coraz grubsze portfele Polaków*, Rzeczpospolita z 18 maja 2007 r., dodatek Gazeta/Ekonomia i powołane tam wypowiedzi ekspertów.

⁴ M. Rutkowska, *Upadłość konsumencka – przegląd regulacji wybranych systemów prawnych*, Bank i Kredyt 2004, nr 11-12, s. 61 i n.

to dobrodziejstwo zasłużyli. Na aprobatę zasługuje również dostrzeżenie wychowawczej funkcji upadłości konsumenckiej.

5. Inną kwestią jest realizacja tych założeń. Jest rzeczą zupełnie oczywistą, że postępowanie prowadzące do oddłużenia uczciwego konsumenta, aby zachowało swój sens, musi być nieskomplikowane, szybkie i tanie. W tym zakresie, zwłaszcza jeśli chodzi o pierwsze dwa czynniki, przedłożony projekt powiela błędy projektu ustawy o przeciwdziałaniu niewypłacalności oraz o upadłości osoby fizycznej. Przedłożenie wydaje się wychodzić z założenia, że upadłość konsumencka to w zasadzie to samo, co upadłość przedsiębiorcy tylko w mniejszym rozmiarze. W konsekwencji ma się ona toczyć tym samym trybem, co klasyczna upadłość, ewentualnie z niewielkimi odstępstwami. W związku z tym w projekcie przewidziano, że postępowanie upadłościowe wobec konsumenta może toczyć się aż w trzech trybach – a) upadłość z możliwością zawarcia układu; b) upadłość celem likwidacji majątku dłużnika i – c) upadłość celem likwidacji majątku dłużnika z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty (art. 491⁹ projektu). W trybach tych występują typowe dla upadłości przedsiębiorców organy, jak sędzia-komisarz czy syndyk.
6. Założenie takie, a tym samym będąca jego następstwem struktura postępowań, nie odpowiada funkcjom upadłości konsumenckiej. Jeśli opiniowany projekt miałby wejść w życie, w praktyce przewidziane nim postępowanie okaże się zbyt skomplikowane, pracochłonne, a tym samym kosztowne. Jest to najpoważniejszy, konstrukcyjny mankament opiniowanej regulacji, który będzie trudny do usunięcia w toku dalszych prac legislacyjnych. Częściowo jest on zapewne następstwem koncepcji, według której postępowanie upadłościowe dotyczące konsumentów stanowić ma element ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze. Nie umniejsza to jednak wagi problemu.
7. Istota upadłości konsumenckiej polega oddłużeniu konsumenta, który sobie na to zasłużył. Dlatego postępowanie prowadzące do oddłużenia konsumenta powinno być wszczynane wyłącznie na jego wniosek, a wszelkie uchybienia obowiązkowi procesowemu sankcjonowane umorzeniem postępowania i koniecznością spłaty wszystkich długów z odsetkami za zwłokę i kosztami postępowania. Takie założenie znacznie upraszcza całą sprawę. Można bowiem zrezygnować z rozbudowanego mechanizmu kontroli przestrzegania obowiązków przez dłużnika w toku postępowania. Ciężar ten przejmą wierzyciele, a ryzyko utraty dobrodziejstwa powinno dostatecznie dyscyplinować dłużnika. Pozbawione sensu wydaje się natomiast proponowane w projekcie prowadzenie postępowania upadłościowego wobec konsumenta celem zaspokojenia jego długów. Koszt postępowania upadłościowego, z uczestnictwem syndyka, sędziego-komisarza, sądu upadłościowego i instytucją zarządu masą upadłości, będzie bowiem zawsze wyższy niż koszt egzekucji syngularnych i nieadekwatny do wartości dzielonego majątku. Przy założeniu mniejszych mas majątkowych wchodzących w rachubę, przyjęty w Polsce system podziału sumy uzyskanej z egzekucji (art. 1025

k.p.c.) zapewnia równomierne zaspokojenie i dostateczną ochronę wierzycielom uprzywilejowanym. Należy podkreślić, że adekwatnym przykładem dla odmiennego podejścia nie może być regulacja niemiecka. Przepisy niemieckiego k.p.c. przyjmują system podziału sumy uzyskanej z egzekucji oparty na zasadzie pierwszeństwa, toteż uzyskanie zrównoważonego zaspokojenia w razie wielości wierzycieli wymaga tam rozwiązań szczególnych.

8. W przeciwieństwie do projektu ustawy o przeciwdziałaniu niewypłacalności, przedłożony projekt przewiduje, że rozpoznawanie spraw upadłościowych konsumentów należy być w całości do sądu. Projektodawcy wyrażają przekonanie, że sądy upadłościowe są przygotowane organizacyjnie do przyjęcia i rozstrzygania spraw upadłości osób fizycznych. Biorąc pod uwagę nienajlepszą przecież sytuację sądownictwa, przekonanie takie wydaje się dość optymistyczne. Doświadczenia państw obcych wskazują, że spraw z zakresu upadłości konsumenckiej jest zawsze więcej niż spraw upadłości przedsiębiorstw⁵. Oznacza to, że sądy upadłościowe odnotują przynajmniej 100 % wzrost wpływu spraw. Przyznać jednak należy, że przy przyjętej w projekcie koncepcji upadłości konsumenckiej jako swego rodzaju mini upadłości przedsiębiorcy, powierzenie tych spraw sądom upadłościowym wydaje się rozwiązaniem naturalnym i jedynym racjonalnym. Koncepcja taka może także znajdować pewne wsparcie w spadającej obecnie według statystyk liczbie upadłości w Polsce. Natomiast, jeśli ograniczyć proponowaną regulację do prostej procedury oddłużeniowej dla rzetelnych dłużników, nie należałoby pochopnie rezygnować z możliwości powierzenia rozstrzygania o oddłużeniu organom pozasądowym z zapewnieniem merytorycznej kontroli sądu, odpowiadającej standardom art. 45 i 176 Konstytucji.

B. Uwagi szczegółowe

A. Podmiotowy zakres regulacji i podstawa upadłości

1. Zgodnie z art. 491¹ projektu, proponowane zasady prowadzenia postępowania upadłościowego mają odnosić się do „niewypłacalnych osób fizycznych, nie będących przedsiębiorcami oraz do których nie ma zastosowania art. 7, 8 i 9 p.u.n.”. Takie określenie podmiotowego zakresu nowych przepisów należy zaaprobować. Ujęcie to zapewnia w zasadzie jasne rozgraniczenie pomiędzy kręgiem podmiotów mających zdolność upadłościową według ogólnych przepisów p.u.n. oraz art. 491¹ i n. i nie powiela błędów poprzedniego projektu ustawy o przeciwdziałaniu niewypłacalności oraz o upadłości osoby fizycznej. Należy jednak zwrócić uwagę, że projekt nie wyłącza, przynajmniej wprost, zdolności upadłościowej w ramach upadłości konsumenckiej osób fizycznych – współników spółek osobowych, które nie są przedsiębiorcami, a

⁵ Np. w Wielkiej Brytanii w roku 2004 odnotowano 45 tys. tego rodzaju spraw – A. Wielopolska, *Eksperti proponują ograniczenia*, Rzeczpospolita z 12 marca 2005 r., dodatek Gazeta/Ekonomia.

przysługuje im zdolność upadłościowa w świetle art. 5 ust. 3 pkt 2 i 3 p.u.n. Osoby te mogą zostać oddłużone na zasadzie art. 369 p.u.n. Może zatem dojść dwutorowości postępowania prowadzącego do oddłużenia, co wymaga korekty. Zbyteczny jest także zapis, że regulacja ma dotyczyć „niewypłacalnych” osób fizycznych. Sformułowanie takie miesza odrębne zagadnienia – kwestię zakresu podmiotowego regulacji oraz podstaw upadłości.

2. Projekt tworzy odrębną podstawę upadłości dla konsumentów, którą ma być niewypłacalność, zdefiniowana w sposób zbliżony do art. 11 ust. 1 p.u.n., połączona z sytuacją, w której suma wymagalnych zobowiązań pieniężnych konsumenta przekracza dwunastokrotność minimalnego wynagrodzenia za pracę. Regulacja ta jest o tyle kontrowersyjna, że wyklucza z dobrodziejstw przewidzianych projektem konsumentów zagrożonych niewypłacalnością. Wydaje się, że również w odniesieniu do osób fizycznych, które nie popadły jeszcze w niewypłacalność, lecz z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, że w niedalekiej przyszłości tak się stanie, celowe jest stworzenie możliwości zawarcia układu z wierzycielami pod kontrolą sądu bądź częściowego oddłużenia. Przypomnieć należy, że wobec braku propozycji zmian w art. 492 ust. 1 p.u.n. funkcjonujące obecnie postępowanie naprawcze pozostaje zamknięte dla osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami.
3. Wątpliwości budzi otwarcie drogi do upadłości w sytuacji, w której dłużnik dysponuje majątkiem, którego wartość wielokrotnie przekracza sumę zobowiązań. Pomijając sygnalizowaną już wcześniej niecelowość ogłoszenia upadłości konsumenta na wniosek wierzycieli, w takiej sytuacji prowadzenie postępowania upadłościowego według proponowanych procedur jest po prostu nieekonomiczne. Wierzyciele konsumenta mogą bowiem bez trudu egzekwować należności w oparciu o tytuły wykonawcze. Na marginesie zauważyć warto, że wprowadzenie projektu nie wyklucza zastosowania do upadłości konsumenckiej art. 12 p.u.n., to jednak w przepisie tym mowa jest o wartości bilansowej przedsiębiorstwa, co wyklucza stosowanie go wprost do upadłości konsumenckiej. Problem wynikający z braku klauzuli odpowiedniego stosowania pozostałych przepisów p.u.n. do postępowania regulowanego tytułem V części trzeciej widoczny jest także w wielu innych sytuacjach, o czym będzie jeszcze mowa.

II. Struktura postępowań upadłościowych i ogłoszenie upadłości

1. Dopuszczenie trzech wyszczególnionych w uwagach ogólnych (pkt 4) trybów postępowania upadłościowego należy ocenić krytycznie. Regulacja taka jest zbyt złożona, a wprowadzenie trzeciego trybu upadłości (likwidacyjna z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty) czyni postępowanie upadłościowe dla konsumentów, które z założenia ma być proste i nieskomplikowane, bardziej rozbudowanym niż w przypadku przedsiębiorców. Dodatkowy problem bierze się stąd, że projekt nie wyklucza

stosowania w zakresie przez siebie regulowanym art. 369 p.u.n. Rodzi to uzasadnione pytanie, czy w razie ogłoszenia upadłości likwidacyjnej bez możliwości ustalenia sądowych warunków spłaty, możliwe jest oddłużenie w trybie tego ostatniego przepisu. Stopień skomplikowania projektowanej regulacji, przy jednocześnie niekonsekwentnych wyłączeniach zastosowania określonych przepisów p.u.n., prowadzi będzie zapewne do wielu innych jeszcze wątpliwości interpretacyjnych.

2. Wątpliwości te widoczne są już przy ocenie przesłanek ogłoszenia upadłości w każdym z trzech trybów. Projekt przyjmuje w tym względzie metodę pozytywnego wyliczenia przesłanek kwalifikujących dłużnika do konkretnego trybu upadłości (art. 491⁹ projektu), a zarazem przesłanki te zostały określone kazuistycznie. W efekcie, dochodzi do luk, niejasności i nakładania się zakresów poszczególnych regulacji. Przykładowo: nasuwa się pytanie, jaką upadłość powinien ogłosić sąd, jeżeli ma do czynienia z dłużnikiem, który nie kwalifikuje się do ogłoszenia upadłości likwidacyjnej bez możliwości ustalenia sądowych warunków spłaty (art. 491⁹ ust. 2 pkt 1 projektu), utracił trwale zdolność zarobkowania, a więc nie można ogłosić upadłości z możliwością zawarcia układu (art. 491⁹ ust. 3 projektu), a zarazem nie spełnia przesłanek określonych w art. 491⁹ ust. 4 projektu? Taki dłużnik nie mieści się w żadnym z trzech dopuszczalnych trybów postępowania. Z drugiej strony, nie jest jasne, jaką procedurę miałby wybrać sąd, jeżeli dłużnik spełnia przesłanki ogłoszenia upadłości z możliwością zawarcia układu oraz kwalifikuje się do postępowania upadłościowego celem likwidacji majątku z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty, a wierzyciel wniósł o ogłoszenie upadłości likwidacyjnej bez możliwości ustalenia sądowych warunków spłaty. Celowościowo przyjąć można, że w takiej sytuacji powinna zostać ogłoszona upadłość z możliwością zawarcia układu, skoro niedojście układu do skutku umożliwi późniejsze przejście do upadłości likwidacyjnej z ustaleniem sądowych warunków spłaty (art. 491³¹ ust. 3 projektu). Taka wykładnia znajduje też oparcie w uzasadnieniu projektu, w którym podano, że zakłada on jako zasadę ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu. Ponieważ zasada ta nie została jednak wyartykułowana w tekście proponowanych przepisów, rozstrzygnięcie takie nie jest bynajmniej oczywiste. Idąc dalej, nasuwa się pytanie, w jaki sposób sąd ma ocenić w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości warunek określony w art. 491⁹ ust. 1 pkt 6 projektu, który dotyczy postępowania upadłościowego? Pomijając wskazane kwestie, zawarte w art. 491 ust. 4 projektu określenia „*bezrobocie o charakterze trwałym i niezawinionym*”, czy też „*trwała utrata przez dłużnika zdolności do pracy*” rodzą wątpliwości co do interpretacji wymagania „trwałości” owych zmian i okresu, w którym powinny one nastąpić. Dodatkowo jeszcze, niektóre z przesłanek subsumują się wzajemnie – „trwała” utrata zdolności do pracy i „długotrwała” choroba równać się będzie z reguły trwałemu pogorszeniu sytuacji materialnej (art. 491⁹ ust. 4 pkt 4 projektu).

3. Upadłość konsumencka powinna funkcjonować w ramach jednego tylko postępowania. Organ pomocniczy sądu (innego organu prowadzącego postępowanie), powinien, jak można sądzić, pozycję możliwie najbardziej zbliżoną do nadzorca sądowego. Postępowanie, o którym mowa, może rzecz jasna obejmować różne fazy, niemniej jednak powinny one następować po sobie w jednorodnym postępowaniu. Uogólniając, rozwiązaniem optymalnym wydaje się, ażeby w pierwszej kolejności dłużnik podejmował zawsze próbę doprowadzenia do układu z wierzycielami, a w razie niepowodzenia, po likwidacji majątku, sąd podejmował decyzję co do oddłużenia. Regulacja taka na wstępie już nie powinna mieć zastosowania do osób, które skorzystały z procedury oddłużeniowej w niedawnej przeszłości (projekt nakazuje w tej sytuacji zawsze ogłosić upadłość likwidacyjną – art. 491⁹ ust. 2 pkt 4 p.u.n.), ale także do osób, wobec których prowadzone było postępowanie oddłużeniowe i zostało umorzone albo, które nie wykonały układu. Projekt wydaje się natomiast dopuszczać w tym przypadku także ustalenie sądowych warunków spłaty, z czym trudno się zgodzić (art. 491⁹ ust. 2 projektu). Na tej samej płaszczyźnie, jako bezwzględne przeszkody dla stosowania regulacji oddłużeniowej, ująć można niektóre z pozostałych warunków przewidzianych w art. 491⁹ projektu, np. przeszkodę w postaci skazania prawomocnym wyrokiem za określone przestępstwa. Nie wydaje natomiast, by celowe było wprowadzenie bezwzględnej przesłanki negatywnej dla skorzystania z oddłużenia w postaci uprzedniego skorzystania z tej instytucji (tak jednak art. 491⁹ ust. 2 pkt 4 projektu). Zmieniające się okoliczności gospodarcze mogą usprawiedliwiać ponowne oddłużenie po upływie np. kilkunastoletniej karencji⁶. Wprowadzenie jednokrotnej tylko możliwości oddłużenia mogłoby także budzić aksjologiczne wątpliwości w zestawieniu z art. 370 ust. 3 p.u.n.
4. Co się tyczy przesłanek wszczęcia procedury oddłużeniowej, za rozwiązanie bardziej operatywne od kazuistycznej regulacji poczytać można określenie ogólnej, wstępnej przesłanki wszczęcia procedury oddłużeniowej, którą powinna być okoliczność, że zadłużenie powstało w następstwie okoliczności niezależnych od dłużnika, a swoje decyzje ekonomiczne podejmował on w sposób racjonalny. Jeśli natomiast, co budzi jednak poważne kontrowersje (por. wcześniej), dopuścić dodatkowo możliwość prowadzenia upadłości konsumenta „dla samej upadłości”, to wówczas spełnienie tego warunku otwierałoby drogę do skorzystania z dobrodziejstwa oddłużenia (ustalenia sądowych warunków spłaty). Ciężar wykazania istotnych faktów powinien spoczywać na dłużniku. Do rozważania jest, czy w odniesieniu do dopuszczenia do układu, o którego przyjęciu decydują samodzielnie wierzyciele, nie powinny obowiązywać bardziej liberalne warunki niż co do decyzji sądu o oddłużeniu, ewentualnie „określeniu sądowych warunków spłaty”. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, w której przesłanki negatywne oddłużenia miałyby być sformułowane w taki sposób, jak w projekcie. Nie

⁶ Np. rozwiązania austriackie przewidują, że okres, w jakim niedopuszczalne jest ponowne oddłużenie, wynosi 20 lat.

można chyba wykluczyć, że konieczność ogłoszenia upadłości bez możliwości zawarcia układu, np. jeżeli dłużnik kilka lat wcześniej dopuścił się przestępstwa uszkodzenia rzeczy (art. 288 k.k.), może być niekorzystna dla samych wierzycieli i zbyt rygorystyczna, zwłaszcza jeżeli układ miałby przewidywać np. nieznaczną redukcję spłat. Natomiast nie powinna budzić wątpliwości okoliczność, że jeśli nie dojdzie do układu, przy decyzji o oddłużeniu sąd powinien jako jeden z istotnych czynników, obok zachowania konsumenta przed wszczęciem postępowania, wziąć pod uwagę wywiązywanie się przezeń z obowiązków w toku postępowania. W projekcie dostrzeżono wprowadzić tę konieczność, ale całkowicie niepotrzebnie zrealizowano ją poprzez mechanizm zmiany trybu postępowania (art. 491³¹ ust. 4 projektu).

5. Niezależnie od problemu mnogości trybów upadłości, zasygnalizować należy wątpliwości co do niektórych rozwiązań w zakresie postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości. Zgodnie ze znajdującym zastosowanie (art. 491² p.u.n.) art. 18 p.u.n. sądem właściwym miejscowo dla ogłoszenia upadłości jest sąd upadłościowy właściwy dla zakładu głównego przedsiębiorstwa dłużnika. Przepis ten nie może być, co oczywiste, stosowany do upadłości konsumenckiej wprost, a jedynie odpowiednio, do czego jednak brak podstawy prawnej. Bardzo wątpliwe jest, czy w sprawach, w których upadłym ma być konsument, konieczne jest angażowanie już w pierwszej instancji trzyosobowych zawodowych składów orzekających (art. 18 p.u.n.). Niezrozumiałe jest, dlaczego określając załączniki do wniosku o ogłoszenie upadłości, projekt rezygnuje z konieczności dołączenia przez dłużnika do wniosku oświadczenia o spłatach wierzytelności oraz spisu podmiotów zobowiązanych majątkowo (art. 491⁵ ust. 3 projektu), a zarazem wymaga dołączenia dowodu uiszczenia podatku od czynności cywilnoprawnych, jeżeli czynność prawna jest nim objęta. Dowód uiszczenia podatku może bowiem co najwyżej uzasadniać twierdzenie o istnieniu wierzytelności. Jeżeli wniosek o ogłoszenie upadłości pochodzi od wierzyciela, trudno się ponadto zgodzić, by sankcję z tytułu nieudzielenia odpowiedzi na wniosek w terminie 14 dni miało stanowić wyłączenie prawa do procedury oddłużeniowej i układu. Po pierwsze dlatego, że jest to sankcja zbyt daleko idąca. Unaocznia się to, jeżeli weźmie się pod uwagę chociażby fakt, że rozważając wprowadzenie w k.p.c. instytucji obligatoryjnej odpowiedzi na pozew dominujący pogląd doktryny uzależnia ją od uprzedniego wprowadzenia przymusu adwokacko-radcowskiego. Po drugie, mając na względzie założenia projektowanej regulacji, nie można przecież wykluczyć, że o ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu wnosić będzie wierzyciel.

III. Doradcy upadłości

1. Projekt przewiduje konieczność podjęcia przez dłużnika próby pozasądowego porozumienia z wierzycielami w okresie 6 miesięcy przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości, pod rygorem utraty prawa do zawarcia układu oraz utraty prawa do określenia sądowych warunków spłaty (art. 491⁶ projektu). W podjęciu próby poza-

sądowego porozumienia z wierzycielami dłużnik, jak wskazuje projekt, może korzystać z pomocy adwokata, radcy prawnego albo doradcy upadłości (art. 491⁶ ust. 2 projektu). Listę doradców upadłości miałby prowadzić sąd upadłościowy, a wpis na nią mogłaby uzyskać osoba uprawniona do pełnienia funkcji syndyka, doradcy finansowego oraz do świadczenia usług „doradztwa prawnego” (art. 491⁷ projektu). Projekt reguluje ponadto zasady wynagradzania doradców upadłości (art. 491⁸ ust. 3 projektu).

2. Z koncepcją zakładającą obowiązek podjęcia próby pozasądowego porozumienia z wierzycielami należy się co do zasady zgodzić. Podobne rozwiązania przewidują obce prawodawstwa, a zwłaszcza prawo niemieckie, które, sądząc po 6 miesięcznym terminie, stanowiło wzór dla projektodawcy. Uregulowanie takie stwarza przynajmniej teoretyczną szansę na zmniejszenie liczby upadłości oraz uniknięcie konieczności ponoszenia kosztów postępowania. Konkretnie regulacje zawarte w przedłożeniu budzą jednak poważne wątpliwości. Po pierwsze, nie wiadomo, co ma oznaczać zawarte w art. 491⁶ ust. 2 projektu stwierdzenie dotyczące możliwości skorzystania przez konsumenta z pomocy radcy prawnego, adwokata lub doradcy upadłości. Przynajmniej w zakresie, w jakim zapis ten dotyczy radcy prawnego i adwokata, możliwość ta jest przecież oczywista. Implikuje to pytanie, czy przepis ten ma nie tylko deklarować wyrażoną w nim możliwość, ale ustanawiać również swego rodzaju przymus adwokacko-radcowski (z zastrzeżeniem doradców) przy próbie dojścia do porozumienia przed upadłością. Niejasność co do tego, czy dłużnik musi korzystać z pomocy którejś ze wskazanych osób, pogłębia kolejne zdanie ust. 2, zgodnie z którym „osoba udzielająca pomocy” ma być uprawniona do wystawienia dłużnikowi zaświadczenia o prowadzeniu negocjacji. Po drugie, za zbędny należy uznać ust. 3 art. 491⁶ projektu. Wystarczające jest zobowiązanie dłużnika do wykazania faktu podjęcia próby sądowego porozumienia z wierzycielami. Po trzecie, całkowicie niezrozumiałe jest rozwiązanie polegające na zobowiązaniu sądu upadłościowego (*sic!*) do prowadzenia listy doradców upadłości. Nawet jeżeli projektodawca chciał wzorować się na uregulowaniach dotyczących syndyka, nadmienić należy, że listę tę prowadzi Prezes Sądu Okręgowego⁷, w żadnym zaś przypadku sąd upadłościowy. Prowadzenie tego rodzaju list najlepiej natomiast powierzyć powiatowym (miejskim) rzecznikom konsumentów, ewentualnie Prezesowi UOKiK. Po czwarte, za niecelowe należy uznać wprowadzenie do polskiego systemu prawa procesowego kwalifikowanych pełnomocników procesowych w zakresie postępowania upadłościowego. Funkcja doradców upadłości powinna wyczerpywać się na etapie postępowania pozasądowego i polegać na pomocy w przygotowaniu wniosku, ewentualnie pozasądowym doradztwie w toku postępowania. Inną rzeczą jest natomiast wzajemna sprzeczność stwierdzeń zawartych w art. 491⁸ ust. 2 projektu, według którego dłużnik może z jednej strony

⁷ Zob. § 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 kwietnia 1998 r. w sprawie szczególnych kwalifikacji oraz warunków wymaganych od kandydatów na syndyków upadłości (Dz. U. Nr 98, nr 55, poz. 359).

udzielić doradcy pełnomocnictwa do złożenia wniosku, ale z drugiej musi ów wniosek (i wszystkie załączniki) samodzielnie podpisać. Projekt nie wyjaśnia, czy takie same zasady miałyby dotyczyć sytuacji, w której pełnomocnikiem dłużnika miałby być adwokat lub radca prawny. Po piąte, przy analizie przepisów dotyczących wynagrodzenia doradcy (art. 491⁸ ust. 3 projektu) nasuwa się wątpliwość, czy skoro dłużnik w miejsce doradcy może korzystać z pomocy adwokata lub radcy prawnego, do wynagrodzenia należnego tym osobom nie powinny być odnoszone te same zasady co do wynagrodzenia doradcy, np. co do przyznania wynagrodzenia w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości. Projekt nie wyjaśnia również, czy wynagrodzenie określone w art. 491⁸ ust. 3 pkt 1 lit. b należy się np. także wówczas, gdy sąd wprawdzie ogłosił upadłość, ale sprzecznie z wnioskiem dłużnika. Można przypuszczać, że należy tu udzielić odpowiedzi twierdzącej, ale kwestia nie jest pewna.

IV. Ogłoszenie upadłości

Projekt zakłada, że skutki związane w przepisach p.u.n. z obwieszczeniem postanowienia o ogłoszeniu upadłości w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (MSiG) powstają wraz z chwilą zamieszczenia „*pierwszej informacji o upadłości w bazie danych biura informacji gospodarczej*” (art. 491¹¹ ust. 3 projektu). Przy czym, jeżeli, jak postanowiono w projekcie, jest więcej niż jedno biuro informacji gospodarczej o zasięgu ogólnokrajowym, sąd zleca wpisanie informacji o dłużniku każdemu z nich. Odnosząc się do tej regulacji należy zauważyć, że moment obwieszczenia o ogłoszeniu upadłości ma istotne znaczenie dla osób trzecich. Zwłaszcza w przypadku ogłoszenia upadłości likwidacyjnej, upadły traci z godziną 0⁰⁰ dnia ogłoszenia upadłości prawo zarządu mieniem wchodzącym do masy upadłości (art. 75 ust. 1 p.u.n.), a podjęte przezeń czynności prawne dotyczące tego majątku są nieważne (art. 77 ust. 1 p.u.n.). Zwrotu świadczenia spełnionego w wykonaniu nieważnej czynności prawnej osoba trzecia może dochodzić jedynie w postępowaniu upadłościowym. Obwieszczenie w MSiG, jako dzienniku urzędowym i z założenia powszechnie dostępnym, ma uchronić osoby trzecie przed taką sytuacją. Co więcej, zgodnie z art. 78 p.u.n., spełnienie świadczenia do rąk upadłego pozbawionego prawa zarządu po obwieszczeniu w MSiG nie zwalnia z obowiązku spełnienia świadczenia do masy upadłości, chyba że upadły przekazał do masy równowartość świadczenia. W tym kontekście, rezygnację z obwieszczenia w MSiG na rzecz baz danych Biur Informacji Gospodarczej, należy uznać co najmniej za dyskusyjną. Jeżeli nawet założyć, że informacje o ogłoszeniu upadłości należałoby uznać za informacje pochodzące z publicznie dostępnych rejestrów rozumieniu art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 14 lutego 2003 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych⁸, a tym samym nie podlegają one przewidzianym w ustawie zasadom ujawniania, to ze względów pewności prawnej bardziej celowe wydaje się pozostanie przy publikacji obwieszczeń w MSiG. Chwila wystąpienia

⁸ Dz. U. Nr 50, poz. 424.

skutków określonych choćby w art. 75 i 77 p.u.n. musi być pewna, co nie jest oczywiste, jeżeli konieczne miałyby być ustalenie, które z biur pierwsze zamieściło informację o upadłości. Wskazać trzeba, że jeżeli ustawodawca decyduje się na przejęcie z upadłości przedsiębiorców tak drastycznych skutków ogłoszenia upadłości, jak całkowita utrata zarządu masą upadłości i idąca za nią nieważność zdziałanych czynności (i to także w odniesieniu do sumiennych upadłych, w założeniu zasługujących na oddłużenie – art. 491⁹ ust. 4 projektu), to konsekwentnie powinien przejąć także regulacje mające na celu ochronę osób trzecich wchodzących w relacje z upadłym. Zaaprobować natomiast należy w pełni przyjętą w projekcie ideę zbiorczego dokonywania publikacji o ogłoszeniu upadłości w prasie lokalnej (art. 491¹¹ ust. 4 projektu).

V. Skutki ogłoszenia upadłości

1. Analiza przepisów projektu w zakresie skutków ogłoszenia upadłości dostarcza wielu wątpliwości. Są one częściowo refleksem wadliwych założeń co do wielotorowości postępowań, częściowo zaś efektem zastosowanej techniki legislacyjnej. Projekt, jak wiadomo, dopuszcza możliwość ogłoszenia upadłości likwidacyjnej i upadłości z możliwością zawarcia układu. W art. 491² projektu wykluczono wyraźnie stosowanie art. 76 p.u.n. o zarządzie mieniem wchodzącym do masy upadłości w razie ogłoszenia upadłości układowej, art. 87 – 90 p.u.n. dotyczących skutków ogłoszenia upadłości układowej wobec zobowiązań upadłego i art. 138 – 143 p.u.n. określających wpływ upadłości układowej na inne postępowania. Odmienne założenie przyjęto w przypadku upadłości likwidacyjnej. W tym zakresie, sądząc z art. 491² p.u.n., mają pełne zastosowanie przede wszystkim art. 91 – 118 p.u.n. co do wpływu ogłoszenia upadłości na zobowiązania upadłego oraz art. 144 – 148 p.u.n. w zakresie oddziaływania upadłości na bieg postępowań sądowych, administracyjnych, egzekucyjnych itp. Ujęcie takie nasuwa logiczny wniosek, że w ramach regulacji upadłości konsumenckiej powinny zostać określone przede wszystkim skutki ogłoszenia upadłości z możliwością zawarcia układu, podczas gdy w przypadku upadłości likwidacyjnej znaczenie zachowują przepisy części pierwszej p.u.n.
2. Projekt przyjmuje jednak inne rozwiązanie. Według art. 491¹² projektu, ogłoszenie upadłości, *lege non distinguente* zarówno z możliwością zawarcia układu jak i likwidacyjnej, ma pociągać za sobą identyczne skutki, jak wszczęcie przez przedsiębiorcę postępowania naprawczego (art. 498 p.u.n.). Chodzi więc o: zawieszenie spłaty zobowiązań, zawieszenie naliczania odsetek należnych od dłużnika, zakaz potrącenia wierzytelności na warunkach przewidzianych dla upadłości z możliwością zawarcia układu oraz nakaz zawieszenia i zakaz wszczynania egzekucji oraz postępowań zabezpieczających przeciwko dłużnikowi. Taka regulacja, na tle art. 491² p.u.n., jest trudna do zrozumienia i stanowić będzie źródło licznych problemów interpretacyjnych.

3. Przykładowo tylko, co się tyczy upadłości likwidacyjnej, nasuwa się pytanie, w jaki sposób należy rozumieć zawieszenie spłaty zobowiązań „dłużnika” w kontekście bezwarunkowej utraty zarządu masą upadłości przez upadłego na rzecz syndyka (art. 75 p.u.n.) i faktu, że zgodnie z art. 91 p.u.n. niepłatne zobowiązania upadłego stają się wymagalne z dniem ogłoszenia upadłości i podlegają zaspokojeniu z funduszków masy upadłości. Zbliżone pytanie rodzi się w kwestii odsetek za okres po ogłoszeniu upadłości, które zgodnie z art. 92 p.u.n. nie mogą być jedynie zaspokojone z masy upadłości, a więc niewątpliwie naliczane są w dalszym ciągu, a których zawieszenie naliczania przewiduje wyraźnie art. 491¹² pkt 2 projektu. Regulacje te są wyraźnie sprzeczne. Nawet gdyby przyjąć, że na zasadzie *lex specialis* miarodajny jest w tym przypadku przepis art. 491¹² projektu, to nie sposób wytłumaczyć, dlaczego w razie upadłości likwidacyjnej wierzyciel miałby być pozbawiony prawa do odsetek. Widać to zwłaszcza na tle odsetek od wierzytelności zabezpieczonych rzeczowo, jeżeli znajdują one pokrycie w ramach podziału sumy uzyskanej z przedmiotu zabezpieczenia. Z art. 345 ust. 3 p.u.n. wynika bowiem, że odsetek tych nie dotyczy zakaz zaspokajania z masy upadłości, a zarazem zastosowanie tego przepisu nie zostało wyłączone w art. 491² projektu. Niezależnie od tego, trudno wytłumaczyć, dlaczego skoro zgodnie z art. 491² projektu w upadłości konsumenckiej (likwidacyjnej) zastosowanie znajdują art. 144 i n. p.u.n., w przepisie art. 491¹² pkt 4 projektu uregulowano odrębnie skutki wpływu ogłoszenia upadłości na postępowania zabezpieczające i egzekucyjne, ale już nie na postępowania sądowe rozpoznawcze i administracyjne. Nasuwa się w tym miejscu pytanie, co właściwie dzieje się z postępowaniami rozpoznawczymi toczącymi się przeciwko upadłemu konsumentowi w razie ogłoszenia upadłości likwidacyjnej. Nie wiadomo także, za jak dalece kompletną należy uważać regulację art. 491¹² pkt 4 projektu, a w szczególności, czy po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości określone tam postępowania egzekucyjne podlegają umorzeniu (por. art. 146 ust. 1 p.u.n.). Dodatkowych komplikacji przysparza w tym względzie fakt, że projekt błędnie i w oderwaniu od terminologii całej ustawy posługuje się pojęciem „dłużnik” w odniesieniu do podmiotu, którego upadłość została już ogłoszona.
4. Pozostając przy upadłości likwidacyjnej, jej skutków dotyczą również art. 491¹³ i 491¹⁴ projektu. Pierwszy z przepisów powiela w ust. 1 i 2 regulację art. 57 p.u.n., co jest zbędne wobec niewykluczenia tego przepisu w art. 491² projektu. Z drugiej zaś strony, regulacja taka implikuje wątpliwość, czy wobec upadłego sędzia-komisarz może orzec nakaz opuszczania kraju (art. 53 ust. 3 p.u.n.). W kontekście utrzymania obowiązku upadłego wydania majątku syndykowi niezrozumiałe jest także wyraźne wyłączenie w art. 491² projektu przepisu art. 174 p.u.n. Czy wobec tego syndyk powinien dochodzić realizacji obowiązku wydania majątku w drodze odrębnego procesu przeciwko upadłemu? Drugi z przepisów, art. 491¹⁴ projektu, reguluje natomiast skutki ogłoszenia upadłości likwidacyjnej wobec umów wzajemnych zawartych przez

upadłego. Jest tak, mimo że jak zaznaczono wcześniej, żaden z przepisów części pierwszej p.u.n. dotyczących wpływu upadłości likwidacyjnej na zobowiązania upadłego, w przeciwieństwie do przepisów regulujących wpływ na zobowiązania upadłego upadłości z możliwością zawarcia układu, nie został wykluczony w art. 419² projektu. Z redakcji rozważanego przepisu wydaje się wynikać, że wynikające zeń obligatoryjne rozwiązanie dotyczy wszystkich bez wyjątku umów wzajemnych upadłego, bez względu na to, czy zostały wykonane czy też nie i czy w części pierwszej p.u.n. zastrzeżono dla nich regulacje szczególne. Taka regulacja budzi poważne wątpliwości. Niektóre z zawartych umów wzajemnych (np. umowa zlecenia i umowy, do których odpowiednio stosuje się przepisy o zleceniu – art. 750 k.c.) mogą być jednym źródłem utrzymania upadłego. Dlaczego więc miałyby być one bezwarunkowo rozwiązane, jeśli mogą przyczynić się do wzrostu funduszu masy? Akurat w tym miejscu lepsze wydaje się pozostawienie syndykowi prawa rewizji zawartych umów, na zasadach analogicznych jak w przypadku upadłości przedsiębiorców. Stanowiąc o rozwiązaniu zawartych umów projekt w żadnym zakresie nie wyjaśnia także, jakie miałyby być skutki takiego rozwiązania, np. w zakresie zwrotu świadczeń, zastrzeżenia własności, czy też w odniesieniu do płatności dokonanych z góry na ręce upadłego. I w tym punkcie lepiej zatem odwołać się do postanowień p.u.n.

5. Wolne od niejasności nie są również uregulowania w zakresie skutków upadłości z możliwością zawarcia układu, chociaż dzięki wyłączeniom dokonany w art. 491² projektu unika się tu przynajmniej kolizji z przepisami części pierwszej p.u.n. Zasygnalizować można jedynie najważniejsze kwestie. Na tle analizowanego trybu upadłości, za wątpliwe należy uznać przede wszystkim, jakich „zobowiązań” dotyczy art. 419¹² pkt 1 projektu. *Lege non distinguente* chodzi tu o wszystkie zobowiązania upadłego. Wykładnię tę potwierdza fakt, że w art. 419¹² projektu wyraźnie nie przejęto postanowienia art. 498 ust. 3 p.u.n. Skoro chodzi o postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu, to z celowościowego punktu widzenia wydaje się jednak pożądanym, by zawieszenie nie obejmowało należności nie objętych układem (art. 273 p.u.n.). Ta sama wątpliwość dotyczy zakresu zawieszenia postępowań zabezpieczających i egzekucyjnych toczących się przeciwko upadłemu (art. 419¹² pkt 4 projektu). Artykuł 140 ust. 1 p.u.n. określa w tym względzie jasno, że zawieszenie dotyczy postępowań prowadzonych w celu zaspokojenia należności, które z mocy prawa są objęte układem, a pozostałe postępowania zabezpieczające i egzekucyjne mogą zostać zawieszane jedynie przez sędziego-komisarza na zasadzie art. 141 p.u.n. Regulacje te zostały jednak wyraźnie wyłączone przez art. 419² projektu. W związku z wyłączeniem zastosowania art. 140 ust. 1 p.u.n. przewidującego, że sumy uzyskane w zawieszonych postępowaniach organ egzekucyjny przekazuje do masy upadłości, nasuwa się też wątpliwość o dalszy los tych środków w razie ogłoszenia upadłości konsumenta z możliwością zawarcia układu. Uzupełniająco należy zaznaczyć, że art. 491¹² pkt 3 projektu odsyła do art. 89 p.u.n., którego zastosowanie wyłącza przecież art. 419² projektu.

6. Nie do zaakceptowania jest regulacja wpływu upadłości z możliwością zawarcia układu na zobowiązania upadłego. Przepis art. 491¹⁵ ust. 2 pkt 2 jest zbyt ogólnikowy i niejasny, tak co do swojego zakresu, jak i co do jego skutków. Nie wiadomo, czy przewidziany w nim „obowiązek” upadłego ma być realizowany na zasadzie przełamania zasady *pacta servanda sunt*, czy też przepis nakazuje jedynie upadłemu wykorzystać ewentualne możliwości rozwiązania umów wynikające z ich treści lub przepisów prawa. Zapis, że „roszczenia drugiej strony wynikłe z takiego rozwiązania umowy, w tym kary umowne i odszkodowania objęte są układem” niczego nie wyjaśnia, abstrahując już od faktu, że układem nie obejmuje się żadnych „roszczeń”.

VI. Mechanizm oddłużenia

1. Ponieważ sens upadłości konsumenckiej sprowadza się do uwolnienia dłużnika od przynajmniej części niespłaconych długów, postanowienia dotyczące tego zagadnienia powinny stanowić centralny punkt każdej projektowanej regulacji podejmującej rozważaną problematykę. Postanowienia te powinny określać przede wszystkim, kto może ubiegać się o oddłużenie, jakie zobowiązania mogą zostać objęte oddłużeniem oraz warunki, na jakich oddłużenie to następuje. Jak już zaznaczono, projekt wychodzi z prawidłowego założenia, że oddłużenie nie powinno być instytucją dostępną dla wszystkich dłużników, którzy popadli w tarapaty finansowe. Określa także, choć w sposób nie dość jasny co już zaznaczono, podmiotowe warunki uzyskania takiego oddłużenia (art. 491⁹ ust. 4 projektu). Przy sposobności należy tu zauważyć, że przepis art. 491³⁸ ust. 1 projektu, w zakresie, w jakim odsyła do art. 491⁹ ust. 4 i 491⁹ ust. 2 projektu jest zbyteczny. Wątpliwości budzi natomiast sposób realizacji przez projekt dwóch kolejnych z trzech wspomnianych wcześniej założeń.
2. Bezpośrednio oddłużenia dotyczy art. 491⁴³ projektu, według którego po upływie okresu obowiązywania sądowych warunków spłaty, sąd na wniosek dłużnika wydaje orzeczenie o umorzeniu wszystkich pozostałych zobowiązań. Pomijając na razie problem „sądowych warunków spłaty”, należy zauważyć, że w przepisie tym, jak również w pozostałych projektowanych regulacjach, brak określenia podstawowej kwestii, mianowicie – jakie należności dłużnika mogą podlegać umorzeniu, jakie natomiast nie. Ze sformułowania „wszystkich pozostałych zobowiązań” wydaje się wynikać, że projekt nie przewiduje żadnych wyłączeń od instytucji oddłużenia. Gdyby przyjąć ten pogląd, to należałoby uznać, że regulacja taka idzie zbyt daleko. Z przedmiotowego punktu widzenia nie istnieją racje, dla których umorzenie miałoby obejmować np. długi z tytułu zobowiązań alimentacyjnych lub rent. Kwestię tę, po części, wydaje się zresztą zauważać sam projektodawca w uzasadnieniu proponowanej regulacji, ale brak jakichkolwiek wyłączeń skłania do takiego właśnie wniosku. W proponowanych postanowieniach brak również postanowień co do tego, czy i na jakich zasadach umorzeniem są objęte wierzytelności tych wierzycieli, którzy nie brali

udziału w postępowaniu upadłościowym, ponieważ np. dłużnik rozmyślnie pominął ich przy sporządzaniu spisu wierzycieli i listy wierzytelności (por. art. 291 ust. 2 p.u.n.). Podobną uwagę należy odnieść do zobowiązań upadłego powstałych już w toku postępowania upadłościowego, np. wskutek działań syndyka albo samego upadłego, jeżeli postępowanie toczyło się we wcześniejszej fazie jako postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu. W sumie zatem, postanowienia projektu nie pozwalają ustalić, jakie wierzytelności objęte są umorzeniem. Wydaje się to – obok mnogości trybów postępowania – jednym z istotniejszych mankamentów proponowanej regulacji. Jeśli przedłożony projekt miałby stać się materiałem do przyszłych prac legislacyjnych, po usunięciu tej wadliwości uzupełnienia także wymagałaby kwestia wpływu umorzenia zobowiązań na prawa przysługujące wierzycielom w stosunku do poręczyciela i współdłużnika. Za niezrozumiałe należy natomiast uznać zawarte w projekcie postanowienie, że „*umorzenie wywołuje dla wierzycieli te same skutki podatkowe co układ*” (art. 491⁴³ ust. 2 projektu).

3. Procedura umorzenia zobowiązań w świetle projektu jest dwuetapowa – w pierwszej kolejności sąd miałby ustalać tzw. sądowe warunki spłaty, a w razie ich wykonania – orzekać odrębnie o umorzeniu „wszystkich pozostałych zobowiązań” (art. 491⁴³ projektu). O ile w stosunku do postanowienia w przedmiocie ustalenia sądowych warunków spłaty przewidziano możliwość wniesienia zażalenia, a w określonej sytuacji także skargi kasacyjnej, o tyle w przypadku postanowienia o umorzeniu „wszystkich pozostałych zobowiązań” nie przewidziano jakichkolwiek środków zaskarżenia. Regulacja taka budzi wątpliwości. Ponieważ projekt nie przewiduje, w przeciwieństwie do regulacji niemieckiej i austriackiej, na których wzorowane są proponowane zapisy, instytucji „powiernika”, który m.in. miałby nadzorować wykonywanie sądowych warunków spłaty, ciężar kontroli, czy warunki spłaty zostały dotrzymane, spoczywać będzie na wierzycielach. Przyznanie im prawa do zaskarżenia postanowienia o umorzeniu zobowiązań jest zatem w pełni uzasadnione, podobnie jak to się przedstawia na tle art. 369 p.u.n. Prawo do zaskarżenia postanowienia oddalającego wniosek o umorzenie zobowiązań z powodu niewykonania sądowych warunków spłaty powinno przysługiwać także upadłemu.
4. Idea, aby umorzenie zobowiązań obwarowane było pewnymi warunkami co do sposobu zachowania dłużnika w określonym czasie, nie budzi wątpliwości. Jest ona zgodna z wychowawczą funkcją upadłości konsumenckiej. Można jednak rozważać, czy zamiast dwóch etapów postępowania konstrukcyjnie prostsze nie byłoby, ażeby sąd od razu, jeżeli upadły spełnia warunki wstępne, orzekał o umorzeniu zobowiązań w określonym przez siebie zakresie, a umorzenie to warunkował spłatą pozostałej części zobowiązań na określonych warunkach i wypełnieniem przez upadłego nałożonych nań obowiązków. Jeżeli dłużnik uchybiłby tym obowiązkom w okresie próby, sąd jedynie stwierdzałby, że nie zostały dotrzymane warunki oddłużenia, co pociąga-

łoby za sobą konieczność uiszczenia należności w całości, wraz z odsetkami za zwłokę.

5. Co się tyczy „sądowych warunków spłaty”, wadą projektowanej regulacji jest brak określenia, co dzieje się z zobowiązaniami upadłego w czasie obowiązywania sądowych warunków spłaty. Z projektu nie wynika, czy wierzyciele uczestniczący w postępowaniu upadłościowym, opierając się o wyciąg z listy wierzytelności zatwierdzonej przez sędziego-komisarza, mogą w tym czasie wszcząć egzekucje z majątku upadłego co do zobowiązań niezaspokojonych w postępowaniu upadłościowym, nie oglądając się na ewentualne spłaty. Zbliżone pytanie dotyczy wierzycieli pominiętych w postępowaniu upadłościowym oraz wierzycieli zobowiązań zaciągniętych przez upadłego już w okresie obowiązywania sądowych warunków spłaty. Przy okazji należy w tym miejscu nadmienić, że wprawdzie z zestawienia ust. 4 i 5 art. 491³⁹ projektu wynika, że w czasie obowiązywania sądowych warunków spłaty upadły nie może zaciągać jakichkolwiek zobowiązań z zastrzeżeniem niezbędnych dla utrzymania swojego i osób, wobec których ciąży na nim obowiązek alimentacyjny, to projekt nie zastrzega żadnej sankcji z tytułu naruszenia tego zakazu. Inną rzeczą jest natomiast zasadność ustanowienia tak daleko idącego ograniczenia, jeżeli weźmie się pod uwagę, że przepis ust. 9 art. 491³⁹ projektu, mający jak można przypuszczać stanowić wyjątek od zakazu zaciągania zobowiązań, jest całkowicie niezrozumiały przynajmniej w tym zakresie, w jakim stanowi o koniecznej zgodzie wierzyciela, któremu „służy zabezpieczenie rzeczowe na danym składniku majątkowym”.
6. Według projektowanego art. 491¹², uchylenie sądowych warunków spłaty powoduje zniweczenie wszystkich ich skutków, a dotychczasowi wierzyciele dochodzą swych roszczeń w ich pierwotnej wysokości, z odsetkami za cały okres opóźnienia. Rzecz jednak w tym, że żaden przepis nie stoi na przeszkodzie, by wierzyciele dochodzili swoich zobowiązań także w czasie obowiązywania sądowych warunków spłaty. W zestawieniu ze „zniweczeniem” skutków sądowych warunków spłaty, niejasne jest też sformułowanie, że wierzyciele dochodzą „roszczeń” w pierwotnej wysokości. Czy oznacza to, że w ramach określenia warunków spłaty sąd może dokonać redukcji zobowiązań upadłego? Pozytywna odpowiedź na to pytanie zbliżałaby projektowaną regulację do postawionego wcześniej postulatu, by sąd od razu orzekał przynajmniej o częściowym umorzeniu zobowiązań, a ostateczny skutek tego umorzenia był warunkowany spełnieniem przez dłużnika nałożonych nań obowiązków wychowawczych. Nie wiadomo jednak, jaki miałby być stosunek tego zapisu do art. 491⁴³ projektu. Kwestia ta wymaga zatem wyraźnego sprecyzowania. Pozostając przy uchyleniu sądowych warunków spłaty, niejasne jest też, o umorzeniu jakiego postępowania stanowi art. 491⁴¹ projektu, skoro, jak wynika z art. 491³⁸ ust. 1 projektu, o ustaleniu sądowych warunków spłaty sąd orzeka w orzeczeniu o ukończeniu postępowania upadłościowego.

VII. Inne wybrane kwestie merytoryczne

1. W art. 419² projektu wyłączono zastosowanie do upadłości konsumenckiej całego zespołu przepisów dotyczących kosztów postępowania upadłościowego (art. 230 – 235 p.u.n.). Tymczasem w dodanych projektem przepisach kwestia kosztów w ogóle nie została uregulowana, co stwarza dotkliwą lukę. Trudno stwierdzić, czy intencją projektodawcy było, ażeby na postanowienie w przedmiocie kosztów w przypadku upadłości konsumenckiej nie przysługiwało zażalenie (art. 231 ust. 3 p.u.n.), czy też by obowiązywały w tym przypadku inne reguły w zakresie prawa do zwrotu wierzycielowi kosztów poniesionych przez niego w postępowaniu upadłościowym (art. 233 p.u.n.). Ta sama uwaga dotyczy przypadku określonego w art. 235 p.u.n. Sytuację dodatkowo komplikują te przepisy projektu, które wskazują, jakie sumy, zdaniem projektodawcy, nie mają być zaliczone do kosztów postępowania. Przykładowo wskazać można art. 491⁴ projektu, według którego do kosztów postępowania nie zalicza się należności z tytułu alimentów i rent, co może sugerować, jakoby według zasad ogólnych należności te były kosztami postępowania upadłościowego (por. art. 230 p.u.n.). Uwagę tę należy odnieść także do art. 491¹⁴ ust. 3 zd. 5 oraz art. 491²³ projektu.
2. Kilka przepisów projektu poświęcone jest problematyce upadłości dłużnika pozostającego w związku małżeńskim. Artykuł 491⁵ ust. 5 projektu stanowi, że jeżeli dłużnik pozostaje w stanie „*majątkowej wspólności małżeńskiej, chociażby ograniczonej*”, wniosek dłużnika o ogłoszenie upadłości musi dotyczyć obojga małżonków. Zgodnie z art. 491⁵ ust. 6 projektu, upadłość obojga małżonków ogłasza się także w wypadkach określonych w art. 125 i 126 p.u.n. Natomiast według art. 419¹⁶ ust. 1 projektu, majątek wspólny obojga małżonków oraz ich majątki odrębne wchodzi do masy upadłości i stanowią „*masę upadłości małżonków*”. Zagadnienie upadłości dłużników pozostających w związku małżeńskich, ze względu na to, że w polskich warunkach większość majątku objęta jest na ogół wspólnością majątkową, nie należy do prostych. Przywołane przepisy rodzą jednak zdecydowanie zbyt dużo wątpliwości. Trafne jest przyjęcie ogólnego założenia, że dłużnik wnoszący o wszczęcie procedury prowadzącej do oddłużenia powinien złożyć wniosek wspólnie z małżonkiem. Projekt nie wyjaśnia jednak, w jaki sposób przywołane przepisy należy stosować, jeżeli przykładowo wierzyciel wnosi o ogłoszenie upadłości dłużnika obejmującej likwidację majątku. Niezrozumiałe jest, dlaczego w rozważanej sytuacji ogłoszenie upadłości jednego z małżonków pociągać ma za sobą upadłość drugiego, a do masy upadłości ma wchodzić nie tylko majątek wspólny, lecz także majątek odrębny drugiego z małżonków. Nie o to chyba chodziło projektodawcy. Sytuacja taka byłaby sprzeczna z przepisami prawa materialnego co do majątku, z jakiego może zaspokoić się wierzyciel jednego z małżonków. W tym względzie rozważać można raczej zastosowanie konstrukcji przyjętej w art. 124 ust. 1 p.u.n. albo też – ze względu na odmiennosc upadłości konsumenckiej – rozwiązania zawartego w art. 30 zd. 2 dawnego prawa

upadłościowego. Z drugiej strony, rodzi się pytanie, jaki tryb upadłości należy obrać, jeżeli małżonkowie wnoszą wspólnie o ogłoszenie upadłości, a każdy z nich kwalifikuje się do odrębnego trybu postępowania na podstawie art. 491⁹ projektu. Pomijając problem ogłoszenia upadłości na wniosek wierzyciela, wątpliwości dostarcza również nakaz ogłaszania upadłości obojga małżonków w sytuacji określonej w art. 126 p.u.n. Przepis ten stanowi, że umowne zniesienie wspólności majątkowej jest skuteczne w stosunku do masy upadłości tylko wtedy, gdy umowa została zawarta co najmniej dwa lata przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Na tym tle, nie wiadomo, czy intencją projektu jest ogłaszanie upadłości obojga małżonków także wówczas, gdy w przypadku upadłego przedsiębiorcy umowne zniesienie wspólności majątkowej jest skuteczne wobec masy upadłości, czy też tylko wtedy, gdy zniesienie to nie jest skuteczne. Kwestie te wymagają ponownego przemyślenia.

3. Przepis art. 491²⁴ stanowi, że jeżeli suma zobowiązań dłużnika nie przekracza 300 tys. zł, stosuje się uproszczoną procedurę ustalenia listy wierzytelności. Z dalszego ciągu tej regulacji zdaje się wynikać, że sędzia-komisarz w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości nie powinien w takiej sytuacji wzywać wierzycieli do zgłoszenia wierzytelności, lecz ustalić samodzielnie listę recypując spis wierzycieli sporządzony przez dłużnika i przyporządkowując wierzytelności do poszczególnych kategorii. Wierzyciele zaś mogliby wnosić sprzeciwy wobec skonstruowanej listy przeciwko ich pominięciu lub przeciwko uznaniu wierzytelności innego wierzyciela. Nie negując idei uproszczenia sporządzania listy wierzytelności, taka procedura może doprowadzić do pominięcia wielu wierzycieli, a tym samym do trudności w późniejszym etapie postępowania. Rodzi się paradoksalne pytanie, skąd pominięci wierzyciele, którzy o ogłoszeniu upadłości dowiadują się z obwieszczeń w prasie, mają wiedzieć, że zostali pominięci, a tym samym, że mają zgłosić odpowiedni sprzeciw? Przecież odpis listy, zgodnie z art. 491²⁴ ust. 1 projektu, doręczony zostanie zapewne tylko wierzycielom umieszczonym na liście. Kolejną nasuwającą się kwestią jest, w jaki sposób w tego rodzaju uproszczony tryb sporządzania listy wierzytelności wpleść obowiązek wyodrębnienia zobowiązań, za które odpowiada tylko jeden z małżonków (kto miałby to ustalać?), jeżeli upadłość dotyczy dłużnika pozostającego w związku małżeńskim (art. 491¹⁶ ust. 2 projektu). Pozostając przy rozważanej problematyce, aczkolwiek przepis art. 491²⁴ ust. 3 p.u.n. stanowi jedynie o sprzeciwie przeciwko pominięciu na liście oraz przeciwko uznaniu wierzytelności innego wierzyciela, to nie wydaje się, by intencją projektodawcy było wyłączenie możliwości składania sprzeciwu co do uznania w określonej kategorii zaspokożenia. Nie jest natomiast pewne, co kryje się pod sformułowaniem, że sprzeciw co do pominięcia na liście złożyć może wierzyciel „*nie wskazany przez dłużnika*” (art. 491²⁴ ust. 3 projektu). Jaki wobec tego środek prawny miałby przysługiwać wierzycielowi wskazanemu, ale którego wierzytelność nie została uwzględniona z powodów określonych w art. 491²⁴ ust. 2 projektu? Odnotować również należy, że w dziale III projektu dotyczącym problematyki skutków ogłoszenia upadłości zamieszczono enigmatyczny zapis o możliwości zgłaszania sprzeciwów „od

listy wierzycieli złożonej przez dłużnika" (art. 491¹¹ ust. 4 *in fine*). Nasuwa się wobec tego pytanie, czy w świetle projektu „lista wierzycieli” to to samo, co „lista wierzytelności”.

4. Projekt podejmuje niełatwą próbę unormowania w postępowaniu upadłościowym statusu lokalu zajmowanego przez dłużnika. Z uzasadnienia projektu wynika, że lokal taki powinien wchodzić do masy upadłości, ale należy zapewnić mu szczególne traktowanie. Co do zasady, założenie takie wymaga aprobaty. Nie jest jednak jasna rola, jaką w nabyciu „mieszkania zastępczego” odgrywać miałyby w świetle projektu syndyk. Jeżeli, jak wydaje się wynikać z art. 491³⁷ ust. 5 projektu, jednym z jego zadań miałyby być wyszukanie dla upadłego innego mieszkania, to powinno to zostać przynajmniej wyraźnie wyartykułowane. Poza tym, skoro jak wynika z art. 419³⁷ ust. 6 projektu, zakup „mieszkania zastępczego” miałyby nastąpić ze środków uzyskanych ze sprzedaży dotychczasowego lokum, to projektodawcy nie udało się rozstrzygnąć pytania o sposób bytowania upadłego i jego rodziny w czasie potrzebnym na nabycie nowego mieszkania po sprzedaży dotychczasowego. Przy sposobności nasuwają się jeszcze trzy kwestie. Po pierwsze, nie wiadomo, czy stanowiąc, że wierzyciel „*uprawniony rzeczowo do zaspokojenia z mieszkania (domu) dłużnika*” zostanie zaspokojony z „*całej*” kwoty uzyskanej ze sprzedaży, pomniejszonej o sumę wydatkowaną na nabycie „mieszkania zastępczego” (art. 491³⁷ ust. 6 projektu), projektodawca zamierza wprowadzić odstępstwo od określonych w art. 346 p.u.n. zasad podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży przedmiotów zabezpieczonych rzeczowo. Po drugie, polskiemu systemowi prawnemu nie jest znany sposób ustanowienia hipoteki „z urzędu”. Po trzecie, stanowiąc o zakupie mieszkania, projekt nie wyjaśnia, o nabycie jakiego prawa majątkowego do lokalu (odrębnej własności, prawa spółdzielczego lokatorskiego, prawa spółdzielczego własnościowego) chodzi.
5. Na koniec, marginesowo można tylko zwrócić uwagę na trudność w uzasadnieniu odmiennego potraktowania zapisu na sąd polubowny w razie upadłości z możliwością zawarcia układu przedsiębiorcy i konsumenta (art. 419² projektu w zw. z art. 142 p.u.n.). Co się natomiast tyczy samego układu, do rozważania pozostaje, czy dodatkową przesłanką zatwierdzenia układu nie powinno być uprzednie uprawomocnienie się postanowienia o ogłoszeniu upadłości. Ze względu na ograniczenie możliwości zgłaszania zarzutów przeciwko układowi do chwili zakończenia głosowania (art. 491³⁰ ust. 2 projektu – zarzuty mają być więc składane w istocie ewentualnie, na wypadek przyjęcia układu), rysuje się też pytanie, czy w razie pisemnego głosowania zmian i uzupełnień propozycji układowych (art. 491²⁶ projektu), wierzyciel powinien składać wariantowe zarzuty przeciwko hipotetycznemu układowi.

VIII. Technika legislacyjna i terminologia

1. Przyczyną wielu trudności interpretacyjnych pojawiających się na tle projektu jest niekonsekwencja przy odwoływaniu się do pozostałych postanowień prawa upadłościowego i naprawczego. Pomimo że projekt już na wstępie wyłącza konkretne, enumeratywnie wyliczone przepisy p.u.n. (art. 419² projektu), to następnie reguluje poszczególne kwestie częściowo odmiennie niż to by wynikało z zastosowania nie wyłączonych przepisów części pierwszej ustawy, a także, chociaż w znacznie mniejszym zakresie, odsyła z powrotem do regulacji, które z mocy art. 419² projektu zostały wyłączone. Sprawia to, że w wielu sytuacjach zakres zastosowania poszczególnych norm nakłada się na siebie i trudno ustalić, w jakim zakresie do konkretnych instytucji upadłości konsumenckiej znajdują zastosowanie przepisy części pierwszej p.u.n. Dodatkowo kłopoty rodzi brak klauzuli odpowiedniego jedynie zastosowania do upadłości konsumenckiej przepisów p.u.n., poza ogólnym i stanowiącym w zasadzie *superfluum* wobec art. 419² *a contrario*, odesłaniem do odpowiedniego stosowania przepisów o skutkach, zmianie i uchyleniu układu (art. 491³² ust. 1 projektu). Być może trudności te potwierdzają do pewnego stopnia zgłoszoną wcześniej tezę, by zagadnienie upadłości konsumenckiej uregulować jednak w odrębnym akcie prawnym.
2. Wątpliwości budzi sens wyodrębnienia niektórych jednostek redakcyjnych projektowanej regulacji, jak np. działu IV, zatytułowanego „Przepisy ogólne o postępowaniu upadłościowym prowadzonym po ogłoszeniu upadłości”. Zawartość tego działu nie do końca koresponduje z jego treścią. To samo można powiedzieć o lokacie niektórych przepisów. I tak, w projekcie znajdują się trzy przepisy stanowiące o tym, jakie kwoty nie są kosztem postępowania upadłościowego – art. 491⁴, art. 491¹⁴ ust. 3 zd. 5 oraz art. 491²³, z czego każdy znajduje się w odrębnym dziale projektowanej regulacji. Nakaz ogłoszenia upadłości obojga małżonków w sytuacji określonej w art. 125 i 126 p.u.n. umieszczono w przepisie, który dotyczy całkowicie innej kwestii, bo załączników do wniosku dłużnika o ogłoszenie upadłości (art. 419⁵ ust. 6). W tym samym przepisie postanowiono też o obowiązku dłużnika do złożenia odpowiedzi na wnioski o ogłoszenie upadłości. Trudno stwierdzić, dlaczego przepisy dotyczące postanowienia o ogłoszeniu upadłości wyjęte zostały z działu II projektu, dotyczącego tytułarnie postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości. Z kolei przepisy o zgłoszeniu i ustaleniu wierzytelności (dział V) stanowią element postępowania upadłościowego prowadzonego po ogłoszeniu upadłości i dlatego zastrzeżenia może budzić wyodrębnienie ich do jednostki redakcyjnej równorzędnej z tą, w której umieszczono przepisy postępowaniu upadłościowym (dział IV). Nasuwa się także pytanie o powody umiejscowienia przepisów o sprzedaży mieszkania upadłego (art. 491³⁷ projektu) w dziale VIII, dotyczącym sądowych warunków spłaty, skoro chodzi tu o likwidację masy upadłości, regulowaną przecież w dziale VII proponowanej regulacji.

3. W wielu miejscach przepisy projektowanej regulacji wymagają istotnej korekty językowej. Wcześniej podkreślono już, że projekt nieprawidłowo posługuje się pojęciem „dłużnik” dla oznaczenia podmiotu, którego upadłość ogłoszono. Ponadto zasygnalizować można jedynie przykładowo następujące uchybienia. W art. 491¹ mowa o „niższej części”, pomimo że nowa regulacja stanowi odrębny dział a nie część ustawy. W art. 491⁵ ust. 3 pkt 3 projektu mowa jest najpierw o tytułach egzekucyjnych i wykonawczych, a następnie już jedynie o tytułach wykonawczych bez merytorycznego uzasadnienia. W pkt. 5 tego samego ustępu, użyto nazwy „wyrok”, mimo że orzeczenia, o których mowa w tym przepisie, nie muszą mieć takiej postaci. W art. 491¹¹ ust. 1 korekty wymagają błędy ortograficzne. W art. 491¹⁴ ust. 2 zd. 1 projekt posługuje się pojęciem „mieszkanie lub dom”, zaś w zd. 3 tego samego przepisu stanowi już jedynie o mieszkaniu. Nie wydaje się, by było to wyrazem świadomego zamysłu projektodawcy. W art. 491¹⁷ ust. 2 *in fine* projektu korekty wymaga pojęcie bezskuteczności wobec „masy i wierzycieli”, albowiem bezskuteczność wobec masy nie jest w istocie rzeczą innym jak bezskutecznością wobec wszystkich wierzycieli upadłościowych. Ze względów językowych trudne do akceptacji są również takie zbitki jak „wchodzą do masy upadłości i stanowią masę upadłości” (art. 491¹⁶ projektu), czy też „Sądowe warunki spłaty służą określeniu warunków (...) i obejmują w szczególności: 1) Okres obowiązywania sądowych warunków spłaty, który nie może być krótszy niż 3 lata (...)” (art. 491³⁹ ust. 1 projektu). Modyfikacji wymaga także art. 2 pkt 2 projektowanej ustawy, w którym omyłkowo chyba odwołano się do art. 57 pkt 5 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, podczas gdy z art. 2 pkt 1 projektu wynika, że chodzi o art. 55 pkt 5 tej ostatniej ustawy. Ten sam przepis posługuje się także nieznanym projektowi pojęciem „sądowy plan spłat”.

C. Uwaga końcowa

Opiniowany projekt, jak już podkreślono, przyjmuje niewątpliwie kilka słusznych założeń, w szczególności w zakresie ograniczenia dostępu do oddłużenia i okresu próby jako przesłanki skorzystania z tego dobrodziejstwa. Poczynione uwagi dają jednak podstawę do wniosku, że ich realizacja, zarówno jeżeli chodzi o ogólną koncepcję, jak i rozwiązania szczegółowe, sprawiła projektodawcy istotne trudności. Ich powodem była zapewne bardzo trudna materia, jakiej dotyczy projekt, ale po części także przyjęta na wstępie chybotliwa koncepcja traktowania upadłości konsumenta jako mini upadłości przedsiębiorcy, która na pewno nie przyczyniła się do ułatwienia prac. Bez względu na powody takiego stanu rzeczy, liczba odnotowanych mankamentów skłania do wyrażenia opinii, że jeśli przedłożony projekt, z racji trafnych założeń wstępnych, miałby stać się przedmiotem dalszych prac ustawodawczych, to należałoby go traktować jedynie jako punkt wyjścia, z pełną świadomością potrzeby bardzo głębokich przemodelowań.

PRZEWODNICZĄCY
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA
Nr KRS-020-29/2-08
Dot. PS-90/08

WARSZAWA, 2008-04-24

Pan
Lech CZAPLA
Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu RP

Szanowny Panie Ministrze!

W załączeniu uprzejmie przesyłam opinię Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 9 kwietnia 2008 r. w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw.

Z wyrazami szacunku,

sędzia Stanisław Dąbrowski

WYDZIAŁ PREZYDIALNY

L.dz.

Data wpływu *24.04.08r.*

OPINIA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA
z dnia 9 kwietnia 2008 r.

**w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo upadłościowe
i naprawcze i innych ustaw.**

Krajowa Rada Sądownictwa pozytywnie opiniuje założenia projektu ustawy przewidujące wprowadzenie instytucji upadłości osób fizycznych, niebędących przedsiębiorcami do systemu prawa w drodze nowelizacji ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, wyrażając jednocześnie zaniepokojenie znacznym rozszerzeniem kognicji sądów upadłościowych nieprzygotowanych kadrowo do przejęcia ogromnego wpływu spraw z zakresu upadłości konsumenckiej.

Wprowadzenie do polskiego systemu prawnego rozwiązań dotyczących tzw. upadłości konsumenckiej (upadłości osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami) jest rozwiązaniem powszechnie oczekiwanym. Poprzednie projekty ustawy dotyczącej upadłości konsumenckiej, krytykowane w opinii przez Krajową Radę Sądownictwa tworzyły nowe organy administracyjne orzekające o upadłości oraz wprowadzały nieznanne polskiemu prawu procedury. Analizowany poselski projekt nowelizacji ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze należy ocenić pozytywnie z uwagi na próbę dopasowania upadłości konsumenckiej do obecnie obowiązujących uregulowań prawa upadłościowego i naprawczego. Proponowany projekt wprowadza całościowe uregulowania systemowe dotyczące upadłości konsumenckiej oraz zachowuje zasadę pozostawienia w kognicji sądów powszechnych całości problematyki upadłościowej. Włączenie regulacji dotyczących upadłości konsumenckiej do ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze pozwoli na zachowanie jedności systemowej i pozostawienie wszystkich rodzajów upadłości w jednym akcie prawnym oraz skoncentrowanie wszystkich spraw upadłościowych w zakresie właściwości jednego organu — sądu upadłościowego. Rozwiązanie to uznać należy za prawidłowe, gdyż jedynie sądy są przygotowane merytorycznie do orzekania w tej skomplikowanej materii. Rozwiązanie takie uznać należy za zgodne z Konstytucją Rzeczypospolitej i pożądane z punktu widzenia prawidłowego sprawowania wymiaru sprawiedliwości.

Analiza projektu ustawy skłania do stwierdzenia, że jest on spójny wewnętrznie i przemyślany od strony teleologicznej i systemowej. Język projektowanej nowelizacji generalnie odpowiada terminologii przyjętej w Prawie upadłościowym i naprawczym, a wprowadzenie w części nowego nazewnictwa uzasadnione jest specyfiką proponowanych

nowych rozwiązań.

Za pozytywne należy uznać przede wszystkim dwa główne rozwiązania systemowe przyjęte w projekcie nowelizacji, a mianowicie: włączenie regulacji dotyczących upadłości konsumenckiej do Prawa upadłościowego i naprawczego oraz przekazanie wszystkich kompetencji orzeczniczych sądom upadłościowym. Pierwsze z tych rozwiązań pozwala korzystać z instytucji funkcjonujących w upadłości przedsiębiorców, które mogą mieć bezpośrednio lub odpowiednie zastosowanie również w upadłości konsumenckiej, na mocy ogólnego odesłania zawartego w art. 4 Prawa upadłościowego i naprawczego, co — między innymi — pozwala uniknąć potrzeby powtarzania w ramach uregulowań upadłości konsumenckiej treści przepisów upadłościowych z natury wspólnych dla wszystkich upadłości bez względu na podmiot, którego dotyczy dane postępowanie, a ponadto pozostawia w rękach sądu efektywny środek pozwalający na elastyczne dopasowanie regulacji upadłościowych dotyczących przedsiębiorców do potrzeb upadłości konsumenckiej i właściwe wypełnianie w ten sposób luk prawnych, jakie mogą pojawić się w praktyce orzekania w sprawach upadłości konsumenckiej. Z kolei drugie z tych rozwiązań, a mianowicie właściwość funkcjonalna sądów upadłościowych w sprawach upadłości konsumenckiej, jest uzasadnione względami technicznymi, zbieżnością merytoryczną spraw z zakresu upadłości przedsiębiorców i upadłości konsumentów i związanym z tym najlepszym przygotowaniem do rozpoznawania tych spraw sędziów upadłościowych, którzy dysponują największym doświadczeniem, zdobytym głównie w postępowaniach upadłościowych dotyczących przedsiębiorców będących osobami fizycznymi.

O ile jednak, oddanie sądom upadłościowym spraw dotyczących upadłości konsumenckiej uznać należy za prawidłowe, o tyle nie można zgodzić się z twierdzeniami zawartymi w uzasadnieniu projektu ustawy, że sądy są przygotowane organizacyjnie i kadrowo do uniesienia ciężaru nawału spraw dotyczących upadłości konsumenckiej, jakiego należy spodziewać się po wejściu w życie opiniowanej ustawy. Odnośnie założeń poczynionych w uzasadnieniu projektu oraz wypowiedzianych tam też stwierdzić należy, że są one generalnie słuszne, natomiast w kilku miejscach są one zbyt optymistyczne i brak im oparcia w realiach postępowań upadłościowych. Po pierwsze błędny jest założenie, że powierzenie spraw upadłości konsumenckich sądom upadłościowym nie będzie wymagało dodatkowych nakładów kadrowych i finansowych. Postępowań takich będzie bowiem zdecydowanie więcej niż zwykłych upadłości przedsiębiorców. Z doświadczenia sędziów upadłościowych wynika natomiast, iż sprawy upadłości osób fizycznych należą do najbardziej skomplikowanych i pracochłonnych, zwłaszcza ze względu na problemy dotyczące likwidacji nieruchomości zamieszkiwanych przez upadłych lub członków ich rodziny, a także częste przypadki

rozporządzenia przez upadłego, przed ogłoszeniem jego upadłości, składnikami jego majątku z pokrzywdzeniem wierzycieli, głównie na rzecz osób bliskich.

Przy wprowadzeniu ustawy należy zdecydowanie wzmocnić sądy upadłościowe zarówno w kadre sędziowską, jak i kadre pomocniczą szczególnie asystentów i pracowników administracyjnych. Bez takiego wzmocnienia sądy nie udźwigną przewidywanego ciężaru ilościowego nowych spraw.

Przy optymistycznym założeniu, że wprowadzenie upadłości konsumenckiej zwiększy napływ spraw do wydziałów upadłościowych jedynie o 100 %, a liczba ogłaszanych upadłości przedsiębiorców będzie równa ilości ogłaszanych upadłości konsumenckich (dla porównania: według danych Ministerstwa Sprawiedliwości Dolnej Saksonii - Niemcy, zawartych w Nds. Rpfl. 5/2006, str. 143, w latach 2003-2005 stosunek ilości otwartych zwykłych postępowań upadłościowych do ilości otwartych upadłości konsumenckich wzrósł z 1:1 do 1:2, a ilość spraw z tego zakresu wyniosła ostatecznie odpowiednio: 5.134 i 10.067), należałoby zwiększyć skład kadrowy wydziałów upadłościowych o przynajmniej 100 % w zakresie asystentów i przynajmniej 30 % w zakresie sędziów. Należy dodać także, że procedura upadłości konsumenckiej w systemie niemieckim jest zdecydowanie prostsza niż w opiniowanym projekcie.

Drugim nieuzasadnionym założeniem uzasadnienia projektu jest przyjęcie, iż środki z opłat od wniosków o ogłoszenie upadłości konsumenckiej pokryją koszty przeprowadzenia tych postępowań bez konieczności sięgania po dodatkowe środki z budżetu. Jest to założenie nie uwzględniające wysokości opłat za obwieszczenia w prasie (około 400-500 zł) oraz wysokości kosztów przesyłek sądowych za zwrotnym poświadczeniem odbioru, wysokość kosztów z tym związanych przekroczy kwotę 200 zł proponowaną jako opłata sądowa od wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej. W praktyce nawet opłata z tego tytułu w wysokości 1.000 zł nie pokryje kosztów samych obwieszczeń sądowych i doręczeń przesyłek sądowych.

Odnosząc się do proponowanych rozwiązań proceduralnych największe zastrzeżenia budzą zbyt liberalne przesłanki otwarcia postępowania upadłościowego. **Art. 491³** określa, że dłużnik jest niewypłacalny, jeżeli nie wykonuje swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych, a ich suma przekracza dwunastokrotność minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalonego na podstawie odrębnych przepisów. Do proponowanej regulacji zgłosić należy dwa podstawowe zastrzeżenia:

- po pierwsze należy ograniczyć możliwość ogłaszania upadłości konsumenckiej jedynie do wypadków niewypłacalności niezawinionej przez dłużnika. Ograniczy to tendencję do bezkrytycznego zadłużania się. Upadłość prowadzi w swojej konsekwencji do oddłużenia dłużnika;
- po drugie należy podnieść granicę zadłużenia proponowaną przez projekt. Przy obecnym poziomie najniższego wynagrodzenia granica ta to około 12.000 zł., co jest zdecydowanie

zbyt niską kwotą.

Poniżej Krajowa Rada Sądownictwa przedstawia również inne uwagi i zastrzeżenia dotyczące poszczególnych problemów proceduralnych projektu nowelizacji.

Art. 491¹

Słowa „niniejszej części” należy zastąpić słowami „niniejszego tytułu”, co odpowiada przyjętej systematyce nowelizacji wprowadzającej regulacje dotyczące upadłości konsumenckiej do części III ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze (dalej: PUN) jako kolejny, to jest V, tytuł tej części ustawy.

Art. 491²

Rozważyć należy wyłączenie zastosowania art. 174 PUN (przymusowe wprowadzenie syndyka w posiadanie majątku upadłego na podstawie samego postanowienia o ogłoszeniu upadłości i wyznaczeniu syndyka) i art. 241-243 PUN (sprawdzanie zgłoszeń wierzytelności). W praktyce z instytucji art. 174 PUN najczęściej korzysta się właśnie w upadłościach przedsiębiorców będących osobami fizycznymi, którzy opierają się wydaniu zajmowanej przez nich lub ich bliskich nieruchomości, mimo iż istnieją możliwości przeniesienia ich do innego lokalu z zapewnieniem im stosownych praw do niego, co utrudnia sprzedaż nieruchomości lub oznacza konieczność znacznego — ze szkodą dla wierzycieli — zdyskontowania ryzyka nabywcy, że przez długi czas nie uda mu się eksmitować upadłego i jego rodziny z nabywanej nieruchomości. Podobne problemy mogą pojawić się w upadłościach konsumenckich, a zwłaszcza tych z likwidacją majątku i brakiem możliwości ustalenia sądowych warunków spłaty. Całkowite wyeliminowanie możliwości stosowania tego przepisy wydaje się być zatem nieuzasadnione.

Jak wynika z art. 491²⁴ przepis ten nie reguluje całościowo zagadnień zgłoszenia i ustalenia wierzytelności. Z pewnością ust. 1 i 2 tego przepisu dotyczy procedury zgłoszenia i ustalenia listy wierzytelności, gdy suma zobowiązań dłużnika nie przekracza 300.000 zł. W pozostałych przypadkach listę wierzytelności będzie jednak - jak w zwykłych upadłościach przedsiębiorców — ustalał syndyk lub nadzorca sądowy (art. 244 PUN), a zatem w takich sytuacjach art. 241 - 243 PUN mogłyby i powinny znaleźć odpowiednie zastosowanie, gdyż regulują kwestie, o których art. 491²⁴ nie stanowi.

Art. 491⁴

Po ust. 2 należy dodać ust. 3 w brzmieniu: „Niezbędne dla osiągnięcia celu postępowania opłaty i wydatki sądowe oraz koszty przewidzianych niniejszym prawem obwieszczeń zalicza się do kosztów postępowania”.

Wobec wyłączenia zastosowania art. 230 - 235 PUN w upadłościach konsumenckich przepisy projektowanej nowelizacji nie mogą pozostawiać wątpliwości co do tego, że powyższe wydatki związane z postępowaniem upadłościowym będą pokrywane z masy upadłości.

Art. 491⁸

W ust. 1 słowa „oraz zawarcia układu” należy zastąpić słowami „lub zawarcia układu”, co wprowadza właściwy logiczny sens przepisu (ugoda pozasądowa i układ pozostają w stosunku alternatywy a nie koniunkcji) i poprawia jego brzmienie.

Art. 491⁹

Ust. 2 w punkcie 4) powinien mieć brzmienie: „miał wszczęte postępowanie upadłościowe zakończone umorzeniem całości lub części jego zobowiązań”, co od strony logicznej i gramatycznej nada temu przepisowi właściwy sens.

Ponadto należałoby dodać punkt 7) do tegoż ustępu w brzmieniu: „wyprowadzał ze swojego majątku jego istotne składniki z pokrzywdzeniem wierzycieli”, co pozwoli pozbawić dłużnika przywileju ustalenia sądowych warunków spłaty w przypadkach tego typu wysoce nieetycznych zachowań.

art. 491¹¹

Ust. 1

Wydaje się uzasadnione, aby istotne obwieszczenia w upadłości konsumenckiej były zamieszczane także w Monitorze Sądowym i Gospodarczym — jak w zwykłych postępowaniach upadłościowych, gdyż większość wierzycieli upadłych konsumentów będą stanowili przedsiębiorcy, którzy najwięcej informacji o upadłościach czerpią właśnie z tego organu publikacyjnego.

Ust. 4

W zdaniu 2 powinien być dodatkowy wyróżnik upadłego konsumenta np. PESEL, nazwa ulicy, przy której mieszka lub NIP, gdyż w przypadku dłużników o popularnych imionach i nazwiskach, zamieszkałych dodatkowo w dużych miejscowościach,

wierzyciele nie będą wiedzieli, czy chodzi o ich dłużnika, czy też o inną osobę o tym samym imieniu i nazwisku.

Art. 491¹⁴

W ust. 3 należy określić termin powstania skutku rozwiązania wskazanych tam umów, dodając słowa: „Z dniem ogłoszenia upadłości” przed dotychczasową treścią tegoż ustępu.

Art. 491¹⁵

W ust. 2 pkt 2) słowa: „nie dotyczą towarów i usług koniecznych” należy zastąpić słowami: „nie są konieczne”, gdyż poprawi to brzmienie przepisu od strony stylistycznej i wyeliminuje zbędne powtórzenie podobnych słów.

Ponadto po słowie: „najmu” należy dodać przecinek i umieścić słowa: „dzierżawy i leasingu”, a po słowie: „dotyczące” dodać słowa: „bieżących i”, co pozwoli rozszerzyć działanie dyspozycji tego przepisu także na umowy podobne do najmu i inne umowy, w ramach których upadły otrzymuje świadczenia zbędne z punktu widzenia konieczności utrzymania jego samego lub jego rodziny, a obciążające fundusze masy.

Art. 491¹⁷ ust. 2

Słowa: „części niniejszej” należy zastąpić słowami: „tytule niniejszym”.

Art. 491²³

W zdaniu 2 słowa: „z nim” po słowie: „domowym” należy skreślić i umieścić je po słowie: „pozostających”.

Art. 491²⁴

Ust. 3 — bieg terminu do zaskarżenia listy wierzytelności, liczonego od daty obwieszczenia o ogłoszeniu upadłości w prasie lokalnej, dla wierzycieli niewskazanych przez dłużnika, powinien być niezależny od daty umieszczenia informacji o upadłości w Biurze Informacji Gospodarczej. Termin ten powinien być odpowiednio zsynchronizowany z upływem terminu do zgłaszania wierzytelności, określonym w postanowieniu o ogłoszeniu

upadłości (termin miesięczny — art. 491¹⁰ ust.1 pkt 3). Nie może być tak, że wierzyciel zmuszony jest złożyć sprzeciw do listy, gdy nie upłynął jeszcze termin do zgłoszenia wierzytelności. Ponadto, jeśli sędzia - komisarz nie zdąży ustalić listy w okresie do upływu terminu do złożenia sprzeciwu dla wierzycieli niewskazanych na liście, wówczas nie będzie wiadomo, którzy wierzyciele są tymi niewskazanymi i nie będzie także przedmiotem zaskarżenia. Nad potrzebą odmiennego regulowania zasad zgłoszenia i ustalania wierzytelności

w przypadkach, o których mowa w art. 491²⁴ ust. 1 należy się poważnie zastanowić. Wprowadza to bowiem niepotrzebny dualizm proceduralny, a trudność w ustalaniu wierzytelności nie polega na ich wysokości, a raczej na ich ilości oraz charakterze i podstawach dowodowych. Nie należy wprowadzać odmiennych zasad ustalania listy wierzytelności w zależności od sumy zobowiązań dłużnika, a jeśli już, to wprowadzenie uproszczonych w tym względzie zasad należy uzależnić od ilości tych wierzytelności, a ponadto ustalenie listy powinno się obwieszczać odrębnie, może okazać się w praktyce, że takie uproszczenie będzie jednak w istocie utrudnieniem i doprowadzi w efekcie do licznych proceduralnych niejasności.

W zdaniu 2 ust. 3 przed słowem: „wymogi” należy umieścić słowo: „również”, co wynika z faktu, iż sprzeciw jest środkiem zaskarżenia, a zatem musi spełniać także wymogi przewidziane dla środków zaskarżenia, oznacza to konieczność odpowiedniego lub analogicznego stosowania do niego przepisów o wymogach formalnych.

Art. 491³²

W ust. 2 zdaniu 2 numer art. 491³² należy zamienić na art. 491³¹, gdyż mamy tu do czynienia z oczywistą omyłką w przytoczeniu numeracji przepisów.

Art. 491³³

W ust. 2 zdanie 1 powinno brzmieć: „Jeżeli na podstawie przedstawionej przez syndyka oceny zostanie ustalone, że koszty likwidacji masy upadłości będą wyższe niż jej wartość, postępowanie umarza się.”, gdyż takie sformułowanie podkreśla konieczność dokonania przez sędziego - komisarza i sąd odpowiedniej weryfikacji zasadności oceny

syndyka.

Art. 491³⁶

W ust. 1 i 2 słowo: „ukończeniu” należy zamienić na słowo: „stwierdzeniu zakończenia”, gdyż doprowadzi to do ujednolicenia terminologii używanej w tym względzie w Prawie upadłościowym i naprawczym (art. 368 PUN). To samo odnosi się do podobnych różnic w innych artykułach (np. art. 491³⁷ ust. 1).

Art. 491³⁷

W ust. 6 słowa: „ustanawia się z urzędu hipotekę” należy zastąpić innym sformułowaniem - precyzyjnym i zgodnym z regulacją przepisów o księgach wieczystych i hipotece.

Art. 2 projektu nowelizacji

W art. 55 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym pkt 5) już istnieje i zarezerwowany jest dla innego przypadku, zatem proponowany nowy punkt tegoż artykułu powinien mieć numer 6).

BIURO
Krajowej Rady Sądownictwa

Przewodniczący
Krajowej Rady Sądownictwa

sędzia Stanisław Dąbrowski

Za zgodność z oryginałem

DYREKTOR
Wydziału Organizacyjnego i Kadr
Biura Krajowej Rady Sądownictwa

Marian Szkodziński

Warszawa, 24 kwietnia 2008 r.

PKPP/PRT/199/2008

Pan
Lech Czapla
Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie,

W odpowiedzi na pismo z dnia 18 marca br., znak PS – 90/08, dotyczące *poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy- Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw*, Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan w załączeniu przedstawia swoją opinię w sprawie.

Z poważaniem,

Henryka Bochniarz
Prezydent
Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan

WYDZIAŁ PREZYDIALNY

L.dz.

Data wpływu 30-04-2008

Stanowisko PKPP Lewiatan w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy -
Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw

Uwagi ogólne:

W opinii PKPP Lewiatan, idea wprowadzenia do polskiego systemu prawnego instytucji tzw. upadłości konsumenckiej, jest rozwiązaniem długo oczekiwanym przez przedsiębiorców. Doświadczenia europejskie pokazują, bowiem, iż jest to model pożądaný i sprawdzający się w praktyce.

Poszczególne przepisy nowelizacji budzą jednak nasze poważne wątpliwości pod względem spójności z obowiązującymi przepisami prawa, także, co do zgodności z Konstytucją RP. Warto w tym miejscu podkreślić, iż:

- nowelizacja nie precyzuje relacji między przepisami dotyczącymi upadłości konsumenckiej, a zapisami ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze. Konstrukcja art. 491² jest, bowiem na tyle wadliwa, iż wprowadzenie jej w obecnym brzmieniu do obrotu prawnego spowoduje duże problemy interpretacyjne
- proponowane przepisy w sposób rażąco pogarszają sytuację rodziny, w szczególności w odniesieniu do uregulowania upadłości obojga małżonków
- nowelizacja nie zawiera przepisów kolizyjnych, które regulowałyby sytuację, gdy ogłoszona zostanie upadłość osoby fizycznej będącej w związku małżeńskim z osobą prowadzącą działalność gospodarczą
- nowelizowane przepisy są oceniane jako materia bardzo wrażliwa, dlatego też od strony legislacyjnej wymagają unikania pojęć niedookreślonych i zachowania spójności między poszczególnymi częściami ustawy; obu tych wymagań opiniowana nowelizacja nie spełnia.

Uwagi szczegółowe:

Art. 491²

W opinii PKPP Lewiatan powyższy przepis ma kluczowe znaczenie dla całej nowelizacji. Wyznacza on, bowiem, zakres zastosowania zasad ogólnych ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze, w odniesieniu do części III ustawy, obejmującej zagadnienie upadłości konsumenckiej. W opiniowanym przepisie wprowadzono konstrukcję enumeratywnego wyliczenia unormowań części ogólnej, które nie będą miały zastosowania w odniesieniu do osób fizycznych. Rozwiązanie to, naszym zdaniem, jest błędne. Poprzez powyższe działanie, nastąpiło wyłączenie zastosowania szeregu fundamentalnych konstrukcji Prawa upadłościowego i naprawczego, które posiadają uniwersalny charakter.

Mając na uwadze powyższe, proponuje się dodanie do omawianego przepisu zdania drugiego o następującym brzmieniu: *„Pozostałe przepisy ustawy stosuje się odpowiednio”*.

Art. 491³

Wskazana w powyższym przepisie definicja dłużnika niewypłacalnego budzi poważne wątpliwości z punktu widzenia zgodności przyjętych w nim rozwiązań z ogólnymi unormowaniami ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze. PKPP Lewiatan zwraca uwagę na oczywistą kolizję, jaka zachodzi między art. 491³ nowelizacji ustawy a art. 11 ust.1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze. Ten ostatni przepis nie wiąże pojęcia niewypłacalności z wysokością wymagalnych zobowiązań, co jest wskazane z kolei w art. 491³. Oceniamy jako słuszne rozróżnienie instytucji niewypłacalności przedsiębiorcy od niewypłacalności osoby fizycznej, jednak powyższa konstrukcja budzi nasze zastrzeżenia pod względem legislacyjnym.

Ponadto, ustalony jako przesłanka niewypłacalności konsumenckiej próg kwotowy w art. 491³ jest za niski, co stwarza zbyt dużą dostępność regulowanej instytucji. W przypadku zachowania proponowanej treści art. 491³, postuluje się zwiększenie tego progu do 36-krotności minimalnego wynagrodzenia.

Art. 491⁵ ust. 3 pkt 3

W przepisie przewidziano posługiwanie się „dowodem na piśmie” – powstaje tutaj wątpliwość, jakie dowody będą tutaj w praktyce respektowane. Powinno to być doprecyzowane.

Art. 491⁵ ust.5

Przepis reguluje sytuację, w której wniosek o ogłoszenie upadłości winien obejmować bezwzględnie oboje małżonków pozostających w choćby ograniczonej wspólności majątkowej małżeńskiej. Przyjęcie takiej konstrukcji prawnej może powodować negatywne skutki w praktyce jego stosowania. Nie można, bowiem wykluczyć, iż zobowiązania jednego z małżonków będą ściśle związane z jego osobą lub majątkiem odrębnym. W związku z tym, przyjęcie łącznej zdolności upadłościowej obojga małżonków może być źródłem wielu nieprawidłowości. Przede wszystkim projektowane przepisy nie wyłączają możliwości złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości przez jednego z małżonków. Art. 491⁵ ust.5 w odniesieniu do treści art. 491¹⁶ ust.1 wskazuje, iż wniosek taki będzie dotyczył majątku wspólnego małżonków oraz ich majątków wspólnych. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że w sytuacji wystąpienia konfliktu między małżonkami nastąpi „włączenie” majątku odrębnego drugiego z nich dla zaspokojenia indywidualnych zobowiązań pierwszego. Mając na uwadze powyższe, PKPP Lewiatan wyraża wątpliwość, co do zgodności projektowanej treści art. 491⁵ ust.5 z art. 21 ust.1 oraz art. 64 ust.1 Konstytucji RP.

Ponadto, pragniemy zauważyć, iż projektowana instytucja nie przewiduje sytuacji, gdy jeden z małżonków prowadzi działalność gospodarczą.

Art. 491⁶ ust.2

Proponuje się zastąpienie „zaświadczenia” innym dokumentem prywatnym, bowiem poddajemy w wątpliwość czy powyższe osoby mogą wydać zaświadczenia.

Art. 491⁶ ust.3

Notatki dłużnika mogą być zbyt tendencyjne, dlatego też wskazany powinien być następujący zapis: „Dłużnik powinien uprawdopodobnić na piśmie, iż podejmował próby pozasądowego porozumienia z wierzycielami”.

Art. 491⁹ ust. 2

Postulujemy nie wprowadzanie zamkniętej listy przypadków, w których sąd ogłasza upadłość w celu likwidacji majątku dłużnika bez możliwości ustalenia sądowych

warunków spłaty, bowiem mogą wystąpić okoliczności, których ustawodawca nie przewidział.

Art. 491¹⁰ ust. 1 pkt 3

Proponuje się wydłużenie terminu do zgłoszenia wierzytelności z jednego miesiąca do trzech. Uwzględniając fakt, że termin ten dotyczy osoby fizycznej niebędącej przedsiębiorcą i nieprowadzącej ksiąg rachunkowych i innej dokumentacji związanej z działalnością gospodarczą, na podstawie odpowiednich przepisów, i niepodlegającej wpisom do rejestru, na podstawie, której możliwe jest ustalenie wierzyciela, dla wierzycieli będących przedsiębiorcami świadczących usługi o charakterze masowym, proponowany w projekcie termin jednego miesiąca wydaje się być rażąco krótki.

Art. 491¹⁰ ust. 3

Proponowane brzmienie artykułu nie przewiduje możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie o zatwierdzeniu układu przez wierzycieli pominiętych przez dłużnika w pozasądowym układzie z wierzycielami.

Art. 491¹¹ ust. 1 i ust. 2

Proponuje się dodanie po słowach „Postanowienie o ogłoszeniu upadłości podaje się” słowa „niezwłocznie”. Postulujemy również, aby postanowienie o ogłoszeniu upadłości, oprócz umieszczenia w BIGu, było publikowane w jednym, konkretnym dzienniku o zasięgu ogólnopolskim.

Art. 491¹² ust. 1 pkt 4

Proponuje się zastąpienie słów „egzekucje i postępowania zabezpieczające” słowami „postępowania zabezpieczające i egzekucyjne – sądowe i administracyjne”, analogicznie do uregulowań art. 140 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze

Art. 491¹⁶ ust.1

Opiniowany przepis wskazuje na zakres masy upadłości – stanowi, że w jej skład wchodzi zarówno majątek wspólny obojga małżonków oraz ich majątki odrębne. Norma ta stanowi *lex specialis* w odniesieniu do przepisu do art. 124 ust. 1 zd.1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, w zakresie regulacji dotyczącej składu masy upadłości i zaliczenia do niej jedynie majątku wspólnego małżonków. Wzajemna relacja powyższych przepisów budzi nasze poważne wątpliwości, gdyż uwzględniając treść art. 491² ustawy, przepis, art. 124 co do zasady będzie miał

również zastosowanie w toku postępowania upadłościowego wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej- jego użycie nie zostało wprost wyłączone. W związku z tym może dojść do kolizji obu uregulowań w kontekście ustalenia składu masy upadłości. Jednocześnie powstaje wątpliwość, czy uwzględnienie de iure majątków odrębnych obojga małżonków w składzie masy upadłości pozostaje w zgodzie z poniesionymi wcześniej art. 21 ust.1 i art. 64 ust.1 Konstytucji RP.

Art. 491¹⁶ ust.2

Treść tego przepisu budzi nasze zastrzeżenia w kwestii dopuszczenia możliwości zaspokojenia z majątku wspólnego zobowiązań, za które odpowiada tylko jeden z małżonków. W treści opiniowanego przepisu, ustawodawca dopuszcza pierwszeństwo w zaspokojeniu „indywidualnych” zobowiązań jednego z małżonków z jego majątku odrębnego. Nie wyklucza przy tym możliwości, że gdy majątek odrębny jednego z małżonków okaże się niewystarczający do zaspokojenia jego zobowiązań, skorzysta z majątku wspólnego. W związku z powyższym postuluje się wykreślenie wskazanego przepisu.

Art. 491¹⁷ ust.1

W opinii PKPP Lewiatan, szczególnie duże wątpliwości budzi omawiany projekt w kontekście obowiązujących przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (kro). Treść art. 53 § 1 kro wskazuje, iż rozdzielność majątkowa powstaje z mocy prawa, w przypadku ubezwłasnowolnienia lub ogłoszenia upadłości jednego z małżonków. Wskazany przepis jest tożsamy z uregulowaniem art. 124 ust 1 zd.1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, który przewiduje, że w razie ogłoszenia upadłości jednego z małżonków wspólność ustawowa między małżonkami ustaje z mocy prawa z dniem ogłoszenia upadłości. Warto jednocześnie podkreślić, iż zastosowanie, art. 124 nie zostało wyłączone w art. 491². W związku z tym, art. 124 ma zastosowanie także do upadłości konsumenckiej. Jednak treść opiniowanego, art. 491¹⁷ ust.1 nie wskazuje czy ogłoszenie upadłości konsumenckiej skutkuje ustaniem wspólności majątkowej małżeńskiej. Zgodnie, bowiem z opiniowanym przepisem zmiany ustroju majątkowego po ogłoszeniu upadłości małżonków aż do prawomocnego ukończenia lub umorzenia postępowania upadłościowego w celu likwidacji majątku dłużnika, a w wypadku układu, aż do uprawomocnienia się postanowienia o stwierdzeniu wykonania układu, są bezskuteczne względem masy upadłości i wierzycieli.

Art. 491²²

Wątpliwości budzi wysokość wskazanej kwoty, z uwagi na to, iż średnia kredytu hipotecznego wynosi obecnie 100.000 zł. Proponuje się zastąpienie słów „przewyższa 300.000 zł,” słowami „przewyższa 90-krotność minimalnego wynagrodzenia”

Art. 491²⁴

Projekt nie zabezpiecza w wystarczający sposób praw wierzycieli pominiętych przy ustalaniu listy wierzytelności zgodnie z uproszczoną procedurą, w szczególności brak jest doprecyzowania czy samo zgłoszenie wierzytelności spełniające warunki formalne należy traktować jako sprzeciw przeciwko pominięciu.

Ponadto niezasadne wydaje się wyłączenie zastosowania artykułu 243 ust. 2 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze w przypadku, jeżeli istnienie zgłoszonej wierzytelności nasuwa uzasadnione wątpliwości lub upadły istnieniu tej wierzytelności zaprzecza.

Również analogicznie do art. 491²², proponuje się zastąpić kwotę 300.000 zł słowami „90-krotność minimalnego wynagrodzenia”.

Art. 491²⁶ w zw. z art. 3 projektu

Artykuł ten jedynie pozornie umożliwia wierzycielom zgłaszanie zmian do propozycji układowych, gdyż projekt nie przewiduje publikacji propozycji układowych.

Art. 491³⁹ ust. 4

Przepis powinien wskazywać, iż zaciągając nowe zobowiązania dłużnik działa świadomie, a jego postępowanie ma na celu niewykonanie zobowiązań.

Art. 491⁴³

Wątpliwości budzi fakt, iż przepis może pozostawać w sprzeczności z uregulowaniami dotyczącymi Międzybankowej Informacji Gospodarczej- Bankowego Rejestru, który działa na podstawie art. 105 ust.4 ustawy Prawo bankowe. Uregulowania dot. MIG-BR wskazują, iż usunięcie informacji o kliencie następuje po upływie maksymalnie dwóch lat od daty uregulowania zobowiązania lub ustania przyczyny zgłoszenia do MIG-BR. Natomiast rozwiązanie art. 491⁴³ wskazuje, iż dane te powinny zostać usunięte, po wniosku dłużnika, już po przedstawieniu przez niego postanowienia o umorzeniu reszty zobowiązań.

Art. 491⁴³ ust.1

Projekt ustawy przewiduje, że umorzeniu ulegnie część zobowiązań po upływie okresu obowiązywania sądowych warunków spłaty. W opinii PKPP Lewiatan regułą może stać się sytuacja, iż wśród umorzonych zobowiązań będą te, które wynikają z umów o świadczenie usług telekomunikacyjnych. W związku z tym proponuje się, aby sądowe warunki spłaty nie regulowały kwestii umarzania zobowiązań, lecz dyscyplinowały dłużnika do ich spłaty, zwłaszcza, że projekt nie określa kategorii zobowiązań, które mają podlegać umorzeniu.

Uwagi o charakterze technicznym:

Art. 491⁴ ust.2

Sformułowanie „płacone są na bieżąco” jest zbyt ocenne i niedookreślone. Proponuje się zastąpienie określeniem „bez zbędnej zwłoki”.

Art. 491⁵ ust.3 pkt 3

Zupełnie niezrozumiały wydaje się obowiązek dołączenia dowodu uiszczenia podatku od czynności cywilnoprawnych. PKPP Lewiatan zwraca uwagę, iż skutki czynności cywilnoprawnych nie są tożsame ze skutkami administracyjnoprawnymi, w związku, z czym ważność czynności prawnej nie ma nic wspólnego z faktem uiszczenia od niej podatku.

Art. 491⁵ ust.3 pkt 5

Krytycznie oceniamy również określenie „lub wyroków”. Prawidłowy zapis powinien brzmieć „lub orzeczeń sądowych”.

Art. 491⁹ ust.2 pkt 5

Proponuje się zastąpić sformułowanie „posiadanych zobowiązań” słowami „istniejących zobowiązań”.

Art. 491⁹ ust.4 pkt 4

Nieuzasadnione wydaje się zastosowanie koniunkcji w zdaniu: „nie mógł przewidzieć i którym nie mógł zapobiec”. Proponuje się zastąpić ją alternatywą rozłączną w następujący sposób: „nie mógł przewidzieć albo nie mógł zapobiec”.

Art. 491¹⁴ ust.2 zd. 3 i 4

Zasadnym wydaje się, by oba zdania dotyczyły nie „mieszkania” tylko „domu”.

Art. 491³⁸ ust.3

Proponuje się zastąpić sformułowanie „w rozpoznaniu zażalenia” słowami „w wyniku rozpoznania zażalenia”.

Art. 491³⁸ ust.3

Proponuje się zastąpić sformułowanie „znalezienia i utrzymania zatrudnienia” słowami „podjęcia i kontynuowania zatrudnienia”.

Art. 491³⁹ ust.3

Całkowicie niedookreślone pojęcie „ w miarę swoich, chociażby najskromniejszych możliwości”, może powodować trudności w stosowaniu w praktyce.

Art. 491⁴³ ust.3 zd.1

Proponuje się zastąpić sformułowanie „w oparciu o prawomocne postanowienie” słowami „na podstawie prawomocnego orzeczenia”.

PKPP Lewiatan

Warszawa, 22 kwietnia 2008 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI
PROKURATOR GENERALNY

Warszawa, dnia 5 maja 2008 r.

DLP - III - 4290 - 13 / 08

Pan
Lech Czapla
Zastępca Szefa
Kancelarii Sejmu

Stanisław Jędrzejko

W nawiązaniu do pisma z dnia 20 marca 2008 r., PS-90/08, uprzejmie przedstawiam opinię o nadesłanym przy tym piśmie poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców – poseł Tadeusz Aziewicz).

I. Uwagi ogólne

Przedłożony poselski projekt ustawy przewiduje nowelizację ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535 z późn. zm.), zwanej dalej „pr. up. i n.”), przez dodanie w części III nowego tytułu pt. „Postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami”. Projekt przewiduje ponadto odpowiednie zmiany w ustawie z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 17 poz. 209 z późn. zm.), ustawie z dnia 14 lutego 2003 r. o udostępnianiu informacji gospodarczej (Dz. U. Nr 50, poz. 424 z późn. zm.) oraz ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 z późn. zm.).

Zmiany proponowane w projekcie mają na celu wprowadzenie do obowiązującego systemu prawa postępowania upadłościowego wobec osób niebędących przedsiębiorcami, potocznie określanego mianem upadłości konsumenckiej.

We współczesnych ustawodawstwach regulacja upadłości konsumenckiej jest dość powszechna. Przykładowo można wymienić tutaj ustawodawstwo nie tylko USA czy Kanady,

WYDZIAŁ PREZYDIALNY

L.dz.

Data wpływu07.05.2008

lecz także ustawodawstwo francuskie, holenderskie i niemieckie. Nie będzie przesadą twierdzenie, że rozwiązania prawne dotyczące upadłości konsumenckiej należą do współczesnych standardów cywilizacyjnych.

Ze względu na to, że w Polsce postępuje proces coraz większego zadłużania się osób fizycznych, co jest tendencją krajów o wysokim rozwoju gospodarczym, zamysł wprowadzenia w naszym prawie upadłości konsumenckiej, nie może być co do zasady odrzucany.

Upadłość konsumencka w swej istocie jest procedurą oddłużeniową osób nieprowadzących działalności gospodarczej.

II. Założenia ogólne projektu

1. Według projektu, postępowanie upadłościowe w sprawach konsumenckich byłoby odrębnym postępowaniem upadłościowym, zamieszczonym w nowym tytule V, części trzeciej pr. up. i n., noszącym nazwę „Postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami”, uregulowanym w art. 491¹ - 491⁴³.

2. Projekt przewiduje w art. 491⁹ ust. 1, że właściwe postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami (a więc postępowanie po ogłoszeniu upadłości), będzie mogło być prowadzone w trojaki sposób, jako:

- postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu,
- postępowanie upadłościowe w celu likwidacji majątku dłużnika bez ustalenia sądowych warunków spłaty,
- postępowanie upadłościowe w celu likwidacji majątku dłużnika z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty.

Ogólną podstawą wszczęcia postępowania upadłościowego w sprawach konsumenckich jest niewypłacalność dłużnika, przy czym projekt modyfikuje przyjętą w pr. up. i n. definicję niewypłacalności w ten sposób, iż wymaga aby suma wymagalnych zobowiązań, których dłużnik nie wykonuje, przekraczała dwunastokrotność minimalnego wynagrodzenia za pracę. Ponadto projekt wprowadza dalsze podstawy w zależności od sposobu prowadzenia postępowania. Podstawy ogłoszenia upadłości w celu likwidacji majątku dłużnika bez możliwości ustalenia warunków spłaty określono w art. 491⁹ ust. 2. Podstawy ogłoszenia upadłości w celu likwidacji majątku dłużnika z możliwością ustalenia sądowych warunków

spłat zawarto w art. 491⁹ ust. 4, a podstawy ogłoszenia upadłości z możliwością zawarcia układu w art. 491⁹ ust. 3.

Z treści tych przepisów wynika, że postępowanie upadłościowe w celu likwidacji majątku dłużnika bez możliwości ustalenia sądowych warunków spłaty przewidziane jest dla dłużników ogólnie mówiąc niewiarygodnych (skazanych za przestępstwo przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, lekkomyślnie zaciągających zobowiązania, zaciągających zobowiązania w celach spekulacyjnych, wprowadzających w błąd wierzycieli co do posiadanego majątku, oraz osób, wobec których było już prowadzone postępowanie upadłościowe ukończone umorzeniem). Postępowanie to zaprojektowano jako egzekucję uniwersalną.

Postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu, jak również postępowanie upadłościowe w celu likwidacji majątku dłużnika z możliwością ustalenia warunków spłat, według projektu, mogłyby być prowadzone tylko wobec osób, do których nie mają zastosowania przepisy o upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika, bez możliwości określenia sądowych warunków spłat. Ponadto projekt przewiduje dalsze warunki wszczęcia obu tych postępowań. Postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu może być wszczęte, jeżeli dłużnik nie utracił trwale zdolności do spłacania zobowiązań, uwzględniając jego możliwości uzyskania dochodów w przyszłości. Podstawą zaś ogłoszenia upadłości w celu likwidacji majątku dłużnika z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty są - jak wynika z art. 491⁹ ust. 4 projektu - ogólnie ujmując, nadzwyczajne warunki niezależne od dłużnika. Projekt wymienia je jako: długotrwałą chorobę dłużnika lub jego najbliższej rodziny, trwałą utratę przez dłużnika zdolności do pracy, bezrobocie o charakterze trwałym i niezawinionym przez dłużnika, trwałe pogorszenie sytuacji materialnej w stosunku do okresu, w którym dłużnik zaciągnął zobowiązanie, o ile pogorszenie wynika z przyczyn, których dłużnik nie mógł przewidzieć ani zapobiec, utraty mieszkania (domu) lub niezbędnych składników wyposażenia gospodarstwa wskutek klęsk żywiołowych lub nadzwyczajnych zdarzeń losowych.

3. Projekt przewiduje również możliwość udziału w postępowaniu doradców upadłości (art. 491⁷, 491⁸). Doradcy mają świadczyć pomoc dłużnikom w przygotowaniu wniosku i propozycji układowych oraz negocjacji z wierzycielami ugody pozasądowej, a także mogą być pełnomocnikami upadłego konsumenta w postępowaniu upadłościowym.

IV. Ocena założeń ogólnych projektu

1. Założenia ogólne projektu dotyczące przedmiotu postępowania, sposobów jego prowadzenia oraz jego podstaw, wzbudzają uwagi krytyczne. Przede wszystkim niezrozumiałe jest wprowadzenie postępowania upadłościowego w celu likwidacji majątku dłużnika bez możliwości ustalenia warunków spłaty. Postępowanie to jest w rzeczy samej egzekucją uniwersalną. Takie rozwiązanie jest celowe w stosunku do przedsiębiorców, którzy są zadłużeni u wielu wierzycieli. Egzekucja uniwersalna prowadzona jest bowiem w interesie wierzycieli, umożliwia proporcjonalnie ich zaspokojenie, z uwzględnieniem wierzycieli uprzywilejowanych. Przy upadłości konsumenckiej te argumenty odpadają. Konsument ma z reguły niewielu wierzycieli. Dla dochodzenia roszczeń wierzycieli wystarczy więc dotychczasowa regulacja postępowania egzekucyjnego.

Ponadto, procedurze upadłości bez możliwości ustalenia sądowych warunków spłaty nie poświęcono większej uwagi, nie regulując np. takiej kwestii jak ochrona praw wierzycieli.

2. Zasadnicze wątpliwości wzbudza też cel postępowania upadłościowego z możliwością zawarcia układu, jaki wyłania się w związku z regulacją jego podstaw, a także warunków układu. Z treści art. 491⁹ ust. 3 oraz art. 491²⁵ projektu wynika, że postępowanie to przeprowadza się w celu, aby dłużnik miał możliwość posiadania zdolności do spłacania zobowiązań w przyszłości. Jest to dość mechaniczne przenoszenie do postępowania upadłościowego w sprawach konsumenckich, celu postępowania naprawczego.

Postępowanie upadłościowe w sprawach konsumenckich w swej istocie jest postępowaniem oddłużeniowym z zobowiązaniem spłat wierzycieli w stopniu, w jakim może to uczynić dłużnik. Odchodzenie od takiej koncepcji postępowania upadłościowego w sprawach konsumenckich nie wydaje się być celowe. W związku z tym niezrozumiałe jest wyodrębnianie osobnego postępowania upadłościowego z możliwością zawarcia układu i postępowania upadłościowego obejmującego likwidację majątku dłużnika z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty. Ustalenie warunków spłaty winno być bowiem regułą. Upadły konsument co do zasady winien spłacić tyle, ile może. To powinno być przedmiotem tego postępowania. Układ zaś powinien być tylko jednym ze sposobów ustalania tych spłat.

3. Wątpliwości budzi również wprowadzanie do pr. up. i n. instytucji doradcy upadłości. Nie można wykluczyć, że taka instytucja może być przydatna. Regulacja jednak tej materii powinna być poza pr. up. i n. Jest to sprawa, która powinna być przedmiotem zainteresowania

organizacji społecznych zajmujących się ochroną praw konsumentów, czy też rzeczników konsumentów.

V. Uwagi dotyczące rozwiązań szczegółowych

1. W związku z regulacją zawartą w art. 4 pr. up. i n., przepisy dotyczące odrębnych postępowań upadłościowych, powinny regulować tylko odrębności w porównaniu z przepisami części pierwszej. Przepisy części pierwszej stosuje się bowiem odpowiednio do innych postępowań, uregulowanych w pr. up. i n., jeżeli przepis szczególny ustawy nie stanowi inaczej. Natomiast w projekcie przyjęto inne rozwiązanie. Zamieszczono przepis, który wyłącza stosowanie szeregu przepisów części pierwszej (art. 491² projektu). Takie rozwiązanie jest sprzeczne z założeniami i podstawową strukturą pr. up. i n. i dlatego należy uznać je za niedopuszczalne. Jest to zresztą rozwiązanie zupełnie zbędne. Wprowadzenie rozwiązań szczegółowych w projektowanym postępowaniu, z mocy art. 4 pr. up. i n., wyłącza bowiem stosowanie odpowiednich przepisów części pierwszej.

2. Wprowadzając przepis wyłączający stosowanie do postępowania uregulowanego projektem całego szeregu przepisów części pierwszej pr. up. i n., uczyniono to niekonsekwentnie. Niektóre bowiem zagadnienia unormowano odmiennie w projektowanym postępowaniu, co - jak już zaznaczono - z mocy art. 4 pr. up. i n. wyłącza stosowanie odpowiednich przepisów części pierwszej, bez potrzeby wskazywania, że przepisów tych się nie stosuje. Są to :

- a) art. 491⁵ projektu wyłącza stosowanie art. 20 ust. 2, 22, 23 pr. up. i n.,
- b) art. 491¹⁰ projektu wyłącza stosowanie art. 51 ust. 1 pr. up. i n.

3. Projekt zawiera zbędne powtórzenia rozwiązań zawartych w części pierwszej pr. up. i n. Są to :

- a) art. 491¹⁰ ust. 2 projektu – powtarza regulację art. 50 ust. 2 pu i n.,
- b) art. 491¹³ ust. 1 i 2 oraz art. 491¹⁴ projektu – powtarzają rozwiązania zawarte w art. 57 ust. 1 i 2 oraz w art. 75 ust. 1 i 2 pr. up. i n.,
- c) art. 491²¹ ust. 1 i 2 projektu powtarza regulację art. 180 pr. up. i n.,
- d) art. 491²⁵ ust. 2 i 3 projektu – rozwiązanie zawarte w tym przepisie można wyprowadzić z obecnej regulacji art. 270 pr. up. i n.,
- e) art. 491²⁸ ust. 2 projektu - powtarza w istocie rozwiązanie z art. 281 ust. 2 pr. up. i n.

- f) art. 491³⁰ ust. 1- 3, 5 projektu – powtórzenie rozwiązań zawartych w art. 193 ust. 2 i 287 ust 5 pr. up. i n.,
- g) art. 491³¹ ust. 1 i 2 projektu - powtarza rozwiązanie zawarte w art. 286 i 289 pr. up. i n.,
- h) art. 491³⁵ projektu – powtarza rozwiązanie zawarte w art. 349 i 350 pr. up. i n.

4. Zastrzeżenia budzą też inne przepisy projektu.

4. 1. Nie jest zrozumiały zakres podmiotowy ustawy wskazany w art. 491¹ w sformułowaniu „oraz do których nie ma zastosowania art. 7, 8, i 9 niniejszej ustawy”.

4. 2. W art. 491² projektu wyłącza się m. in. stosowanie art. 230 – 235 pr. up. i n. Przepisy te dotyczą kosztów postępowania, a w szczególności określają, co jest kosztem postępowania upadłościowego. Tymczasem przepisy projektu posługują się terminem „koszty postępowania”, a nawet precyzują, co nie jest kosztem, np. art. 491⁴ ust.2 stanowi, czego koszty nie obejmują, podobnie przepis art. 491²³. Wprowadzenie dwóch odrębnych przepisów wskazujących, co kosztem postępowania nie jest, uchybia poprawnej legislacji. Nie do końca jest jasna treść tych przepisów wykładanych łącznie. Z tego względu celowe byłoby wprowadzenie przepisu analogicznego do art. 230 pr. up. i n.

Należy wskazać, że określenie kosztów postępowania ma duże znaczenie, bowiem zaliczenie wydatków do kosztów ma wpływ na kolejność zaspokojenia z funduszu masy upadłości (art.491³⁴ ust. 2 pkt 1) oraz wynagrodzenie syndyka (art. 491¹⁸ ust. 2), a także na wszczęcie i prowadzenie postępowania (art.491⁴ ust. 1 oraz art. 491³³ ust. 2).

4. 3. Przepis art.491³ projektu należy skorelować z art. 11 pr.up. i n. poprzez pozostawienie jednego przepisu zawierającego określenie niewypłacalności, z uwzględnieniem odrębności dla obu kategorii dłużników albo poprzez inną redakcję komentowanego przepisu.

Warto zaznaczyć, że przyjęta w projekcie definicja niewypłacalności nie odnosi się w ogóle do wartości majątku dłużnika. Natomiast istotną przesłanką upadłości likwidacyjnej powinna być sytuacja, gdy wielkość zadłużenia przekracza wartość majątku dłużnika. Nadto omawiany przepis nie przewiduje innych - jak się wydaje ważnych – przesłanek ustalenia stanu niewypłacalności dłużnika, np. przedłużający się okres pozostawania bez pracy lub znaczące pogorszenie poziomu dochodów. Przyczyny tego stanu powinny być przedmiotem badania w toku postępowania, tak by wykluczyć celowe działanie dłużnika na szkodę wierzycieli.

Ponadto w uzasadnieniu nie wskazano powodów, dla których przyjęto dwunastokrotność minimalnego wynagrodzenia za pracę jako jednego z kryteriów niewypłacalności.

4. 4. W art. 491⁴ i art. 491²³ użyto bliskoznacznych sformułowań „przychód wolny od egzekucji”, „sumy wolne od egzekucji” oraz „kwoty wolne od egzekucji”. Nie jest jasne, jaka jest różnica między tymi pojęciami, a terminologia nie pokrywa się z terminologią postępowania egzekucyjnego.

Określony w tym pierwszym przepisie warunek oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości jest bardzo trudny do oceny na etapie rozpoznawania wniosku o ogłoszenie upadłości, bowiem nie wiadomo, jak długo będzie trwało postępowanie upadłościowe i o ile może zostać powiększony w tym okresie przychód wolny od egzekucji (chyba, że chodzi o postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości zgodnie z art. 27 ust. 3 pr. up. i n), ale wtedy to rozwiązanie byłoby bezprzedmiotowe.

Ponadto, regulacja art. 491⁴ ust. 1, poprzez przyjęcie, że do masy upadłości będą wchodzić przychody uzyskiwane przez dłużnika w czasie trwania postępowania, powoduje, że im dłużej postępowanie będzie się toczyć, tym większe są szanse na zaspokojenie wierzycieli. Przy stałych dochodach upadłego, które nie pozwolą na całkowite zaspokojenie wierzycieli, a pozwolą na ich zaspokojenie w nieznaczej ale wymiernej części, postępowanie upadłościowe może toczyć się praktycznie bez końca.

Przepis ust. 2 jest zbędny, bowiem wymienione w nim należności ewidentnie nie stanowią kosztów postępowania upadłościowego.

4. 5. Wskazany w art. 491⁵ ust. 1 pkt 2 wymóg oznaczenia we wniosku miejsca, w którym znajduje się majątek dłużnika – zasadny w przypadku ogłoszenia upadłości przedsiębiorcy – może okazać się niewykonalny w przypadku postępowania dotyczącego osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej. Jeżeli wniosek o ogłoszenie upadłości składa dłużnik, należy mieć na względzie wartość merytoryczną sporządzonego przezeń wykazu majątku. Należy bowiem zauważyć, że nie chodzi z reguły o majątek skonsolidowany, tak jak w przypadku upadłości przedsiębiorcy, ale o majątek z dużym prawdopodobieństwem wieloskładnikowy i rozproszony.

Nie wiadomo, o jakich prawomocnych orzeczeniach sądowych jest mowa w art. 491⁵ ust. 3 pkt 5 – czy o wyrokach ustalających rozdzielną majątkową, orzekających rozwód albo separację?

4. 6. W art. 491⁶ ust. 4 sankcja za niewskazanie przez dłużnika podjęcia próby pozasądowego porozumienia z wierzycielami w postaci pozbawienia go prawa do zawarcia układu oraz do określenia pozasądowych warunków spłaty, jest niewspółmierna do wskazanego zaniechania. Wydaje się, że lepszym rozwiązaniem byłoby odrzucenie wniosku o ogłoszenie upadłości, co dałoby dłużnikowi możliwość uzupełnienia tego braku i ponownego złożenia wniosku.

4. 7. Wskazana w art. 491⁸ ust. 3 pkt 2 górna granica wynagrodzenia doradcy upadłości w kwocie 20 tys. zł w przypadku zawarcia układu, jest zbyt wysoka. Postępowanie upadłościowe w sprawach konsumenckich powinno być tanie. Istnieje niebezpieczeństwo, że majątek upadłego dłużnika zamiast na spłatę wierzycieli (choćby częściową), przeznaczony zostanie głównie na koszty postępowania.

4. 8. W art. 491⁹ ust. 2 przewidziano możliwość ogłoszenia upadłości w stosunku do osoby, która dopuściła do nadmiernego zadłużenia m.in. z zamiarem skorzystania z dobrodziejstwa oddłużenia, zaciągała zobowiązania w sposób lekkomyślny albo w celach spekulacyjnych, z tytułu hazardu i zakładów losowych, celowo wprowadziła w błąd wierzyciela co do posiadanego majątku lub zobowiązań, wyłączając w stosunku do tych osób ogłoszenie upadłości z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty. Taka regulacja może prowadzić do świadomego podejmowania przez nieuczciwych dłużników takich działań w nadziei skorzystania z dobrodziejstwa projektowanej ustawy.

4. 9. W art. 491¹⁵ ust. 2 pkt 1 wydaje się celowe zrezygnowanie z obowiązkowego nadzoru sprawowanego przez nadzorcę sądowego, co obniżyłoby koszty postępowania.

Regulacja w ust. 2 pkt 2 powinna dotyczyć tylko tych umów, na podstawie których dłużnik jest zobowiązany do określonych świadczeń pieniężnych lub innych świadczeń, które mają negatywny wpływ na jego majątek. Nie jest zasadne, by upadły musiał rozwiązać umowy najmu oraz inne umowy dotyczące przyszłych świadczeń. Przecież nie zawsze wykonanie takich umów jest niekorzystne dla wierzycieli.

4. 10. Regulacja przewidziana w art. 491¹⁶ jest zbyt daleko idąca. Zgodnie z art. 491⁵ ust. 5 wniosek o ogłoszenie upadłości dotyczy obojga małżonków, jeżeli pozostają oni w stanie wspólności majątkowej. Tymczasem w komentowanym przepisie przyjmuje się zasadę, że majątki osobiste małżonków wchodzi w skład masy upadłości w każdym przypadku, choćby mieli rozdzielność majątkową, tzn. w sytuacji gdy postępowanie upadłościowe dotyczy tylko jednego z małżonków. Wobec powyższego wniosek o ogłoszenie upadłości powinien obejmować oboje małżonków albo warunkiem objęcia postępowaniem współmałżonka powinna być jego zgoda. Regułą jednak powinna być zasada, że majątek osobisty współmałżonka nie wchodzi do masy upadłości, przy jednoczesnym wprowadzeniu regulacji uniemożliwiającej wyprzedanie majątku.

4. 11. Poważne zastrzeżenia budzi art. 491¹⁸ ust. 2. Przepis ten ma zapewne ograniczyć wysokość wynagrodzenia syndyka. Regulacja jest wadliwa - w sytuacji, gdy w projekcie nie wskazuje się, co jest kosztem postępowania i gdy koszty postępowania okażą się wyższe od 5% funduszu masy upadłości - syndyk nie otrzyma za swoją pracę żadnego

wynagrodzenia. Nie wiadomo również, z jakich środków zostanie pokryta różnica między kosztami faktycznie poniesionymi a wartością 5% funduszy masy upadłości.

W ust. 3 lit. b powinna być określona górna granica wynagrodzenia nadzorcy sądowego. Jest to konieczne, by zminimalizować koszty postępowania.

4. 12. Wątpliwości nasuwa tworzenie osobnego działu V dla jednego przepisu. Jest to niezgodne z zasadami techniki legislacyjnej.

4. 13. W postępowaniu upadłościowym w sprawach konsumenckich powstaje zasadnicze pytanie o celowość powołania rady wierzycieli przewidzianej w art. 491²² oraz możliwość głosowania nad układem w grupach wierzycieli (art. 491²⁸ ust. 1). Niewątpliwie dodatkowo skomplikuje to postępowanie, co negatywnie wpłynie na jego sprawność.

4. 14. Przepis art. 491²⁵ powinien ulec przereformowaniu. Wydaje się, że projektodawcom chodziło o zgodę wierzyciela hipotecznego na zwolnienie zbywanego mieszkania z hipoteki przy okazji zamiany na mniejsze, celem ułatwienia takiej zamiany, bowiem oczywistym jest, że trudno będzie znaleźć nabywcę mieszkania obciążonego hipoteką.

4. 15. Warto rozważyć uzupełnienie przepisu art. 491³⁴ ust. 2 pkt 1 o wliczenie do I kategorii zaspokojenia również należności ze stosunku pracy.

4.16. Przepis art. 491³⁷ jest sformułowany niejasno, a jego wykładnia jest możliwa jedynie w oparciu o uzasadnienie projektu. Wydaje się, że regułą jest zlikwidowanie całego majątku upadłego, włącznie z przysługującym mu prawem do lokalu oraz nieruchomości zabudowanej domem, a wyjątkiem będzie pozostawienie tego składnika majątku za zgodą wierzyciela hipotecznego. Przepis powinien ustanawiać zasadę i wyjątki od zasady. Nie wydaje się słuszne, aby zgodę na nielikwidowanie składników majątku dłużnika mogli wyrażać jedynie wierzyciele hipoteczni. W sytuacji, gdy nie są one obciążone hipoteką, nic nie stoi na przeszkodzie, aby zgodę wyrażali wszyscy wierzyciele.

4.17. Zasadnicze wątpliwości wzbudza też proponowana w art. 491³⁸ i 491⁴³ regulacja dotycząca orzekania oraz zaskarżania orzeczeń w przedmiocie ustalania sądowych warunków spłaty oraz umorzenia niespłaconych wierzytelności. Projekt przewiduje bowiem, że na orzeczenie sądu w przedmiocie ustalania sądowych warunków spłat przysługuje zażalenie, a od orzeczenia sądu drugiej instancji – w niektórych wypadkach skarga kasacyjna. Natomiast na orzeczenie sądu w przedmiocie umorzenia niespłaconych zobowiązań skarga kasacyjna już nie przysługuje. Tymczasem orzeczenie o ustaleniu sądowych warunków spłaty nie przesądza jeszcze, w jakim zakresie nastąpi umorzenie niespłaconych zobowiązań, ponieważ w okresie spłaty zobowiązań może nastąpić zmiana warunków tak na korzyść, jak i niekorzyść wierzycieli (art. 491³⁹ ust. 8, art. 491⁴⁰). Faktycznie więc o tym, w jakim zakresie nastąpi

umorzenie niespłaconych wierzytelności, wiadomo będzie dopiero po wykonaniu sądowych warunków spłaty i to nie tych pierwotnie ustalonych, lecz tych, które zostaną ustalone w toku postępowania. Dlatego skarga kasacyjna powinna przysługiwać na umorzenie niezaspokojonych wierzytelności. Byłoby to rozwiązanie zgodne z zasadą przyjętą w pr. up. i n. w przypadku oddłużenia upadłego (art. 370 ust. 2 pr. up. i n.).

4.18. W art. 491³⁹ ust. 6 sprecyzowania wymaga, czy wynagrodzenie pomniejszy dług wobec wierzyciela, na rzecz którego dłużnik pracuje, czy dłużnik otrzyma wynagrodzenie, które służyć będzie do spłat wierzytelności.

4.19. Propozycja umorzenia postępowania w sytuacji, o której mowa w art. 491⁴¹ ust. 1, budzi zastrzeżenia, w szczególności ze względu na skutki umorzenia wskazane w art. 363 i 364 pr. up. i n. Dlatego umorzenie postępowania w takim przypadku powinno mieć miejsce jedynie w sytuacji niezawinionego działania dłużnika.

4. 20. Proponowana zmiana art. 60 ust. 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym jest zbyt daleko idąca. Zmiana powinna jedynie polegać na dodaniu regulacji dotyczącej wykreślenia wpisów osób fizycznych, którym sąd upadłościowy umorzył zobowiązania po wykonaniu sądowego planu spłaty. Pozostałe zmiany nie pozostają w związku z zakresem projektu i wobec braku wskazania w uzasadnieniu projektu powodów, dla których zostały zaproponowane, powinny zostać wyeliminowane.

VI. Konkluzja

Wątpliwa jest idea tworzenia trzech różnych procedur w postępowaniu upadłościowym wobec osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami tj. postępowania upadłościowego z możliwością zawarcia układu, postępowania upadłościowego prowadzonego w celu likwidacji majątku upadłego bez możliwości ustalenia warunków spłaty i postępowania obejmującego likwidację majątku upadłego z możliwością ustalenia sądowych warunków spłaty. Takie rozwiązanie jest zbyt skomplikowane i prowadzi do przewlekłości postępowania, a także wzrostu jego kosztów. Nie jest to rozwiązanie, które by odpowiadało potrzebom postępowania upadłościowego w sprawach konsumenckich, które ze swej istoty przeznaczone jest na oddłużenie upadłego.

Negatywnie należy ocenić też przyjęty w projekcie sposób regulacji projektowanego postępowania. Projekt zawiera liczne powtórzenia rozwiązań ogólnych pr. up. i n., które i tak z mocy art. 4 pr. up. i n., stosowane byłyby do postępowania odrębnego wobec osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Takie rozwiązanie tworzy konstrukcje

kazuistyczne i niezwykle trudne do ich interpretacji. Nie ułatwiałyby to ich stosowania w praktyce.

Uprzejmie informuję, że w ramach tzw. „Pakietu na rzecz przedsiębiorczości” przygotowany został – w konsultacji z Komisją Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego – rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, który kompleksowo i spójnie reguluje upadłość osoby fizycznej niebędącej przedsiębiorcą. Przewiduje się, że projekt zostanie przedstawiony do rozpatrzenia Radzie Ministrów w maju 2008 r., a w przypadku jego przyjęcia przez Rząd – w czerwcu może być przekazany do Sejmu.

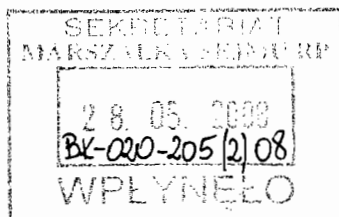
I wypracowani macielem

Zbigniew Cwiakalski

Zbigniew Cwiakalski

Warszawa, 28 maja 2008r.

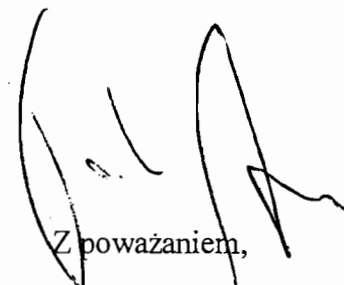
Tadeusz Aziewicz
Poseł na Sejm RP
Przedstawiciel wnioskodawców

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

W nawiązaniu do prośby Pana Marszałka, wyrażonej w piśmie z dn. 19 marca 2008r.(PS-63-P/08), uprzejmie informuję, że wnioskodawcy zapoznali się z opinią Biura Analiz Sejmowych do projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze i innych ustaw i stosowna poprawka zostanie zaproponowana w toku prac komisji sejmowej rozpatrującej projekt ustawy. Przedmiotowa poprawka zapewni traktowanie obywateli Państw członkowskich UE na równi z obywatelami Polski w zakresie złożenia wniosku dłużnika o ogłoszenie upadłości.

Z poważaniem,
Tadeusz Aziewicz